

A DEBRECENI TÁNCSICS MIHÁLY

UTCAI ÓVODA

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Kiss Béláné

intézményvezető

**“...ne kényszerrel oktasd a gyermekeket, hanem játszva,
úgy, hogy előbb fürkészd ki a hajlamaikat.”**

Platón

Tartalomjegyzék

Az óvoda jellemző adatai.	6
A Pedagógiai Program törvényi, jogszabályi háttere.	7
1. BEVEZETÉS.	8
Az óvoda bemutatása.	8
2. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP	11
3. AZ ÓVODAI NEVELÉS ALAPELVEI, CÉLKITŰZÉSEI.	12
3.1. Alapelvek.	12
3.2. Célkitűzések.	13
4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI.	13
4.1. Harmonikus személyiségfejlesztés	13
4.2. Az egészséges életmód alakítása	15
4.2.1. Gondozás	18
4.2.2. Mozgás.	19
4.2.3. Testi nevelés.	19
4.2.4. Egészségfejlesztő program.	21
4.3. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés	27
4.4. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés	32
4.5. Az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése-prevenciója.	36
4.5.1. A fejlesztés alapja	36
4.5.2. A fejlesztőprogram alkalmazásának alapelvei.	37
4.5.3. A fejlesztőprogram.	38
4.6. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztése, fejlődésének segítése.	41
4.6.1. A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésére vonatkozó alapelvek, célok feladatok.	41
4.6.2. A beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő gyermekek nevelésére vonatkozó alapelvek, célok, feladatok.	44

A Táncsics Mihály Utcai Óvoda Pedagógiai Programja

4.6.3. A kiemelten tehetséges gyermekek nevelésére vonatkozó alapelvek, célok, feladatok.	49
4.7. A gyermekvédelemmel és az esélyegyenlőség megteremtésével kapcsolatos óvodai feladatok.	54
5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI.	60
5.1. A mozgás.	60
5.2. A játék.	67
5.3. A külső világ tevékeny megismerése.	72
5.3.1. A környezet és természet.	72
5.3.2. A környezet mennyiségi és formai összefüggései.	75
5.4. Verselés, mesélés.	78
5.5. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.	81
5.6. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.	84
5.7. Munka jellegű tevékenységek.	87
5.8. A tevékenységben megvalósuló tanulás.	89
6. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.	92
7. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI.	97
7.1. Az óvodai gyermekcsoportok szervezésének elvei.	98
7.2. A hetirend és a napirend kialakításának elvei.	99
7.3. Az óvodai nevelés tervezése.	103
7.4. A nevelés személyi feltételei.	105
7.5. A nevelés tárgyi feltételei.	106
7.6. A gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomonkövetését segítő dokumentumok.	107
7.7. Az óvoda kapcsolatai.	112
8. ÉRDEKEGYEZTETÉS, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKVÉDELEM FÓRUMAI.	119
LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK.	120

Melléklet

1. sz. Alapító Okirat
2. sz. Fejlesztőprogram
3. sz. Csoportnapló
4. sz. Személyiség lap
5. sz. Egyéni fejlettségmérő lap
6. sz. Megfigyelési szempontsor
7. sz. Eszközök, felszerelések jegyzéke

AZ ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI

Az intézmény neve: TÁNCSICS MIHÁLY UTCAI ÓVODA

Székhelye: 4028 Debrecen, Táncsics Mihály utca 7-15.

Tel: 06/52/413-015

E-mail: tancsics@ovoda.debrecen.hu

OM azonosító: 030901

**Az óvoda fenntartója: DEBRECEN MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
4024 Debrecen, Piac u. 20.**

Az óvoda alapító okiratának száma, kelte: B/ 34 2003.VI.26.

Felügyeleti szerv: Debrecen Megyei Jogú Város Közgyűlése

Az intézmény vezetője: Kiss Béláné

Alapítás ideje: 1980

Az óvoda Alapító Okirata: 1. sz. Melléklet

A PEDAGÓGIAI PROGRAM TÖRVÉNYI, JOGSZABÁLYI HÁTTERE

A helyi óvodai nevelés jogi és tartalmi keretét az alábbi dokumentumok határolják be:

- Az intézmény Alapító Okirata
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 20/2012 (VIII. 28.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről
- 363/2012. (XII. 17.) 1. sz. melléklet Az Óvodai nevelés országos alapprogramja-Kormányrendelet az Óvodai nevelés alapprogramjáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 2003. évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról, és az esélyegyenlőség előmozdításáról

1. BEVEZETÉS

Az óvoda bemutatása

Óvodánk 1979. óta kialakult szokásainkra, értékeinkre építve a "Komplex Prevenációs Óvodai Program" alapján dolgozik.

A bemutatkozás után megfogalmazzuk pedagógiai céljainkat, feladatainkat, melyek segítségével biztosítjuk a humanizált intézményi nevelést.

A mozgásra, játékra koncentrálni fogalmazzuk meg tennivalónkat. Tudatosan, tervszerűen végzett óvónői munka, kötetlen gyermeki tevékenység, játék, jó közérzettel, örömmel végzett mozgás jellemzi napjainkat, ahol a gyermeknek igazi gyermekora van, ahol a fejlesztés lehetősége az óvodai tevékenységrendszer sajátos egészében zajlik. Megfogalmazzuk véleményünket a tanulási folyamatról, az irányításról, a tervezésről, az egyéni fejlesztésről, a prevenció jelentőségéről, az értékelésről és az ellenőrzésről, és még sok minden egyébről. Célunk, hogy segítsük az esélyegyenlőség kialakítását, a gyermekek részképességeinek, képességeinek fejlesztését, segítsük a felzárkóztatást, lehetőséget adjunk a kiemelkedő képességű gyermekek felismerésére, képességeik megerősítésére, kibontakoztatására.

Óvodánk Debrecen város Közgyűlése által fenntartott, önállóan gazdálkodó, 8 csoportos intézmény. 1980. január 14-én került átadásra - a Nagyerdő közelében - csendes, nyugodt, családi házas, társasházas övezetben.

Az épület modern, kétszintes, nagy udvar és konyhakert kapcsolódik hozzá. A tágas csoportszobákon, öltözőkön kívül tornateremmel, fejlesztőszobával, tálalókonyhával is rendelkezünk. Óvodánk játszóudvara biztonságos, lehetőséget nyújt az önfeledt mozgásra, játékra, közös rendezvények megtartására. Az épület belső adottságai megfelelőek. Tárgyi eszközeinket és felszereléseinket folyamatosan bővítjük, korszerűsítjük. Ehhez költségvetési kereten túl felhasználjuk az óvoda alapítványának többletforrását.

A nevelőtestület sokéves szakmai tapasztalattal, kiváló szaktudással, folyamatos önképzéssel igyekszik megfelelni a mai kor társadalmi és szakmai kihívásainak.

Az óvoda hagyományait, lehetőségeit figyelembe véve, a helyi adottságok és az óvodában dolgozó óvodapedagógusok felkészültsége, attitűdje alapján intézményünkben mind a 8 csoport heterogén életkorú. Ez a csoportszervezés már évek óta hagyomány óvodánkban. A gyermekek fejlődéséről, iskolaérettségéről pozitívak a visszajelzések, mind a szülők, mind az iskolák részéről. Csoportjaink 25, illetve 15 fős létszámmal működnek.

A heterogén csoport kialakítása és működése során a következő szempontokat vettük figyelembe:

- A gyermekek lakóhelye (környékbeli – utazó)
- Családi, baráti kapcsolatok (testvér – szomszéd – barát gyermek)
- Az óvodapedagógus személye (szülői kérés) pl. testvér, rokon gyermek hozzá járt
- Napirend, hetirend betartása (a különböző korosztályok számára megfelelő hely és idő legyen a feladatok elvégzésére.)

A heterogén csoportban tapasztalataink szerint a beszoktatás az új gyermekek létszáma és a régi óvodások aktív részvétele miatt zökkenőmentesebb. Sokkal egyszerűbb a csoport szokásainak, hagyományainak átörökítése is, az új gyermekeknél a nagyobbak példája természetes módon épül be életükbe.

Ennek a csoportszervezési formának egyik legfőbb erénye, hogy a családi légkörben a gyermekek szociabilitása gyorsabb tempóban fejlődik, alkalmazkodóbbak, toleránsabbak társaikhoz.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő (BTM) gyermekek természetesen nemcsak a mi környezetünkben vannak, hanem városi szinten is nagy problémát jelent óvodai elhelyezésük. Ezen társadalmi igény kielégítésére és a fent említett problémás gyermekek személyiségének szabad kibontakozásának biztosítása érdekében indult be 1987-ben intézményünkben az első, 1996-ban pedig a második fejlesztő csoport. A csoportokban folyó munka célja az egyre nagyobb számú részképeség kieséssel, beilleszkedési zavarokkal, tanulási nehézségekkel, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek korrekciós és prevenciós óvodai fejlesztése, sikeres iskolai életmódra való felkészítése gyógypedagógusok segítségével. A fejlesztő csoportokban folyó tevékenység nem haladja meg az óvodai nevelés kereteit, tiszteletben tartja a hagyományos területeket, ugyanakkor bővíti egyéni korrekcióval, differenciált foglalkoztatással.

Óvodánk kiemelt nevelési területe a környezetvédelem, a környezettudatosság megalapozása. A környezetvédelmi nevelés az óvodai élet egész időtartama alatt jelen van, minden területét áthatja, a játékot, a munkát, a tanulást egyaránt. Ennek szellemében díszítjük, szépítjük, tartjuk tisztán, rendben a csoportszobákat, öltözőket, az udvart, a veteményeskertet. Nagy kirándulásokat teszünk a Nagyerdőn, a kertes családi házak között minden évszakban, összehasonlítva a jelent, az előzőekben látottakkal. Az óvodai környezetvédelmi nevelés csak a család támogatásával, együttműködésével biztosíthatja a jövő nemzedékének környezetszerető-, és védő szemléletének megalapozását.

A Táncsics Mihály Utcai Óvoda Pedagógiai Programja

Természetesen nemcsak ezen a területen kell együtt munkálkodnunk a családokkal a gyermekek fejlődése érdekében, hanem az óvodai élet minden más tevékenységi formájában is. Az évek során szoros, bizalmas kapcsolat alakult ki közöttünk a szülőkkel, maximálisan támogatják az intézményt, elégedettek munkánkkal.

Szívesen jönnek látogatóba még az iskolás évek alatt is. A szülői igények felmérése alapján, első helyen szerepelt a gyermekcentrikus, derűs, tevékeny óvodai élet, illetve a sikeres iskolakezdésre történő felkészítés.

Az előzőekben említett: sajátos nevelési igényű és BTM-es gyermekek, az átlagosak és az átlagon felül teljesítő gyermekek kudarc nélküli iskolakezdését segíti elő a "Komplex Prevenció Óvodai Program." Óvodánkban nemzetiségi nevelés nem folyik.

Tesszük mindezt azért, hogy olyan sokszínű, változatos, élményt biztosító, tevékeny, gazdag óvodai életet teremtsünk gyermekeink számára, amely biztosítja a harmonikus személyiségfejlődést, és programunk következetes alkalmazása eredményeként gyermekeink 6-7 éves korukra alkalmassá válnak az iskolakezdésre.

2. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

GYERMEKKÉP

Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek.

Nevelőmunkánk során szeretnénk elérni, hogy személyiségükbe beépüljenek az óvodapedagógusok által közvetített értékek, vidám, pozitív gondolkodású, kreatív önbizalommal rendelkező gyermekekké váljanak.

ÓVODAKÉP

Óvodánk a családi nevelés kiegészítéseként esztétikus, melegséget árasztó biztonságos környezetével, optimális személyi és tárgyi feltételekkel biztosítja a gyermekek egészséges testi, lelki, szociális fejlődését, melynek során a kisiskolás korba való átlépés belső pszichikus feltételei megteremtődnek.

Célunk a gyermekek harmónikus fejlődésének elősegítése, a gyermeki személyiség kibontakoztatása, a hátrányok csökkentése, szükségleteik kielégítése, az egyéni sajátosságok és eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével.

Óvodánkban minden gyermeket megillet személyiségének elfogadása, tisztelete, szeretete, megbecsülése.

Az óvodapedagógusok tevékenységközpontú nevelése a gyermek személyiségéhez igazodva a szabad játékon keresztül segítik a gyermek személyiségfejlődését, egyéni képességeinek, készségeinek kibontakoztatását.

A gyermekek érdekeit figyelembe véve alakítjuk életünket, melyhez az óvodánkban dolgozók hivatásszeretete, a gyermekek, szülők tisztelete és egymás értékeinek megbecsülése párosul.

3. AZ ÓVODAI NEVELÉS ALAPELVEI, CÉLKITŰZÉSEI

3.1. Alapelvek

- „ A gyermeket szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.
- A gyermek nevelése elsősorban a család joga, kötelessége, az óvoda kiegészítő, hátránycsökkentő szerepet tölt be.
- Az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.”

/Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja/

Alapelveink:

- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége
- A gyermek jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása és megerősítése
- A gyermeket elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi
- Mindenkor és minden helyzetben a gyermek érdekeinek figyelembevétele
- Az óvoda inkluzív szemlélettel, gyermekközpontú nevelési attitűddel, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét
- Az óvodai nevelés sajátos eszközeivel törekszünk az esélyegyenlőség biztosítására, a hozott hátrányok kompenzálására
- Az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a gyermek személyiségéhez és érési üteméhez igazítjuk, ezzel segítve a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását
- A hátrányos megkülönböztetés tilalmának tiszteletben tartása
- Az óvoda kialakult pedagógiai értékeinek megőrzésére törekvés

3.2. Célkitűzések

Óvodai nevelésünk épít a magyar óvodapedagógia hagyományaira, értékeire, ötvözve azokat a korszerű fejlődés- és nevelésélektani eredményekkel.

Óvodánk nevelési célja a családi nevelésre alapozva a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének figyelembe vételével a hátrányok csökkentésével:

- Az óvodás gyermek sokoldalú, harmonikus fejlődésének elősegítése
- A gyermeki személyiség kibontakoztatása
- A sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, erkölcsi, értelmi érettség kialakítása
- Az iskolai potenciális zavarok megelőzése az óvodai nevelési feltételek sajátos megszervezésével
- A gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek korrekciós és prevenciós fejlesztése, sikeres iskolai életmódra felkészítése, esélyegyenlőségük biztosítása

4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés feladata a gyermekek testi, lelki szükségleteinek maximális kielégítése. Ez egyben a gyermekek alapvető joga is, melynek betartására programunk maximálisan törekszik.

4.1. Harmonikus személyiségfejlesztés

- **Az interperszonális kapcsolatok** új formáinak alakítása a személyiségközpontú, befogadó, inkluzív nevelésünk alapvető feladata, mely egyaránt értendő a gyermek-felnőtt és gyermek-gyermek kapcsolatra, hogy értelmes kooperációra alkalmassá váljanak. Ehhez szükséges a kapcsolat érzelmi igényének és a kapcsolatfelvétel képességének folyamatos fejlesztése, elsősorban az óvodapedagógus modellhatása és a szoktatás révén.

- **Az énkép-önismeret-önértékelés** fejlesztése, a gyermek természetes megnyilvánulásaira és teljesítményére adott konkrét és pozitív megerősítések által. Ennek eredményeként képesek felmérni saját helyzetüket a csoportban, képesek az önálló helyzetmegoldásokra (autonómok), hatékonyan (kompetensnek) érzik, észlelik magukat, így önérvényesítésük szociálisan, elfogadható módon, teljesítményen keresztül történik.

- **Új attitűdök, értékek, normák kialakítása**

Alapvető, hogy a gyermekek megismerjék és gyakorolják a társas együttélés, önérvényesítés alapvető szabályait:

- egymásra figyelés, együttérzés, egymáshoz alkalmazkodás, egymás segítése,
- a nevelési helyzetekben az összpontosításra, erőfeszítésekre való képesség mellett a jó megoldásra ösztönző belső igény, belső motiváció, (igénynívó) alakítása, a jól elvégzett "feladat" utáni megelégedettség, mint jutalom értékének alakítása,
- az érzelmi átélés, az érzelmek felismerésének és saját érzelmeik pontos kifejezésének alakítása, az érzelmek feletti- életkorban elvárható kontroll erősítése.

Az erkölcsi értékek alakítása, a szociális erkölcsi normák felfogásán, beépülésén keresztül:

- a jó - rossz felismerése, az őszinteség, igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, a gyengébb védelme, segítése - saját élethelyzeteikben való megtapasztalása, érzelmi átélése mellett - megfelelő értelmezéssel párosulva, s a nevelő személyes példáján keresztül.

Az értelmi nevelés feladatai:

- melyben feladat a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek a rendszerezése, célirányos bővítése oly módon, hogy ezen keresztül fejlődjenek megismerő kognitív képességei:
  - egyre pontosabb, valóság-hű észlelés,
  - figyelemösszpontosításra való képesség,
  - valósághoz közelítő képzeleti működés,
  - reproductív emlékezet,
  - problémamegoldó és kreatív gondolkodás,
  - az alakuló fogalmi gondolkodás.

A testi nevelés

A testi nevelés átfogó tevékenység és feladatrendszerét elsősorban a gondozás és a mozgás által kívánjuk megvalósítani. E két tevékenység az egész óvodai életet átszövi. A gondozás elsősorban az óvodapedagógus feladata. Folyamatos odafigyelésével biztosítja a gyermekek komfortérzetét. A gyermek jó közérzete adhat alapot az összes óvodai tevékenységhez. A gyermek legalapvetőbb, természetes megnyilvánulási formája a mozgás is csak akkor lehet fejlesztő hatású, ha azt a gyermek kellemes, nyugodt, biztonságos környezetben, jó közérzettel, örömmel végzi.

Ezért a testi nevelésben fő feladatunk:

- Sokirányú gondozási tevékenységgel a gyermek komfortérzetének biztosítása, a gyermek ilyen irányú igényeinek felkeltése, jó szokások kialakítása.
- A természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgás megszerettetése.
- Rendszeres mozgással egészséges életvitel kialakítása.
- Testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése.

4.2. Az egészséges életmód alakítása

A gyermek testi, lelki, szociális egészségének megőrzése, védelmének biztosítása.

Az egészséges életvitel igényének alakítása. A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítása.

Óvodai nevelésünk egyik alapvető feladata a gyerekek testi-lelki szükségleteinek kielégítése, a testi-lelki harmónia megteremtése. **Programunkban az egészségnevelés terén is a prevencióra fektetjük a fő hangsúlyt.** Ennek érdekében a gyermekek életkorának megfelelő optimális életritmus kialakítására törekszünk. Így az óvodai napirendben vannak rendszeresen, ugyanabban az időben végzett tevékenységek /étkezés, mindennapos frissítő mozgás stb./, melyek segítik a gyermeket eligazodni az időben, szabályozzák tevékenységeit, ritmust adnak napjának és mindezek kihatnak életfolyamataira is. Így felkínálunk a gyermekek tevékenységeihez egy olyan rugalmas időkeretet, amihez életkorának, fejlettségének megfelelően fokozatosan megtanul majd alkalmazkodni.

A napirend kialakításának elvei a 7.2. fejezetben találhatók.

Az egészséges életmód alakításából adódó feladataink:

A gyermekek életkorának megfelelő, párhuzamos tevékenységek végzését lehetővé tevő optimális életritmus kialakítása a napirendben.

Az időkeretek rugalmas alkalmazása a gyakorlatban:

- Nyugodt, derűs, kiegyensúlyozott légkör megteremtése a csoportban
- A gyermekek szükségleteinek kielégítése a nap egész folyamán (például folyadék)
- A szokás- és szabályrendszer közös alakítása a gyermekekkel
- A kialakított szokás- és szabályrendszer betartásának figyelemmel kísérése, reális, a gyermek egyéni fejlődéséhez viszonyított fejlesztő értékelése
- Önállósági törekvések támogatása
- A kulturált étkezés szokásainak megismertetése, gyakoroltatása (kanál, villa, kés használata, csukott szájjal rágás, szalvétahasználat...)
- Az étkezéseknél a zsír, a cukor arányának mérséklése
- A szülők meggyőzésével a szénsavas, túlcukrozott, serkentőszereket tartalmazó italok kiiktatása
- Az egészséges életmód propagálása
- Az asztalterítés technikájára, esztétikumára való odafigyelés
- A toalett használat intimitásának válaszfalakkal történő biztosítása
- (2,5) 3 éveseknek illetve egyéni szükséglet alapján a toalett papír használatában, a zsebkendő használatában segítségnyújtás
- Elegendő mennyiségű toalett papír használatára ösztönzés
- A fiúktól a WC-deszka felhajtásának, a fiú szerepnek megfelelő toalett használatnak elvárása
- A WC lehúzásának igényé alakítása, elvégzésének figyelemmel kísérése
- A gyermekek helyes kézmosásra, kéztörülésre szoktatása
- A gyermekek tisztaság, ápoltság iránti igényének alakítása
- A fogmosás technikájának megismertetése, mindennapos gyakoroltatása, a fogmosás eszközeinek rendben tartására serkentés
- A gyermekek környezetében csak annyi tisztítószer és egyéb vegyszer alkalmazása, amennyi feltétlenül szükséges
- A fésű használatának bemutatása, gyakoroltatása
- A felöltözésnél, vetkőzésnél egyéni szükséglet szerinti segítségnyújtás
- A gyermekek időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre szoktatása

A Táncsics Mihály Utcai Óvoda Pedagógiai Programja

- A szülők megismertetése a gyermek egészségét szolgáló ruházatának jellemzőivel
- Lehetőség szerint természetes anyagból készüljön, kényelmes legyen, gumírozása ne legyen túl szoros, a cipő tartsa a gyermek bokáját
- A ruhák összehajtásának, az öltözőszekrényben való rendben tartásának megismertetése, elvárása
- A gyermekek levegőzésének biztosítása mindennap, -5 fokig ,tiszta levegőn /szmog-, ködmentes/
- A délutáni pihenéshez a csoportszoba kiszellőztetése, légpárásító alkalmazása
- Lefekvés után mesélés, majd testközeli jelenlétével, simogatással a gyermekek érzelmi biztonságának, nyugalmi állapotának támogatása
- A gyermekek balesetvédelmi oktatása évente négyszer, illetve az alkalomnak megfelelően, dokumentáltan
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, biztonságos környezet biztosítása
- Közreműködés a gyermekeket fenyegető környezeti ártalmak kivédésében: az udvarra minél több növény telepítése
- Séták alkalmával a forgalmas, különösen szennyezett területek elkerülése
- Lázás, hányós, hasmenéses gyermek elkülönítése, gondoskodás felügyeletéről, szüleinek értesítése
- Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása érdekében megfelelő szakemberek bevonása, együttműködésre törekvés

4.2.1. Gondozás

A gondozásnak programunkban alapvető szerepe van, az egész óvodai életet átszövi. A gondozás elsősorban az óvodapedagógus feladata, aki folyamatos odafigyeléssel biztosítja a gyermekek komfortérzetét. A legjobban szervezett tevékenység is csak akkor lehet pozitív /fejlesztő/ hatású, ha azt a gyermek kellemes, nyugodt, biztonságos környezetben, jó közérzettel, örömmel végzi. A gondozási feladatok teljesítése bensőséges gyermek-felnőtt kapcsolatot feltételez. A felnőtt mintát ad, tanítja és gyakoroltatja a napi élethez szükséges szokásokat, melyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhat.

Testápolás, öltözködés, étkezés, önkiszolgálási tevékenységek közben természetes módon fejlődik és fejleszhető a gyermek. Az önkiszolgáló feladatok elvégzése alakítja a gyermek énképét és segíti önállóbbá válását is a rájuk bízott feladatok sikeres teljesítésével.

Programunkban minden tevékenységet tudatos pontos, személyre szabott szóbeli megerősítés kísér. A napi életritmus tervezésében kiemelten fontos szerepet szánunk a gondozási tevékenységek megvalósulásának biztosítására.

– Étkezés

„Az eszközök fogásával, hordásával, célszerű mozgásával járó feladatok, a kéz apró, finom izmainak erősödését eredményezik.” Étkezésnél illatokat, ízeket, színeket és formákat érzékelnek a gyermekek. Ezek összekapcsolása neveikkel, a látott formával, színével, érzett illattal, ízzel, tapintással a sokoldalú megismerést teszik lehetővé. (percepció fejlesztés)

Az étkezések alatt elhangzanak a jobb és bal irányok. A gyermekek mindig a saját testükön megtanult irányokat veszik alapul, ahhoz viszonyítják a külvilág irányait. Ha meg tudják különböztetni testük jobb és bal oldalát (oldalasság) kivetítik a külvilág tárgyaira is (térirányok). Étkezés alatt is találkoznak néhány testrész megnevezésével, pl. ujjak megnevezése, csuklóig tesszük az asztalra a kezünket, stb.)

– Testápolás

“A kisgyermek jó közérzetéhez a felnőtt testközelségére is szükség van leginkább a 3-4 évesek azok, akik igénylik ezt. A gondozási feladatok eleinte a kapcsolatfelvételt szolgálják, majd a tevékenységek megtanítására irányulnak. Az óvodapedagógus mutatja és magyarázattal kíséri a teendőket. Leggyakrabban a test különböző részei és térirányok hangzanak el. A különböző testrészekkel végzett feladatok összekapcsolása megnevezésükkel, mozgásukkal hatékonyabban alakítja a testfogalom megjelenését. Ezért az utasítások tartalmazzák mindig a testrész pontos megnevezését, a térirányokat. Szükség szerint mutassunk rá a nevezett részre a tükörben. A gyermekek tükörben ellenőrizzék tevékenységük eredményességét.”

– Öltözködés

“Az öltözködés gyakorlásával szintén a testsémáról kap jelzéseket a gyermek. Közben tapasztalatokat szerez az öltözködés sorrendjéről és arról, hogyan könnyebb a végrehajtás. Mindezeket a tevékenységeket az óvodapedagógus magyarázata, útbaigazítása kíséri. A ruha eleje és háta rögzíti a gyermekben a személyi zóna elülső és hátsó részét. A ruha ujjja, a nadrág szára, a felső és alsó ruhadarabok megkülönböztetését eredményezik, egyben a személyi zóna felső és alsó terét is behatárolják. Serkentse a gyermeket a feladatok elvégzésére a kellemes légkör, az óvodapedagógus elismerő magatartása.”

4.2.2. Mozgás (bővebb kifejtése a Mozgás c. fejezetben)

“A mozgás jelentős szerepet tölt be az egészséges életmódra nevelésben. A sokféle mozgáslehetőség kedvezően befolyásolja az egész szervezet fejlődését.”

Elősegíti a harmonikus testi-lelki fejlődést, a biológiai egyensúly fenntartását, az egészség megóvását. Megfelelő terheléssel, az aktivitási szintek változtatásával a testi képességek fejlődését segíthetjük. A különböző mozgásformák sokszori gyakorlásával a mozgásokhoz kapcsolódó szabályok megtanulásával egyre biztonságosabban használják a szereket, eszközöket, egyre jobban eligazodnak a térben, így a baleseteket is megelőzhetjük.

A mozgásokhoz kapcsolódó gondozási feladatok elősegítik a helyes higiénés szokások kialakítását is. Az óvodapedagógus feladata, hogy megteremtse a feltételeket a gyermekek egészséges fejlődéséhez. Alapvető feladata, hogy jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetben mozogjanak a gyermekek, lehetőség szerint a szabadban.

Fontos a megfelelő, kényelmes öltözék a szabadban és a teremben egyaránt. A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, és mintát adunk a szülőknek is. Jó, ha alkalmanként a szülőkkel közösen mozgásos programokat szervezünk, ezzel is pozitívan befolyásoljuk a családi nevelést.”

4.2.3. Testi nevelés

“A testi nevelés magába foglalja a gyermek testi szükségleteinek /levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás/ természetes mozgásigényének kielégítését, a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, edzését. A testi nevelés egészséges életmódra nevelés akkor érvényesül, ha a fejlődéshez szükséges optimális környezet lehetőség szerint biztosított.”

Levegőzés

A levegőztetés élettani hatásán túl elősegíti többek között a hangképző szervek fejlődését, a helyes légzés kialakítását. Az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy a mindennapok során lehetőség szerint a gyermekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék. A helyi adottságok szerint a játék, étkezés, pihenés, mozgás és a kezdeményezések is a szabadban történjenek.

Pihenés

Legfontosabb a pihenéshez a szükséges légkör biztosítása, az altatás hangulatához illő mese, halk zene, a gyermekek egyéni alvási igényének és szokásainak figyelembevételével a szükséges tárgyi és személyi feltételek megteremtése.

Egészséges táplálkozás

Az óvoda központi étrendjét rendszeresen kiegészítjük vitamindúsabb zöldségekkel, gyümölcsökkel, ezekből a gyermekek által készített ételekkel, italokkal. /pl. frissen préselt, magas rosttartalmú gyümölcslevek, gyümölcssaláták, nyomelemeket tartalmazó saláták./ Tiszteletben tartjuk a vallási, valamint egyéb okból eltérő étkezést igénylő családok étkezési szokásait.

Egészségvédelem, edzés

A gondozási, a testi nevelési és a mozgásfejlesztési feladatok megfelelő ellátása, megvalósítása elősegíti a gyermekek egészségének megóvását. Ezen kívül nagy hangsúlyt kell fektetni a higiénés szabályok betartására. Mindezek biztosítják a szervezet általános védekezőképességének fokozását, a betegségek megelőzését.

Az óvodapedagógus fontos feladata az anamnézis felvétel közben felderített, ritkán előforduló, az óvodai közösségbe kerülést nem feltétlenül akadályozó betegségek /pl. krupp, allergia, asztmatikus tünetek, lázgörcs, epilepszia, cukorbetegség stb./ regisztrálása, figyelemmel kísérése, alapvető tennivalók elsajátítása és a gyermek fiziológiás szükségletének biztosítása /pl. étrend helyes betartása/, az egészségi állapot egyensúlyban tartásához szükséges környezet megteremtése.

Havi rendszerességgel kerül sor a védőnő látogatására, valamint évente szűrővizsgálatok (két alkalommal fogászati, egy alkalommal szemészeti beutalás) elvégzésére.

A levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek testi edzettségét. Ennek érdekében lehetőség szerint minél több időt kell a szabadban tölteni, az időjárásnak megfelelő ruházatban. A szabadban töltött idő alatt óvni kell a gyermekeket a nap káros hatásaitól. Nyáron alkalmazkodva az óvoda adottságaihoz ki lehet használni a víz edző hatását. Mindezeknél figyelembe kell venni a gyermekek közötti különbségeket, egészségi állapotukat.

A gyermekek testi épségének védelme és a baleset megelőzés magába foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását az eszközök, használati tárgyak ellenőrzését és karbantartását, hibaforrások megszüntetését. A gyermeki gondolkodásmód sajátosságaiból, valamint a szenzomotoros koordináció zavaraiából adódóan következnek be a tipikus gyermekbalesetek (törések, zúzódások). Ezek teszik szükségessé a felnőtt kontrollját, a tevékenységek figyelemmel kísérését. A gyermekeket önmaguk és társaik testi épségének megőrzésére neveljük.

4.2.4. Egészségfejlesztő program

Helyzetkép

Óvodánk a Nagyerdő közelében, csendes, nyugodt, családi házas övezetben helyezkedik el. Az épület modern, kétszintes, nagy udvar és veteményeskert kapcsolódik hozzá. Óvodai nevelésünk alapvető feladata az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermekek testi fejlődésének elősegítése.

Óvodánk kiemelt nevelési területe a környezetvédelem, a környezettudatos magatartás megalapozása. A környezetvédelmi nevelés az óvodai élet egész időtartama alatt jelen van, minden területet áthatja.

Szociálisan és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek is látogatják óvodánkat (csökkenő létszámban). Az egyéni bánásmód alkalmazása és a differenciált nevelés eredményesen működik óvodánkban.

Az óvodai tevékenységek megszervezésével, nevelőmunkánkkal szeretnénk elérni, hogy a hozzánk járó gyermekek érdeklődő, nyitott, szépre fogékony, a természetet és a környezetét ismerő, szerető és óvó, munkájukban igényesek és lehetőségeikhez mérten alkotók legyenek. Az óvodai környezetvédelmi nevelést csak a családok támogató együttműködésével valósíthatjuk meg és biztosíthatjuk a jövő nemzedékének környezetszerető- és védő szemléletének megalapozását.

Egészséges a gyermek, ha a testi-lelki fejlődése zavartalan, kiegyensúlyozott, problémáit, kudarcait megtanulja leküzdeni, öröm számára a természet szépsége, a valahova tartozás, a vidámság, a zene, a mozgás. Fontosnak tartjuk a felnövekvő generáció egészségnek megőrzését. Minden pedagógus személyesen is felelős azokért a kölcsönhatásokért, amelyek a gyermek szociális és érzelmi nevelésében megmutatkoznak. Fontosnak tartjuk a személyes példamutatást és a kiegyensúlyozott, sikerélményt adó légkör kialakítását.

Az egészségfejlesztő program célja:

Rövidtávú célok:

- a nevelés-oktatás valamennyi területén jelenjen meg
- környezeti és személyi higiénia (haj, köröm ellenőrzése)
- óvodán belüli balesetek elkerülése (balesetvédelmi oktatás)

Középtávú célok:

- elősegíteni a betegségmegelőzés módjainak megismerését
- megismertetni a környezet (otthon, óvoda, közlekedés) leggyakoribb egészséget, testi épséget veszélyeztető tényezőit
- fejleszteni kell a beteg, fogyatékkal élő társak iránti elfogadó, segítő magatartást

Hosszútávú célok:

- elősegíteni a gyermek egészségfejlesztő attitűdjének, magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy egészséges életmódot folytató felnőtt váljék belőle
- képessé váljon az egészség megőrzésére, veszélyes hatások elkerülésére

Az egészségfejlesztő program tartalma:

- Az egészséges személyiségfejlődés elősegítése
- Egészséges táplálkozás
- Mindennapi testmozgás
- Közlekedés kultúra és biztonság, balesetmegelőzés
- Testi és személyi higiénia, tisztálkodás, öltözködés
- Szabadidő-kultúra fejlesztés

Főbb feladatok:

- Gyermekgondozás, testi, lelki szükségletek, komfortérzet kielégítése
- Mozgásigény kielégítése (nagy és finommozgás fejlesztése)
- A gyermekek egészségének védelme, edzettségének növelése
- Egészséges életvitel szokásainak megalapozása, balesetek megelőzése
- Egészséges környezet, eszközrendszer, és biztonságos környezet megteremtése
- Környezet védelméhez, megvalósításához kapcsolódó szokások kialakítása
- Testi fejlődés - érés támogatása
- Személyi higiéniai szokások kialakítása, erősítése
- Ellenállóképesség, edzettség fejlesztése, ortopédiai elváltozások, tartáshibák megelőzése, ellensúlyozása
- Egészségkárosító magatartásformák elkerülése, ismerjék és értsék a prevenció lényegét
- Egészségmegőrző környezet kialakítása

Környezeti nevelési értékek, alapelvek

A környezeti nevelés célja a környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel elősegítése. Távoli célja a bioszféra - és benne az ember - megőrzése, fenntartása. Célja a természet, az épített és társadalmi környezet, az embert tisztelő szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása. Cél: az ember (gyermek vagy felnőtt) általános és (különös) adottságainak együttes fejlesztése. A környezeti nevelésben ötvöződik az ökológia és a humánökológia. Az életviteli értékek, az értékrend, az erkölcs csak az ember biológiai és társas-társadalmi természetének sajátosságaira építve formálható.

Értékek és elérendő célok:

- Törekvés a külsőre szerény, belső értékeiben gazdag életre. Felismerni a testi-lelki-szellemi élet harmóniáját. Legyenek képesek meglátni, hogy az élet csoda és gazdag. Ehhez szükség van a tiszta vízre, a tiszta levegőre, termőtalajra, a sokféleségében megmaradó természetre és az azzal harmóniában élő társadalomra. A környezeten való uralkodás helyett annak megértése, kímélete.
- A kulturáltságunk jusson arra a szintre, hogy az ember ismerje a világ és önmaga eredetére vonatkozó elképzeléseket, és meggyőződése szerint higgyen benne.

- Az élet tisztelete, szeretete. A tudás és a képzelet segítségével a külső és belső világ összekapcsolása.
- A természet és a társadalom törvényeinek megismerése, tiszteletben tartása. A mindennapokban magatartásunk harmonizáljon a természet törvényeivel.
- Törekedjünk mérsékletre és önkorlátozásra, hogy a jövő nemzedéke is élhessen a lehetőségekhez való jogával. A környezetkárosítás tekintetében a károkozás megelőzésére kell a hangsúlyt fektetni, nem a „gyógyítgatásra”, helyrehozásra.

Javaslatok:

- Ne engedjük, hogy hagyományaink eltűnjenek, ismerni, őrizni, tanítani kell minél több, a természettel együttműködő hagyományt.
- A természetismeret hagyományai mellett fontos a környezetvédelem, a nemzeti kulturális örökség, természeti, műemléki, műtárgyi értékeink megismerése, védelme és az arra irányuló nevelés.
- Tudatosítani kell az egészséges életmód bevált hagyományait.
- A nevelés fő bázisa a család és az óvoda. Csak együtt tudnak jól működni!

Az óvodai környezeti nevelés

Fontosságát, személyiségformáló, szokásalakító szerepét senki nem vitatja. Sőt, egyre többen tekintik az óvodai nevelés vezérfonalának, s a tevékenységeket (játék, verselés, mesélés, ének, zene, énekes játék, tánc, rajzolás, festés, mintázás, mozgás, stb.) e köré tervezik. Így lesz komplex az egész óvodai nevelés. Így lehet megalapozni az óvodáskorú gyermek környezeti tapasztalatait, amelyek később ismertté, egész életre szóló tudássá alakulnak.

Az óvodai környezeti nevelés alapozó jellegű, így meghatározó szerepet játszik az egyén környezetkultúrájának alakításában.

A környezeti nevelés célja és feladatai az óvodában:

- A természeti és társadalmi környezethez fűződő pozitív érzelmi viszony megalapozása, kialakítása.
- A gyermek közvetlen környezetében lévő világ értékeinek megismertetése, megszerettetése.
- Az élő és élettelen környezeti tényező leglényegesebb összefüggéseinek megláttatása a helyi sajátosságok felhasználásával.

- Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák megalapozása, olyan képességek és készségek tudatos megalapozása, fejlesztése, amelyek elősegíthetik a természetes és az ember által épített, létrehozott környezettel – az ott lévő értékekkel – való harmonikus kapcsolat, a környezeti problémák iránti érzékenység, a helyes értékrendszer, a környezettudatos életvitel kialakulását.
- Az óvoda feladata a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára mint életkori sajátosságra építve olyan változatos tevékenységek biztosítása számára, amelyeken keresztül tapasztalatokat szerezhet a természeti és társadalmi környezetről.
- A pedagógus feladata, hogy lehetővé tegye a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését, biztosítson alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalatszerzésre.
- Ezek megvalósítását a 3-7 éves gyermekek életkori jellemzői teszik lehetővé:
  - cselekedeteit mindig valamilyen érzelem kíséri,
  - tevékeny, nyitott, kreatív,
  - a körülötte lévő világot érzékszerveivel, tapasztalás útján ismeri meg, érzelmileg kötődik az őt nevelő felnőttekhez: „modellkövető”.

Fontos a családdal való együttműködés, ugyanakkor a család szemlélete a gyermekén keresztül alakítható. (A gyermek hazaviszi az óvodában kialakított jó szokásokat.)

A helyes óvodai életmód hatására kialakulnak azok a szokások, amelyek megalapozzák a környezet és természetbarát életvitelt

- Fontos lehet, lenne a gyakori természetben foglalkozás, a kert és az udvar oly módú kialakítása, amely szolgálja a környezeti nevelést. Legyen mintaértékű az óvoda működése környezeti nevelés szempontjából (takarékos víz és áramfogyasztás, megfelelő hulladékkezelés stb.)
- Az óvodába lépéskor ériük kedvező érzelmi hatások a gyermeket. Ez segíti szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, lehetőséget, teret ad az énérvényesítő törekvéseknek. A szocializáció szempontjából fontos az élményekre épülő, közös tevékenységek gyakorlása.
- Működjön együtt a család-óvoda, a gyermek „nevelje” szüleit, vigye haza az óvodai környezetbarát szokásokat.
- Az óvodai környezeti nevelés legyen sokszínű tevékenység, legyen különösen kiemelt szerepe benne a játéknak.
- Az óvodai élet megszervezését hassa át a környezetbarát, természetbarát szemlélet. Segítse a gyermek erkölcsi tulajdonságainak – együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség – és akaratának – önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat stb – fejlődését.

A környezeti nevelés és a tanulás tervezésekor törekedni kell a következő közös élményeket biztosító tevékenységek megteremtésére és megszervezésére:

- növények és állatok elhelyezése, gondozása az óvodában, az óvoda kertjének (virágos, gyógynövényes, zöldséges, gyümölcsös) a környezeti nevelés feladatainak megvalósítását is biztosító ki- illetve átalakítása, az életkornak megfelelő folyamatos végzése,
- séták, kirándulások szervezése olyan helyszínekre, élőhelyekre, ahol jól megfigyelhetők a természet változásai, az élő és élettelen környezeti tényezők közötti kölcsönhatások,
- múzeumlátogatások tartalmi és módszertani megtervezése, megszervezése,
- az ott átélt élmények segítik megismerni a szülőföld és az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi néphagyományok, szokások és tárgyi kultúra értékeit, szeretetét, védelmét.

A környezettudatos magatartás megalapozása

A természetet szerető és védő ember személyiségjegyeinek kialakítását már óvodáskorban el kell kezdeni. A környezetvédelemre nevelés lehetőségei ott rejlenek a mindennapjainkban, csak érzékenyen és cselekvően kell reagálni, és ki kell azokat használni. A rácsodálkozás élménye a megismerésen keresztül vezet oda, hogy a gyermek megszeresse és óvja a környezetét. Fontos megalapozni azokat a szokásokat, amelyek a természet védelmét, a tiszta, kulturált környezet igényét szolgálják.

Célunk: a környezet szépségeire nyitott, érdeklődő, a környezet és a természetvédelem iránt fogékony és tenni akaró gyermekek nevelése.

Minden óvodában dolgozó feladata, hogy környezettudatos magatartásával, munkájával példaértékű legyen a gyermekek számára sok ismerettel rendelkezzenek a környezettel és környezetvédelemmel kapcsolatosan, és ragadjanak meg minden alkalmat arra, hogy a gyermekekben kialakítsák a természet iránti vonzódást és megalapozzák a környezetvédő magatartást.

A célok elérését szolgáló legfontosabb feladatok:

- A természet megfigyeltetése, megszerettetése.
- Az élet és az élővilág tiszteletére, megbecsülésére nevelés.
- A természetben való helyes viselkedés szokásainak kialakítása.

A környezetvédelemhez kapcsolódó magatartásformák megalapozása (szelektív hulladékgyűjtés, takarékos és mérsékeltes életvitel szokásainak megismertetése stb.)

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Szükségeit képes kielégíteni.
- Szükségeit képes önállóan kielégíteni.
- Toalett használatakor a fiúk felhajtják a WC deszkát, és állva végzik kisdolgukat.
- WC-zést követően a kislányok és kisfiúk is használják a toalettpapírt.
- A tisztálkodási eszközre vigyáz, tisztán tartja, használat után a helyére teszi.
- WC-zés és egyéb szennyező tevékenység végzése után kezet mos, a kezét szárazra törli.
- Önállóan öltözik, vetkőzik, ha kell, segítséget kér.
- Cipőjét befűzi, bekötésével próbálkozik.
- Ruháját igyekszik összehajtván a helyére tenni.
- Képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani.
- Kulturáltan étkezik.
- Szívesen fogyaszt zöldséget, gyümölcsöt, magvakat.
- Vigyáz környezetének rendjére, tisztaságára.
- Az udvaron sem szemetel.
- Ismeri a szelektív hulladékgyűjtés okát és mikéntjét.
- Igényévé vált a rendezettség, tisztaság, ápoltság.
- Szívesen mozog a szabadban, évszaktól függetlenül.
- Rácsodálkozik a környezet szépségeire, értékeli azokat.
- Kialakul a gyermekekben a környezettudatos magatartás, gondoskodás, felelősségvállalás, védelem igénye.
- Életkorának megfelelően edzett.
- Ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat.

4.3. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés

Az óvodás korosztály számára meghatározó a gyermek és az óvodapedagógus kapcsolatának minősége. A felnőtthez fűződő viszony nyújtja azt az érzelmi biztonságot a gyermek számára, amely jó közérzetet, nyugodt, harmonikus tevékenységet tesz lehetővé. Ezért fontosnak tartjuk az óvodapedagógus–gyermek, gyermek–dajka kapcsolatában a pozitív érzelmi töltés, a pozitív attitűd megnyilvánulásait.

Valljuk, hogy a környezet az öröklés mellett a fejlődés egyik potenciális forrása. A környezetet pontosan, valóságyszerűen megismerni a cselekvés, a kép, a szó egységében lehet.

Ez lehetővé teszi, hogy az évszázadok alatt felhalmozott egyetemes, nemzeti, etnikai értékeket, hagyományokat, szokásokat átadjuk, közvetítsük a gyermekeknek, alapozva aktivitásukra, érdeklődésükre.

Óvodai nevelésünk messzemenően támaszkodik a családi nevelésre, a család és óvoda szoros együttműködésére törekszik. Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenciók gyakorlatát.

Az érzelmi-, erkölcsi nevelésnek komoly hangsúlyt kell kapnia, mert megalapozza a személyiség szocializációját. Segít a családoknak az értékek mentén történő nevelésben, kapaszkodót nyújt a kusza világban. A megalapozott szokásrend, amely értékrendhez vezet, olyan biztonság, amely támpontot ad a mindennapokban, s amely értelmes célokkal tölti meg azokat.

Programunkban fontos a gyermek korai, óvodáskort megelőző testi-lelki fejlődésének alapos ismerete. Ennek egyik eszköze a személyiséglap és a családlátogatás. Ezekből információt kapunk az óvodába lépés előtti anya–gyermek és család–gyermek kapcsolatáról, a gyermek élettörténetéről. A későbbiek során – napi tapasztalatokkal kiegészítve – hasznosítja az óvodapedagógus a gyermek jobb megismerésének érdekében, a fejlesztési feladatok megtervezésében.

Az óvodában az érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez az óvodapedagógus – részben átvállalva az anya szerepét – empatikus, meleg, elfogadó, szeretetteljes kapcsolatot alakít ki a gyermekekkel. Fejlesztőmunkája során arról gondoskodik, hogy a gyermekek tapasztalatai változatos tevékenységformák közben gazdagodjanak. A gyermek „énközpontúsága” alapján elsősorban önmagára képes figyelni, azonban emocionális alapon fokozatosan kifejleszthetjük azokat a mechanizmusokat, amelyek segítségével képessé válik másokkal is törődni. Az együttéléshez szükséges erkölcsi normák és tulajdonságok csak akkor fejlődnek ki, ha a gyermek állandóan gyakorolja a társaihoz való helyes viszonyulást. Ezt alapozzák meg a kooperatív megoldásra ösztönző páros és kiscsoportos tevékenységek.

Ezáltal minden kisgyermeknek lehetősége van:

- Kommunikálni társaival a közös tevékenység során, számos tapasztalatot szerezni az eredményes, kölcsönösen elfogadható kommunikáció formáiról, és kimunkálni saját hiteles és célravezető kommunikációs formáikat
- Megtanulni a közös tevékenységek alkalmával, hogy hogyan viszonyuljanak társaikhoz a jobb munkakapcsolat kialakításának érdekében. Ez erősíti a pozitív viszonyulást, és jelentős mértékben elősegíti a szocializációt
- Megtanulni a kritika mások számára elfogadható formában történő kifejezésének módját és a kritika elfogadását. A társaktól érkező pozitív visszajelzés egyben önerősítő, önbizalom-növelő hatásával hozzájárul a személyiség kibontakozásához

- Észrevenni, hogy a közös tevékenységben együttműködő társak sokféle színes egyéniségek, egymástól eltérő, saját kulturális környezetükből származó értékeiket képviselőik
- Megtapasztalni, hogy egy problémának több megoldása is lehet, attól függően, milyen szempontból közelítjük meg

Célunk:

- Óvodai nevelőmunkánk során a szűkebb és tágabb környezet megismertetésével, ismeretek közvetítésével a közösen átélt élményekkel megalapozzuk a gyermekekben a hazaszeretet csíráit.
- Erkölcsi, akarati tulajdonságok kialakítása, erősítése, fejlesztése az óvodapedagógus és a dajka példaadásával és helyzetteremtésével.
- A társadalmi beilleszkedést segítő, szociális együttélés szabályainak érték közvetítése.
- A különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés.
- A szülőföldhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása, az önazonosság megőrzése, átörökítésének biztosítása.
- A figyelem ráirányítása a természeti és emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre tiszteletére és megbecsülésére nevelés.
- Nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, sajátos nevelési igényű, hátrányos-, és halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt, gyermekek esetében speciális fejlesztéssel az egyéni szükségleteknek megfelelő pedagógiai eljárások alkalmazásával, valamint szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével az esélyegyenlőség biztosítása
- A kiemelkedő képességű gyermekek igényeit figyelembe vevő tevékenységek által történő személyiség kibontakoztatás.

Az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelésből adódó óvodapedagógusi feladatok

- Nyugodt, kiegyensúlyozott, biztonságot árasztó légkör kialakítása
- A csoportszoba környezettudatos szemléletű, otthonos, hangulatos, esztétikus, biztonságos berendezése
- Az óvodában dolgozók személyiségének szeretetteljes, empátiás kisugárzása, odafigyelő, modell értékű magatartása
- Spontán szociális tanulásban a komplex viselkedés- minták beépítése a gyermeki viselkedésbe
- Az udvariassági beszédformák megismertetése, alkalmazásának figyelemmel kísérése
- Erkölcsi normák, ítéletek megfogalmazása
- A gyermek önálló véleményalkotás, és döntésfejlődésének támogatása
- Pedagógiai munkája során tudatosan alkalmazza a közösségfejlesztés változatos módszereit, a játék és más élmény gazdag tevékenység program során.

A Táncsics Mihály Utcai Óvoda Pedagógiai Programja

- Gyakorlat közeli helyzetek teremtésével az interperszonális kapcsolatok kialakításához szükséges készségek, képességek alakítása
- Társas kapcsolatok formálásának segítése, az összetartozás élményének mélyítése, a „mitudat” alakítása
- A gyermekek érzelmi életének, ismereteinek változatos élményt nyújtó tevékenységekkel, kirándulásokkal való gazdagítása. Közös programok, ünnepélyek, kulturális rendezvények szervezése
- Páros és kiscsoportos feladathelyzetek teremtése, kooperatív technikák alkalmazása
- Évente egyszeri szociometria készítése és felhasználása
- Gyermekközpontú, befogadó pedagógiánk által egymás elfogadására nevelés a mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése
- Inkluzív szemlélettel a különbözőség elfogadásának segítése
- A konfliktus-megelőzés módszerei közül a szokások, a szabályok alakítása, pozitív példaadás, az általános elvárások közül tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő, támogató attitűd, szeretetteljesség, következetesség, kiemelten fontos szerepet játszik
- A konfliktushelyzet békés, mindkét fél számára elfogadható megoldására inspirálás
- A tehetséges gyermekek kibontakozásának támogatása
- A lassabban fejlődő, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek felzárkóztatása
- Az együttműködés a kommunikáció elősegítésére követendő mintát mutat a gyerekek és a szülők számára, a digitális eszközök funkcionális használata terén
- A családdal való együttműködésre törekvés
- Beiratkozás utáni családlátogatás
- Egyeztetett időpontban fogadóóra-tartás, tájékoztatás a gyermek fejlődéséről
- Szülői értekezlet tartása, évente minimum 2-szer
- Anamnézis felvétele, bizalmas légkörben a szülővel
- Környezetvédelmi viselkedési, és magatartásformák alakítása
- Az élet, az élővilág tiszteletére, megbecsülésére nevelés

A gyermekeket segítjük abban, hogy megismerhessék szűkebb, tágabb környezetüket, lakóhelyüket, néphagyományainkat.

Megtanítjuk rácsodálkozni az őket körülvető jóra, szépre, amellyel megalapozzuk a szülőföldhöz való kötődésüket.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Ismeri a közösségben megkívánt viselkedéskultúrát.
- A csoport szokás- és szabályrendszerének ismeretét a magatartásában is érvényesíti.
- Képes a többiekhez alkalmazkodni, toleránsan viselkedni, a másikat elfogadni.
- Szükség esetén segíti az arra rászorulókat.
- Konfliktushelyzetet mindkét fél számára elfogadhatóan, viszonylag önállóan old meg, szükség szerint felnőtt segítségét kéri.
- Érzelmien, indulatainak korán megfelelően tud uralkodni.
- A felnőtteket és munkájukat tiszteli.
- A közösség érdekében szívesen vállal megbízatást, munkát.
- Alakulóban van a feladattudata.
- Korán megfelelően kialakult a felelősségérzete, képes egyszerű döntések önálló meghozatalára.
- Bátran, de kulturáltan mondja el véleményét.
- Igényes a saját tevékenységével szemben.
- Nem peremhelyzetű, szívesen játszanak vele a többiek.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott, harmonikus viselkedés jellemzi.
- Szívesen kommunikál.
- Érkezéskor, távozáskor köszön.
- Ismeri és betartja az udvariassági szokásokat.
- Megtalálja helyét a közösségben, abban jól érzi magát.
- Képes társaival kooperatívan együttműködni.
- Türelemre, kitartásra képes.
- A szülőkkel való kapcsolat a kölcsönös bizalom, tisztelet és elfogadás elvén működik.
- Szereti és korán megfelelően védi a természetet, megbecsüli és tiszteletben tartja az élővilágot, szívesen ápolja a növényzetet, gondoskodik az állatokról.
- Ismeri szűkebb, tágabb környezetét.
- Kialakult a hazaszeretet és a szülőföldhöz kötődés alapja.

4.4. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés

Anyanyelvi nevelés célja:

Az anyanyelv ismeretére, szeretetére nevelés, a kommunikáció különböző formáinak differenciált fejlesztése a nevelőtevékenység egészében jelen van.

Az anyanyelvi nevelés áthatja az óvodai nevelést, tartalma a nevelés eszközeinek és a gyermeki tevékenységrendszernek, ezért kiemelt jelentőséggel bír.

Az értelmi nevelés változatos tevékenységeken keresztül, a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen a gyermek szabad játéka által valósul meg.

Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és kommunikáció alakulásával. A program lényeges része a beszéd, az anyanyelv és a kommunikáció fejlesztése. Csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek ugyanis képesek az alap kultúrtechnikák elsajátítására. A kommunikáció a beszéd és a gondolkodás egyik eszköze. A kommunikáció egyszerre cél és eszköz a társas kapcsolatokban. Célja a kapcsolat felvétele, az információ eljuttatása a másikhoz, a társ reakcióból (kommunikációs és metakommunikációs) a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése. A kommunikáció és metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik vagy semlegesítik a szóbeli közlést.

Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvodapedagógus személyes példájával (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés), kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt, teremtsen lehetőséget a monologikus beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa metakommunikációs ismereteiket (például érzelmeket jelző gesztusok, arckifejezések, testtartások).

Az anyanyelvi nevelés feladata:

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. A gyermek beszéd- és kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, mely előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermek számára a közösségben.

Célunk:

- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése
- Kognitív képességeik fejlesztése
- Egyre pontosabb, valóság-hű észlelés
- Figyelem-összpontosításra való képesség
- Valósághoz közelítő képzeleti működés

- Reprodukzív emlékezet
- Problémamegoldó és kreatív gondolkodás
- Az alakuló fogalmi gondolkodás
- A beszédkezdő felkeltése és fenntartása
- A beszédhallás és szövegértés fejlesztése
- Kapcsolatfelvétel támogatása, az információ eljuttatásának segítése a másikkal, verbális és nonverbális eszköztár kialakításával

Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelésből adódó óvónői feladatok

- Olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes, derűs légkör megteremtése, ahol bátran elmondhatják a gyermekek a gondolataikat
- Változatos tevékenységek szervezése, biztosítása
- A sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása, mely a későbbiekben élményként előhívható
- Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és kreativitás fejlődését elősegítő, ösztönző környezet biztosítása
- A természet és a társadalmi környezet jelzéseinek, nonverbális közléseinek észrevételése, megismertetése
- A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére építés
- Az egyéni érdeklődési kör figyelembevétel
- Figyelem-összpontosításra motiválás
- A pszichikus képességstruktúrák fejlődésének egyéni nyomon követése, a szükséges fejlesztési feladatok tervezése és beépítése a gyakorlatba
- Minden gyermeki kérdés megválaszolása
- Kommunikációs helyzetek teremtése, a gyermekek beszédkezdő felkeltése
- A gyermekek szókincsének bővítése
- Metakommunikációs eszköztár megismertetése, gyakorlása játékban
- A társ verbális és nonverbális reakciói megértésének segítése
- A nyelvi hátrányos helyzetű, ill. nyelvi kiemelkedő gyermekek differenciált fejlesztése
- Nyelvtanilag helyes, jól érthető, tiszta beszéddel mintaadás
- Szakmai kapcsolat tartása a logopédussal, fejlesztőpedagógussal

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Korának megfelelően kialakult a pontos érzékelése, észlelése
- Képes vizuális, auditív differenciálásra
- Térbeli viszonyokat képes felismerni, megnevezni
- A keresztcsatornák működése korának megfelelő

- Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is
- Figyelme korához képest tartós
- Gondolkodására a problémamegoldásra törekvés, és a kreativitás jellemző
- Helyesen, tisztán, érthetően beszél
- Kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol
- Szókincse korának megfelelő
- Jól használja a metakommunikációs eszközöket
- Bátran, szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel
- Társára odafigyel, türelmesen meghallgatja mondanivalóját
- A közölt információt megérti
- A kommunikációt kapcsolatfelvételtre is használja
- Bátran kérdez
- Verbális emlékezete korának megfelelő
- Egyszerűbb történetet, mesét képes önállóan is elmondani
- Ismeri és használja az udvariassági szavakat
- Tud szemkontaktust teremteni és tartani
- Élményeit és gondolatait el tudja mondani

Az anyanyelvi játékok – a gyermekek által kedvelt – kiegészítői, színfoltjai az anyanyelvi nevelésnek

- Beszédszervek ügyesítése, a magyar beszédhangos sajátosságainak kiemelése
- Légzésgyakorlatok, hangutánzással egybekötve
- Hangutánzó gyakorlatok
- Nyelv- és ajakgyakorlatok
- Hallás, beszédhallás fejlesztése
- Közvetlen környezet hangjainak felismerése
- Egymás hangjának felismerése
- Hibafelismerés
- Hangfelismerés, hangdifferenciálás
- Auditív ritmus fejlesztése
- Auditív emlékezet fejlesztése
- Fonológiai kódolás
- Auditív zártság

Az irodalmi nevelésnek nem minden területén alkalmazható a fejlesztő program (mese és a versek nagy része), de erre nincs is szükség, hiszen itt kizárólagos célunk a magas szintű irodalmi élmény nyújtása.

A bábozás és a dramatizálás a játék része, mindkettő irodalmi élményből táplálkozik. Egy ismert mondóka, vers, vagy mese lejátszása, bábozása mindenképpen irodalmi háttérrel rendelkezik, és irodalmi tevékenységet rejt magában.

Bábozás

“Az anyanyelvi nevelésnek és a játéknak egyaránt szerves része a bábozás-dramatizálás, melyen keresztül tükröződnek a gyermekek irodalmi élményei, kiegészülve hangulatukkal, kreativitásukkal, fantáziájukkal. A gyermek kifejezheti, átélheti, eljátszhatja saját érzéseit, érzelmeit, ezáltal fejlődik személyisége. A bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges eszközöket, díszleteket, kiegészítőket saját maguk is elkészíthetik barkácsolás keretében, ezzel a játék örömét az önálló alkotás élményével fokozva. A gyermek érzelmeiből, aktuális indulati feszültségéből fakad általában. Kifejezési eszközei a mozgás, a látvány, és az irodalmi szöveg. A gyermek kifejezheti, átélheti, lejátszhatja saját érzéseit, érzelmeit.

A bábok mozgatása közben fejlődik a gyermekek szem-kéz koordinációja, finommotorikája, bizonyos testrészeinek ismerete, saját testéhez viszonyíthatja a báb mozgását, fejlődik észlelése (látási, hallási, mozgásos), valamint térpercepciója. Ezen tevékenysége közben használja az általa ismert verbális kifejezéseket is. (A gyermek négy éves kora táján kedvet kap arra is, hogy saját maga készítse el az általa megjeleníteni akart történethez a bábót. Kezdetben ez is óvodapedagógusi segítséggel majd egyre önállóbban történik.)

A bábkészítő tevékenység, újabb fejlesztési lehetőségeket rejt magában.”

Dramatizálás

“Fejleszti: egyre finomabb nagymozgásukat, saját testükről alkotott képüket, megismerik testrészeiket és az azokkal végezhető mozgásokat, fejlődik és finomodik látásuk, hallásuk, gazdagodik verbális kifejező készségük. 5-7 éves korban már képesek rá és igénylik is, hogy a dramatizáláshoz szükséges díszleteket és eszközöket ők készítsék, vagy segítsenek benne. A fejlesztés lehetőségei megegyeznek a bábkészítésnél leírtakkal.”

4.5. Az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése-prevenciója

Pedagógiai programunk céljából adódóan fontos feladatunk az iskolai tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztése, a potenciális tanulási zavarok korai kiszűrése és megelőzése. E funkciók az észlelés és a finommotoros struktúrákat érintik, melyek intenzív fejlődése az óvodáskorra tehető.

Programunk a Komplex Prevenziós Óvodai Program alapján a fő nevelési területeken végzett feladatokba integrálva, indirekt nevelési módszerekkel segíti a pszichikus funkciók fejlesztését úgy, hogy maximálisan épít a gyermeki spontán aktivitásra.

4.5.1. A fejlesztés alapja

- A mozgás a 3-7 éves korosztály alapvető, legtermészetesebb megnyilvánulási formája, önérvényesítési módja. Viszonylag e területen tekinthető homogénnek ez a korosztály az óvodáskor kezdetén.
- A mozgásos tapasztalatokból gyökerezethetőek az értelmi műveletek - egyben az önmagunkról kialakított testséma is, amely a pszichés én idegéletteni leképződése.
- A mozgás, finommotorika célzott fejlesztésén keresztül több struktúrát is kedvezően befolyásolhatunk, így a testséma, lateralitás, testdimenziók, térpercepció alakulását is.
- A fejlesztő eljárások során a foglalkozások mindegyikén többoldalú tapasztalatnyújtás érvényesül, ezek együttes előfordulása eredményezi az integrált belső képet.

A mozgás szocializációs hatása

- A sikeresen elvégzett mozgásos feladat növeli a hatékonyság (kompetencia) érzését, a mozgás feletti kontroll, az én-kontroll funkciókat erősíti, a mozgásos feladatok kivitelezésére fordított összehatás a figyelemkoncentrációt, a kitartást, az erőfeszítésekre való képességet fokozza.
- A mozgásos feladatok elvégzésére adott konkrét visszajelzés a gyermek számára felfogható értékelés én-képének alakulásához. A társakkal végzett együttmozgás konkrét tapasztalatokat hordoz a gyermek énhatárainak - a másik észlelésének megtanulásához, végső soron a kooperáció kialakulásához.
- Az enyhébb idegéletteni ártalmak diszfunkciók rendezésében is a mozgás lehet a kiindulás és adekvált eszköz.
- A gazdag mozgásos tapasztalat a nyelvi szimbolikus leképzéssel, segíti a konkrét cselekvéses tapasztalatok beépülését, az absztrakt struktúrák gazdagodását. Fejlesztő tárgyi feltételeink között a tükör használata rendkívül hasznos az énkép alapításában.

A fejlesztő csoportba járó gyermekek fejlesztésével kapcsolatos feladatok:

Az előző fejezetben felsorolt feladatok megegyeznek a részképesség kieséssel, beilleszkedési zavarokkal, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő magatartás zavaros gyermekek fejlesztésével kapcsolatos feladatokkal, kiegészítve speciális gyógypedagógiai eljárásokkal. Részletes ismertetése a 4.6.2. fejezetben található.

4.5.2. A fejlesztőprogram alkalmazásának alapelvei:

- Szervesen illeszkedjen a Pedagógiai Programba.
- Messzemenően építsen a gyermekek érzelmi-belső motivációjára.
- Lehetőség szerint kapcsolódjon a gyermekek spontán tevékenységéhez.
- Az óvodai nevelés egész időtartamára elosztott, folyamatos – következetes alkalmazást igényel.
- Az óvoda egésznapos életrendjének minden mozzanatához kapcsolódó legyen.
- Alapvető követelmény a gyermek jó közérzetének biztosítása, ezért a fáradás jeleit észlelve módszerváltás, vagy teljes elhagyása az ésszerű.

4.5.3. A fejlesztőprogram

A fejlesztőprogram tartalma:

MOZGÁSFEJLESZTÉS

1. Nagymozgások fejlesztése

Célzott testmozgásokkal, amelyeknél a mozgások tempója, ritmusa, iránya változik

- járás
- futás
- ugrás
- csúszás-kúszás, mászás különböző tempóban

2. Egyensúlygyakorlatok

- állás
- szem-kéz koordináció
- szem-láb koordináció
- finommotorika fejlesztése

TESTSÉMAFEJLESZTÉS

1. Testrészek ismerete

- Önmaga felismerése
- Tevékenységek a testrészek megismerését célozva
- Meghatározott testrészekre koncentráció

2. A test személyi zónájának alakítása

- Az oldaliság alakítása
- A test elülső és hátulsó zónájának megismertetése
- A test függőleges zónájának megismertetése
- Az előzőek végzése csukott szemmel
- Adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása

3. Testfogalom

- Játékos gyakorlatok a testrészek funkciójának megismerésére
- Megismert testrész felismerése önmagán, másokon
- Képen, rajzon testrészek felismerése, számlálása
- Emberfigura összeállítása részekből

ÉSZLELÉSFEJLESZTÉS /PERCEPCIÓFEJLESZTÉS/

1. Vizuális (látás) fejlesztés

- Szemmozgás tudatos kontrolljának kialakítása
- Szem fixációs működésének erősítése
- Vizuális zártság-egészlegesség észlelésének alakítása
- Vizuális időrendiség felismertetése
- Vizuális ritmusfolytatása
- Vizuális helyzet-pozíció felismertetése
- Vizuális memória fejlesztése

2. Alaklátás és formaállandóság fejlesztése

- A lehető legtöbbféle alak forma-méret motoros kialakítása
- Különböző tárgyak, alakok, formák felismertetése
- Adott vizuális minta kirakása
- Minták rajzolása, festése
- Részekből különböző alakzatok összerakása

3. A tapintásos-sztereognosztikus-észlelés fejlesztése

- Alapvető gyurmázási technikák elsajátítása
- Különböző formák alakítása minta után
- Különböző formák, méretek megváltoztatása
- Ritmikus sorminta készítése, folytatása
- Taktilis csatorna fejlesztése a vizualitás kizárásával

4. Mozgásos (kinesztetikus) észlelés fejlesztése

- Behunyt szemmel mozgások végzése
- Hátra rajzolt formák felismerése, mozgásos ismétlése

5. A térészlelés-térbeli viszonyok felismerésének fejlesztése

- Alapvető téri irányok megismerése saját testrészek közvetítésével
- Térbeli irányok, viszonyok megismertetése a környezetben lévő tárgyakkal
- A térbeli viszonyokat jelentő verbális kifejezések megtanulása

6. A hallási észlelés (auditív) fejlesztése

- Különböző hangok megfigyeltetése
- Felnőtt által bemutatott ritmusok visszaadása
- Ritmusvisszaadás csukott szemmel.
- Azonos kezdőhangzású szavak megismertetése, felsorolása, szavak alkotása

7. A keresztcsatornák fejlesztése

- Vizuális-tapintásos interszenzoros működések fejlesztése
- Vizuális-auditív interszenzoros működés fejlesztése
- Vizuális kinezetikus interszenzoros működés fejlesztése
- Hallási-tapintásos interszenzoros működés fejlesztése
- A szem-kéz koordináció fejlesztése

VERBÁLIS FEJLESZTÉS

1. A tárgyak megnevezése

- ruházat
- testrészek
- cselekvések

2. Térbeli viszonyok megnevezése

- irányok
- helyzetek
- időbeli relációk

3. Osztályozás

- alapformák
- alapszínek
- méret, hasonlóság, különbözőség, ellentétesség

A Fejlesztőprogramot a 2. sz. melléklet tartalmazza

4.6. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése

4.6.1. A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének célja

Az együttnevelés célja

Az együttnevelés természetes élethelyzetből indul ki: elismeri a heterogén adottságokat, képességeket, az azokhoz történő egyéni alkalmazkodás szükségességét. Az egyenlő jogokat hangsúlyozza, toleranciára, humanizmusra nevel, azzal, hogy partnerséget kíván kialakítani a sajátos nevelési igényű és az egészséges gyermekek között.

Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A gyermek csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéshez szükséges.

- Ép értelmű, egészséges és sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelése, képességfejlesztése, az eltérő képességű gyermekek egészséges, harmonikus személyiségfejlesztése
- Az egyéni fejlődés ütemének, egyéni terhelhetőség szintjének figyelembe vétele
- Ügyelünk arra, hogy a gyerekek a számukra szükséges területeken kapják meg a fejlesztő segítséget, ahol elmaradás tapasztalható
- Közös és mikrocsoportos tevékenységeken keresztül a tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése, a gyermekek együttnevelésével a segítőkészség, tolerancia kialakítása
- Az egymás elfogadása, az egészséges gyermekek közvetítésével pozitív befolyásoló modell nyújtása a sajátos nevelési igényű gyermekek számára
- Az egyéni fejlesztés alapja a Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleménye, mely meghatározza a fejlesztendő területeket

Sajátos nevelési igényű gyermekek esetében célunk:

- A közösségi életbe való beilleszkedés segítése, szocializálódás
- A társas viselkedés szabályainak elsajátítása az épek közvetítésével

Ép gyermekek esetében célunk:

- Az ember, mint érték megtapasztalása
- Empátia, segítőkészség kialakítása, interiorizálása
- Különbözőség megtapasztalása, elfogadása

A sajátos nevelési igényű gyermek nevelésének alapelve

A gyermekek között fennálló különbségek nagyobb mértékű differenciálást, a szokásostól eltérő eljárások alkalmazását és kiegészítő pedagógiai szolgáltatások igénybevételét teszik szükségessé.

A sajátos nevelési igényű gyermekek különleges gondozási igénye biológiai, pszichológiai, szociális adottságok, tulajdonságok együttese, amely az életkori sajátosságokhoz hasonlóan a sajátos nevelési igényű gyermek nevelhetőségének, képezhetőségének jellegzetes különbségeit fejezi ki.

A különleges gondozási igény sajátos fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, rehabilitációs és terápiás célú pedagógiai eljárások és szervezeti megoldások alkalmazását teszi szükségessé.

Az óvodai nevelés folytatója a családi nevelésnek, új módon kiegészíti, korrigálja azt. Azoknál a gyermekeknél, akik korai gyógypedagógiai fejlesztésben részesültek, épít a korai fejlesztésre is.

Általános elvek:

- A sajátos nevelési igényű gyermek harmonikus személyiségfejlődését, az eredményeit, sikeres próbálkozásait értékelő, különbözőségét elfogadó környezet segíti.
- A sajátos nevelési igényű gyermek iránti elvárást sérülésének jellege, súlyosságának mértéke határozza meg, terhelhetőségét biológiai állapota befolyásolja.
- Egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes lehet, ennek felismerése és gondozása kiemelt feladatunk.
- Az óvodai nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik, a nevelés hatására – a sérülés arányában – a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is ki kell alakulnia az alkalmazkodó készségnek, az akaraterőnek, az önállóságra törekvésnek, az együttműködésnek. Ennek érdekében a napirend során mindig csak annyi segítséget kapjon a gyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni.
- Az egész napos tevékenység a különleges gondozási igény kielégítését is szolgálja, csoportos, mikrocsoportos vagy egyéni formában.
- Sérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása szükséges, indokolt lehet speciális segédeszközök használata.
- A nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek.
- A fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a gyógypedagógiai – orvosi – pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.
- Multiszenzoriális fejlesztés (vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés, motoros képességek, beszéd- és nyelvi képességek).

Az együttnevelés feltételei

Az együttnevelés a gyermekek együttműködésére épül. A nevelés team munkában valósul meg. Ennek tagjai: szűkebb team esetén a szülők, óvodapedagógusok, gyógypedagógusok, fejlesztőpedagógusok, dajkák; tágabb team esetében kiegészül külső segítő szakemberekkel, akik vizsgálják, fejlesztik a gyermeket. Fontos a tagok közötti kapcsolattartás, folyamatos együttműködés a sajátos nevelési igényű gyermek eredményes nevelése érdekében. A szülőkkel való kapcsolattartás folyamatos, a szakemberek segítik a családi nevelést.

A sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelését

- Az Alapító Okirat deklarálja
- A mindenkori vonatkozó törvények szabályozzák

Személyi feltételek

Ha a gyermek testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető, tartós és súlyos rendellenességével küzd, az ellátás személyi feltétele: szakirányú végzettségű gyógypedagógus.

Ha a gyermek megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd, az ellátó személyi feltétele: fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus.

A sajátos nevelési igényű gyermek ellátásának feltételei:

Felvételének feltételei:

- Szakértői vélemény
- Személyisége is meghatározó: alapozunk azon faktorokra, amelyek könnyítik az együttműködést
- A gyermek képes legyen társaival kooperálni, együttműködni
- Követelmény, hogy a többi gyermek fejlődésére ne gyakoroljon negatív hatást, ne veszélyeztesse testi épségüket, lehetővé tegye számukra a harmonikus személyiségfejlődést.
- A beszoktatási idő alatt, amelynek kezdő és záró időpontjáról, a tapasztalatokról az intézmény feljegyzést vezet, a szülővel egyeztetett formában bebizonyosodjon, hogy ez a nevelési helyzet legalkalmasabb számára, különleges gondozási igénye így valósítható meg legeredményesebben.
- A sajátos nevelési igényű gyermek szülei segítik a gyermek beilleszkedését, a sikeres integrációt, az esetlegesen felmerülő problémák megoldását.

4.6.2. Beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő gyermekek nevelésére vonatkozó alapelvek, célok, feladatok

„A sajátos nevelési igényű gyermekek a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi.

Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárási okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat: a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen. További feladat megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készségeket.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell, és amennyiben szükséges, a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex – gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.” /1. sz. melléklet a 32/2012. (X.8) EMMI rendelethez/

A tanulási zavar elnevezés egy általános fogalom, a rendellenességek heterogén csoportjára vonatkozik, amely a központi idegrendszer nem pontosan megállapítható diszfunkciójának tulajdonítható.

A korai fejlődés megkésett voltában, illetve az egyes területeken mutatkozó nehézségekben manifesztálódhat: a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás, a koordinálás, a beszéd, az olvasás, a számolás, a szociális kompetencia, emocionális éretlenség.

A tanulási zavar befolyásolhatja bármely potenciálisan átlagos vagy átlag feletti intelligenciájú egyén tanulását, magatartását.

Beilleszkedési, tanulási és magatartási problémák (BTM) fogalma:

A gyermek megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd.

Célunk:

- A harmonikus, nyugodt, biztonságot adó óvodai környezetben természetessé váljon a gyerekek között személyiségük különbözősége
- A gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása, fejlődésének elősegítése, hogy javuljon életminőségük, és a későbbiek folyamán könnyebben tudjanak beilleszkedni a társadalomba
- A fejlesztés magában foglalja a vizuális akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, beszéd és nyelvi készségek, az értelmi képességek fejlesztését
- A gyermek saját fejlődési üteméhez igazodó egyéni fejlesztés hatására alakuljanak, fejlődjenek az alapképességek, mozgás, beszéd, vizuális, verbális észlelés, emlékezet, érzelmi, akarat, gondolkodási és emlékezeti, kognitív képességei

Általános alapelv:

A nevelés hatására fejlődjön az alkalmazkodóképességük, az önállóságra törekvésük, az érzelmi, akarat, életük kompetenciája, az együttműködési készségük a társas kapcsolataikban. A munkához való viszonyuk illeszkedjen az iskolakészültség elvárásaihoz. A részképességeik a saját érési ütemükhöz igazodva ériék el az iskolakezdéshez szükséges fejlettségi szintjét.

Alapelv:

A BTM-es gyermek joga, hogy különleges gondozás keretében állapotának megfelelő fejlesztő foglalkozáson, gyógypedagógiai ellátásban részesüljön. Felelőségünk, hogy minden rendelkezésre álló segítséget megadjunk a gyermekeknek képességeik fejlődéséhez, személyiségük kibontakoztatásához, ismereteik bővítéséhez.

Mindehhez olyan légkört kell kialakítani, amelyben a gyermek magatartása, viselkedése kizárja a hátrányos megkülönböztetést (zaklatást, megfélemlítést, megalázást), az emberi méltóság megsértését.

A fejlesztés legfontosabb területei:

- A kognitív funkciók fejlesztése,
- Alapmozgások kialakítása, a nagymozgások koordinálásának javítása, egyensúlyérzék fejlesztése
- Manuális készség, finommotorika fejlesztése
- A minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztése
- A beszédszervek ügyesítése
- A beszédindítás

A beszédmegértés fejlesztése

- Az aktív és passzív szókincs bővítése, a grammatikai rendszerek kiépítése
- Játéktevékenység alakítása, adekvát játékhasználat elsajátítására
- Szociális kompetenciák kialakítása, fejlesztése

Feladataink:

- Inkluzív szemlélettel a különbözőséget elfogadó viselkedés és magatartás alakítása a gyermekközösségekben, ezen belül különösen a tolerancia, türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátiás készségek alakítása
- A BTM-es gyermekek terhelhetőségénél az óvodapedagógus vegye figyelembe a sérülés jellegét, súlyosságának mértékét, adott fizikai állapotát
- Ismerje fel, és gondozza kiemelten a gyermekben rejlő kiemelkedő teljesítményt
- Törekedni kell arra, hogy a nem, vagy kevésbé sérült funkciók tudatos fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek
- A napirend során mindig csak annyi segítséget kapjon a kisgyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni
- A hatékonyság, eredményesség, szakszerűség és célszerűség érdekében együttműködés a szaksegítőkkel – gyógypedagógus, pszichológus, logopédus, fejlesztőpedagógus
- Szükség szerint szakvélemény, fejlesztési javaslat kérése a megfelelő szakszolgálatoktól
- A csoportban dolgozó dajkák ismerjék a nevelés elvárásait, céljait, a gyermekekkel kívánatos viselkedés szabályait

Az óvodában 1987 óta folyik az eltérő fejlődést mutató gyermekek korai fejlesztése. A fejlesztés egyéni és mikrocsoportos formában történik.

A Gyermekideggyógyászati Intézet, a HBM-i Debreceni Tehetséggyógyászati Központ Pedagógiai Szakszolgálat már korai életkorban diagnosztizálja a speciális fejlesztést igénylő gyerekeket. Óvodai keretek között kell integrálni a gyógypedagógia területére tartozó különböző anomáliával rendelkező gyerekeket.

Munkánk sajátosságát az adja, hogy a normál óvodai nevelési rendszer feltételeihez igazodva kell ellátni a sérült gyermekeket.

Az egyéni fejlesztést természetesen a gyógypedagógiai és pszichopedagógiai nevelési- oktatási elvek szerint végezzük, ha a különböző percepciós funkciók szintje nem kiegyenlített, a szenzomotoros rendszerek belső integrációja sem kielégítő.

Az említett gyermekek többsége állandóan feszültségben él. Ennek viselkedéses megnyilvánulása eltérő lehet: megmutatkozhat visszahúzódozó, félénk, gátolt magatartásban, vagy éppen a belső feszültség oldását célzó motoros nyugtalanságban, túlzott mozgékonyágban.

A figyelemzavaros gyermeknél a figyelem problémái: rövid ideig tart, könnyen elterelhető, nem tud a lényeges környezeti ingerekre összpontosítani.

A speciális fejlesztés csak a magatartási és tanulási zavarok hátterében álló pszichikus funkciók pontos és konkrét bemérésével körvonalazható. Ennek pontos ismeretében diagnosztizálható mely területeken, milyen mértékű lemaradások, funkciózavarok okozzák a megnyilvánuló magatartási és tanulási problémákat.

Ezért a komplex ráhatás fő területeit a következőkben tervezzük:

- mozgásfejlesztés
- testséma-fejlesztés
- verbális fejlesztés
- percepció fejlesztése

Ez utóbbinál kiemelten fontos a keresztcsatornák fejlesztése a különböző modalitású ingerek összekapcsolásának és átfordításának begyakorlásával.

Az óvodapedagógus fejlesztő feladatai

Ha azt tapasztalja, hogy egy gyermek bizonyos funkciójában (funkcióiban) lemaradt, vagy tartósan stagnál (ez nyomon követhető a fejlettségmérő lapon), abban az esetben vissza kell térnie a gyermeknek arra a fejlettségi szintjére, amelyben még biztonságosan mozog (vagyis a mozgáshoz, a cselekvéshez), és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat kell őt eljuttatnia a következő szintre.

Időt és lehetőséget kell biztosítani az egyik területen hiányosan elsajátított, vagy gyakorlásra szoruló ismeretek más területen való elmélyítésére, korrigálására. A korrigálható lemaradások nagyrészt megelőzhetők azzal, hogy azok természetes módon fejlesszék a gyermekek képességeit (például mozgásos játékeszközök, logikai játékok).

A gyógypedagógus kompetenciaköre

- Csak normál IQ-övezetbe tartozó gyermekekkel foglalkozik teljesítményzavar esetén
- Diagnosztikus tevékenysége csak a képzésben elsajátított tesztek felvételére és értékelésére terjed ki
- Tevékenységét más szakemberekkel (óvodapedagógus, logopédus, pszichológus) összehangoltan végzi
- Felelős a fejlesztő foglalkozások szakmai minőségéért

A győgypedagógus feladatai

- Az óvodapedagógusok és a Nevelési Tanácsadó (Debreceni Tehetséggondozó Központ Pedagógiai Szakszolgálat) jelzése alapján a korrekciós fejlesztést igénylő gyermekek megfigyelése, képességeik felmérése (Sindelar, RQ, Bender „A”, figyelemkoncentráció) és az ehhez szükséges szülői jóváhagyás beszerzése
- A megfigyelések és mérések értékelése
- A kapott eredmények alapján az egyéni fejlesztőprogramok kidolgozása, koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal
- Az előző nevelési évben a fejlesztő foglalkozásokban részesült gyermekek ellenőrző felmérése
- A mérések értékelése
- A kapott eredményeket összevetve az előzői év eredményeivel és az egyes gyermekekről kapott szakértői vélemények, fejlesztési javaslatok figyelembevétele alapján az egyéni fejlesztőprogramok kidolgozása, és ennek koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal
- A szülők tájékoztatása, az együttműködő kapcsolat kialakítása és az ehhez szükséges szülői jóváhagyás beszerzése
- Egyéni, illetve mikrocsoportos fejlesztő foglalkozások megtartása. Helye elsődlegesen a gyermekcsoport, ahol párhuzamos tevékenységként kezdeményezi a fejlesztő játékot. Indokolt esetben a gyermek kivihető a „játsszósobába”.
- A fejlesztés folyamatos koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal
- Az óvodapedagógusok jelzésére, kérésére egyéb vizsgálatok, tesztek elvégzése: közösségi beállítódás, magatartás, gondolkodás vizsgálata
- Kisebbségnél játékos feladatokkal való felmérés, csoporton belüli megfigyelés.
- A szülők rendszeres tájékoztatása gyermekük fejlődéséről: fogadóórák igény szerint
- Féléves ellenőrző felmérés, értékelés a gyermekek fejlődési üteméről
- Folyamatos kapcsolattartás a speciális szükségletű gyermekeket fejlesztő szakmai segítő intézményekkel, fejlesztőkkel (Debreceni Tehetséggondozó Központ Pedagógiai Szakszolgálat és Logopédiai Intézet)
- Év végi ellenőrző felmérés, értékelés a gyermekek fejlődéséről

A fejlődés jellemzői:

A kisgyermek:

- Örömmel és aktívan vesz részt a játékos foglalkozáson
- Önmagához mérten kimutatható a fejlődés
- Tanköteles korára kialakulnak a tanuláshoz szükséges részképessége

Összefoglalva:

A gyermekek felmérése az emberrajzzal, a formamásolással, a mozgásállapot felmérésével, és a dyslexia prevenciók teszt felvételével történik.

A fejlesztőcsoportba a Debreceni Tehetség gondozó Központ Pedagógiai Szakszolgálat, és a HBM-i Gyógypedagógiai Szakértői és Rehabilitációs Szolgáltató Központ által kiállított szakvélemény alapján kerülhetnek be a gyermekek. A szakvélemény által megfogalmazott fejlesztést figyelembe véve, ill. a saját felmérések eredményei alapján történik az egyéni fejlesztési terv összeállítása.

A gyermekek hetente legalább két alkalommal vesznek részt egyéni fejlesztésen, ahol egyéni és alkalmanként mikro-csoportos formában történik a korrekció. A fejlesztések külön, erre a célra felszerelt foglalkoztató szobában történnek.

A 3-7 éves kor a motoros és perzepciós készség fejlődésének a legérzékenyebb szakasza. A fejlesztéshez 3-4 évre van szükség.

Szükség van olyan program kidolgozására, amely alkalmas a tanulási zavarok megelőzésére és arra, hogy az óvodai csoport minden gyermek esetében fejlessze a tanulási képességeket megalapozó funkciókat, ezen belül segítse az egyéni differenciált foglalkozást. Ezt vállalja fel Pedagógiai Programunk a Komplex Prevenciók Óvodai Program adaptálásával.

4.6.3. A kiemelten tehetséges gyermekek nevelésére vonatkozó alapelvek, célok, feladatok

A tehetség fogalma:

"Tehetségen azt a velünk született adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakozott képességet értjük, amely az emberi tevékenység egy bizonyos vagy több területén az átlagosat messze túlhaladó teljesítményt hozhat létre." (Harsányi István)

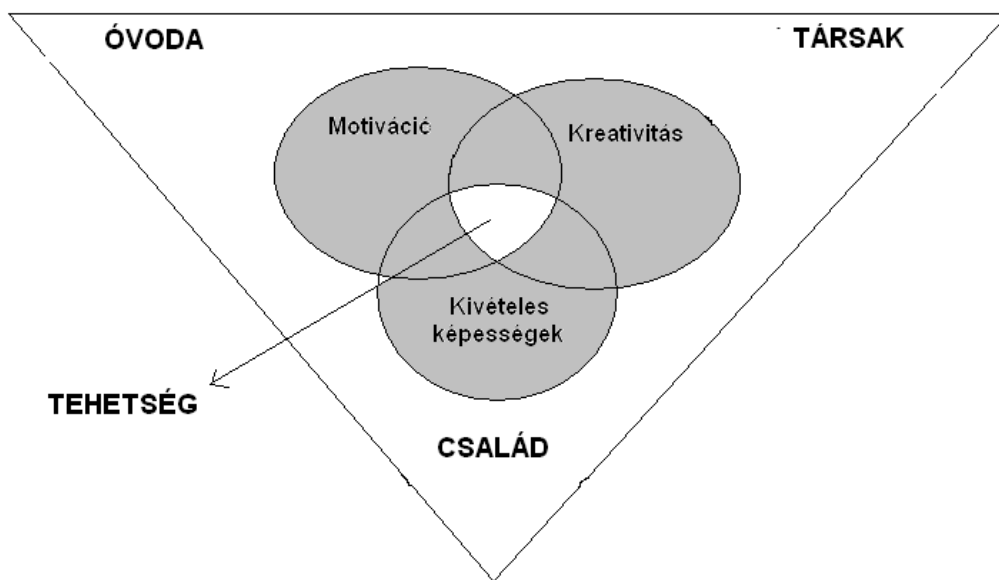
2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 2.4§13:

"Kiemelten tehetséges gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség."

A tehetség összetevői Renzulli, Mönkis, Czeizel 3-4 közös modelljei alapján:

- motiváció
- kreativitás
- képességek (általános és speciális)

A tehetség három személyiségjegy interakciójából jön létre. Ennek a három jegynek az egészséges fejlődéséhez megértő, támogató társadalmi környezetre van szükség. (család, óvoda, társak)

Egy óvodásnak kivételes képességekkel kell rendelkeznie valamilyen területen, hogy tehetségigéretnek lehessen nevezni. A tehetségkutatás szempontjából Gardner munkássága is kiemelten fontos, ugyanis elkülönít hét, egymástól független intellektuális képességet:

- Logikai – matematikai
- Nyelvi
- Testi – kinezetikus
- Térbeli
- Zenei
- Interperszonális
- Intrapersonális

A tehetséges gyermek jellemzői:

Kortársaikhoz hasonlóan a tehetséges gyermekek is különböznek egymástól, ugyanis tehetségük sokféle területen megmutatkozhat, és személyiségük is sokféle lehet. A kiemelkedő képességre utaló jelek igen korán, 2-3 éves korban észrevehetők.

Olyan tulajdonságok ezek, amelyek alapján segíteni lehet különleges egyéniségüket:

- gazdag szókincs
- korai olvasás
- elmélyült játék
- szokatlanul jó memória
- fejlett képzelőerő
- sokrétű érdeklődés
- kíváncsiság, kreativitás (egyéni ötletek)
- humorérzék, sok energia

Mindezek a tehetséges gyermek pozitív tulajdonságai, erős oldala.

A tehetséges gyermek körül azonban gondok is akadnak, problémák adódhatnak a:

- pszichomotoros képességek
- érzelmi-szociális érettség (egyenetlen fejlődés)
- motiváció területén is.

Mindenképpen olyan hiányosságokat kell a „gyenge” oldalon értenünk, amelyek a tehetség fejlődését megnehezítik, vagy éppenséggel megakadályozzák. Az említett „gyenge” oldal miatt a kiemelkedő képességű gyermekek teljesítménye nem mindig jó. Fejlődésük nem egyenletes, és gyakran nem vesznek részt az óvodai munkában.

Óvodai szociális beilleszkedésükhöz szükséges a pedagógusok segítsége, az egyéni bánásmód, valamint az óvoda és a család szoros együttműködésére.

A tehetségnevelés célja:

- Óvodáskorban csak tehetségigéretekről, gyanúról, csírákról, lehetőségekről beszélünk, ezek azonosítása és fejlesztése, képességeik és személyiségük szerkezetének megismerése által lehetséges.
- A gyermeki képességek kibontakoztatása és lehetőségeik kibővítése, a tanulás iránti érdeklődés felkeltése, komplex személyiségfejlesztés játékos keretek között.
- Pozitív, ingergazdag környezet biztosítása, kihívások elé állítása, melyben tapasztalati úton fejleszthetik legjobb képességeiket, kreativitásukat.
- A gyermekek megismerése utána az esetleg meglévő egyenetlen fejlődésből vagy alulteljesítésből adódó problémák, lemaradások, hiányok okának feltárása és kezelése, részképességek kialakítása, fejlesztése.
- A szülők támogatása, konzultációk által a gyermekek alaposabb megismerése. Esetleges problémák feltárása, közös megoldáskeresés.
- Iskolaválasztási és egyéb tehetségneveléssel összefüggő tanácsadás.

A tehetségnevelés tartalma:

A tehetségnevelés a tehetséges gyermekek teljesítményének kibontakoztatását segítő tervszerű beavatkozás.

- Tehetségigérek azonosítása: több módszer, eljárás együttes alkalmazása által
- A beazonosított tehetségigérek nevelése

Az óvodapedagógus tehetségnevelés érdekében végzett feladatai:

1. Tehetségigérek azonosítása: több módszer, eljárás együttes alkalmazása által.

A megítélés informális forrásai:

- Anamnézis, családlátogatás, beszoktatás tapasztalatai
- Személyes megfigyelések, jegyzetek a gyermek megnyilvánulásáról (saját csoportban minden gyermekről)
- Szülői vélemények, jelzések figyelembe vétele

Formális források:

- Gyermeki produktumok, munkák gyűjtése
- Pedagógiai Programunk részét képező Fejlettségmérő lapok nyomon követése
- Részképesség mérések: figyelem, emlékezet, szókincs, gondolkodás
- Szabadidős tesztek készítése
- Pszichológus által végzett képességvizsgálatok eredményeinek figyelembe vétele
- Egyes esetekben Pedagógiai Szakszolgálat véleményének figyelembe vétele

2. A beazonosított tehetségigéreték gondozása

Célja szerint lehet:

- a) a tehetséggel összefüggő erős oldal támogatása
- b) a tehetséggel összefüggő gyenge oldal fejlesztése
- c) a tehetség hatékony fejlesztéséhez szükséges pszichológiai háttértényezők (energia, motiváció, feltöltődés) kibontakoztatása

Gazdagítás és dúsítás elvét követve, azaz a nem új és sok ismeret átadására kell törekednünk, hanem a gyermek érdeklődését figyelembe véve:

- Jól érezze magát, kihívás legyen neki
- Motivált, számára érdekes téma legyen
- Kreativitás, logikai készség, szövegértés és kommunikációs képesség fejlesztés, szókincsbővítés, tanulási stratégia fejlesztése
- Személyiségfejlesztés: tolerancia, empátia, kudarc és sikertűrő képesség
- Érdekes programok által: kirándulások, múzeum és iskolalátogatások, rajzpályázatokon, versmondó, ének, tornaversenyeken való részvétel
- Életkori sajátosságok figyelembe vétele: játékosság, tapasztalatszerzés, érzelmi biztonság biztosítása
- Speciális képességek a beazonosított tehetségterületen: zenei, mozgás, ábrázolás, mozgásművészet, verbalitás fejlesztése
- A felmerülő magatartászavarok kezelése (siker és kudarc-tűrő képesség)

Gyenge oldal erősítése, képességeken belüli egyenetlenségek, disszonanciák enyhítése:

- nagymozgások
- gyorsaság
- finommotorika
- szem-kéz koordináció
- figyelemkoncentráció és feladattartás

Az óvodapedagógus feladata

- Feljegyzések készítése a gyermekek megnyilvánulásairól, fejlődéséről, sikereiről
- Minden csoportban a csoportnaplón belül és az egyéni lapokban is feljegyzések készítése a tehetségigéreték megnyilvánulásairól, teendőkről

Nyomon követés

Óvodáskorban legmeggyőzőbb visszacsatolás az iskolai eredmények nyomon követése: sikerei bizonyíthatják, hogy sikeres volt az azonosításunk, gondozó tevékenységünk.

4.7. A gyermekvédelemmel és az esélyegyenlőség megteremtésével kapcsolatos óvodai feladatok

Az óvoda gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenysége

Az óvodapedagógus alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa a gyermek alapvető szükségletét, az érzelmi biztonságot. Úgy szervezi az óvodai környezetet – személyi és tárgyi feltételrendszert –, hogy az hatásrendszerével elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot.

Az általános elvárások közül – tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő, támogató attitűd, szeretetteljesség, következetesség – kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő– fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítse tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.

Célunk:

- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése
- Hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturáliskörnyezetből érkező gyermekek számára

A gyermek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 67/A. §-a alapján:

„Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

a) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezik,

b) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,

c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

(2) Halmazottan hátrányos helyzetű

a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az (1) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,

b) a nevelésbe vett gyermek,

c) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.”

A gyermek hátrányos helyzetére utaló jelek

- A család csekély bevétellel, alacsony jövedelemmel rendelkezik, melynek nagy része vagy akár teljes egésze segély, nyugdíj, vagy ezekkel egy kategória alá eső bevétel, továbbá alkalmi munka után járó jövedelem.
- Szűkös lakáskörülmények, kis alapterületű lakásban több személy él együtt, így kevés az egy főre jutó alapterület.
- Egészségtelen lakhatási feltételek – vizes, salétromos falak, nagy páratartalom, alagsori lakás, szuterén
- A szülők alacsony iskolai végzettsége – csak általános iskolai, vagy olyan érettségit nem igénylő szakképzettség, amelynek nincs munkaerő piaci értéke.
- Devións környezet szocializációs ártalmai – alkoholizmus, drogfüggőség, játékszenvedély.
- Család hiánya – állami gondoskodásba vett, illetve onnan kikerült gyermekek, egyszülős család, elvált szülők.
- A beteg vagy korlátozott képességű szülők, akik fizikailag nem képesek gyermekük megfelelő ellátására, gondozására.

Veszélyeztetettség: Olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

Az óvoda vezetője köteles:

- Jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a Gyermejjóléti Szolgálatnál
- Hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén

A gyermek veszélyeztetettségére utaló jelek

- Fizikai bántalmazás
- A gyermek szexuális zaklatása
- Szülői felügyelet hiánya
- Elhanyagoló szülői magatartás
- Hajléktalanság, rendkívül rossz lakáskörülmények
- Pszichés bántalmazás
- Éhezés, nem megfelelő táplálkozás
- Indokolatlan hiányzás az óvodából
- Minimális jövedelmi viszonyok

Az óvodapedagógus feladatai

- Az óvodába járó gyermekek szociális, szociokulturális családi háttérének megismerése
- Szükség szerint környezettanulmány végzése
- Hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett helyzet jelzése a gyermekvédelmi felelősnek
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek differenciált nevelése, fejlesztése
- A rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek

A gyermekvédelmi felelős feladatai

- Szükség szerint családgyozozó, védőnő segítségének igénybevétele
- Anyagi gondokkal küzdő családok támogatására az óvodavezető tájékoztatása a térítési díj csökkentése érdekében
- Nyilvántartás vezetése
- Beszámoló készítése félévente

Az óvodavezető feladatai

- A gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása: gyermekvédelmi felelős megbízása, feladatok, kompetenciák kijelölése nevelőtestületi szinten
- Bizalom elvű kapcsolat kiépítése a családokkal
- A törvények és rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása
- Veszélyeztettség esetén a Gyermekjóléti Szolgálat tájékoztatása
- Étkezési kedvezmények meghatározása a törvényi jogszabályoknak és az önkormányzati rendeletnek megfelelően. Ezek dokumentálása.
- Óvodáztatási támogatással kapcsolatos feladatok ellátása

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő családok segítségének lehetőségei:

- Tájékoztatás az igénybe vehető segélyekről, támogatási lehetőségekről
- Kedvezményes étkezési térítési díj biztosítása: a törvényi rendelkezéseknek megfelelően normatív állami támogatás
- Az önkormányzat tandíj és térítési díj rendeletének megfelelően az igazolt jövedelem alapján

- A szülők által ajándékozásra behozott gyermek ruhák, játékok elajándékozása a rászoruló családoknak
- A gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében az óvoda köteles együttműködni:
  - védőnőjével
  - Gyámügyi előadóval
  - a Gyermekjóléti Szolgálattal
  - egyedi esetekben, ha szükségét látjuk, felvesszük a kapcsolatot civilszervezetekkel (Nagycsaládosok Egyesülete)

A fejlődés várható mértéke:

- Csökken a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek száma.
- Minden rászoruló időben megkapja a segítséget.
- A szülők bátran fordulnak az óvónőkhöz, és a vezetéshez gondjaikkal.
- Anyagi okok miatt egyetlen gyermek sem marad ki az óvodából.
- A segítő szervezetekkel hatékony együttműködés alakul ki.

Az óvoda esélyegyenlőség megteremtésével kapcsolatos feladatai

Programunk egyik meghatározó alapelve, hogy színvonalas óvodai nevelést biztosítsunk valamennyi óvodai ellátásban részesülő gyermek számára. Kötelességünk az egyenlő esély biztosítása és a hátránycsökkentő szerep megvalósítása.

Cél:

Az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülésének biztosítása a sajátos nevelési igényű, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, valamint intézményünk minden gyermeke, szülei és dolgozói számára.

Közvetett célcsoport: együttműködő szakmai szolgáltatók, érintett civil szervezetek képviselői, valamint döntéshozók, illetve SNI gyermekek nevelésében érintett nem pedagógus szakemberek és természetesen a szülők.

Célunk:

- Biztosítani: az egyenlő bánásmód elvének érvényesülését
  - az esélyteremtést,
  - a hátrányok kompenzációját,
  - a diszkriminációmentességet,
  - a szegregációmentességet.
- Támogatni a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelési-oktatási és társadalmi integrációját.
- Biztosítani kell az óvodai ellátást a 3. életévtől, hogy a hátránykompenzáció 3 éves korban elkezdődjön.
- A hátrányos helyzetből adódó lemaradások sikeres ellensúlyozása, a gyermek családjával való szorosabb együttműködés, kommunikáció kialakítása.
- A hátrányos helyzetű gyermekek hátránykompenzációja annak érdekében, hogy az iskolaérettséget kellő időben elérhessék. A hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása, megsegítése, fejlesztése.
- A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, és a veszélyeztetett gyermekek óvodai szocializációjának, családi életének, helyzetének figyelemmel kísérése
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermek családjával való szorosabb együttműködés, a gyermekek optimális fejlődésének biztosítása, logopédiai ellátás biztosítása.

A támogató lépések, szolgáltatások megvalósítását, a hátrányos helyzetű gyermekek hátrányainak kompenzálását és az esélyegyenlőség előmozdítását az óvodánk minden tevékenysége során figyelembe veszi és alkalmazza:

- a beiratkozásnál,
- a nevelési folyamatban, ismeretek átadásában,
- a gyermek egyéni fejlesztésében,
- az ismeretanyag kiválasztásában,
- a pedagógusok szakmai továbbképzésében,
- a partnerség építésben és a kapcsolattartásban a szülőkkel, segítőkkel, a szakmai és társadalmi környezettel.

5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

Pedagógiai programunk fő törekvése a harmónikus személyiségfejlesztésén túl, hogy a tanulási képességek célzott fejlesztésével minden gyermeket lehetőségeihez mérten felkészítsünk a zökkenőmentes iskolakezdésre, az iskolai beilleszkedésre.

A program tartalmi kidolgozásánál a gyermek alapvető megnyilvánulási módjára és fő tevékenységi formájára a mozgásra és a játékokra alapozva szervezzük a főbb nevelési területeken végzendő feladatokat.

Programunk keretét egyfelől a gyermekek természetes megnyilvánulási formái, másfelől az óvoda kultúraátadó hatásrendszerének együttes rendszere, kölcsönössége, harmóniája határozza meg.

Természetes gyermeki megnyilvánulások

5.1. A mozgás

A mozgás a gyermek legtermészetesebb megnyilvánulási formája. A születéstől a kisgyermekkorig tartó életszakaszban a mozgás fejlettsége képet ad általános fejlettségi szintjéről, a fejlődés tempójáról.

A prevenció program alapvető szerepe a mozgásfejlődés fejlesztése, nyomon követése.

Az óvodáskor szakaszában /3-7 év/ leginkább a mozgás által szereznek információt a környezetükről. A mozgásfejlesztés magába foglalja a nagymozgástól a finommotoros manipulációig az egész személyiség fejlesztését. Befolyásolja az értelmi és szociális képességek alakulását.

Hatása az értelmi képességek fejlődésére:

- A mozgásos játékok, téri helyzetek felidézésével fejlődik a vizuális memória.
- A testrészek, téri irányok, formák bemozgásával, megismerésével, megnevezésével bővülnek a térről való ismereteik, fejlődik térészlelésük, gyarapodik szókincsük.
- A megnevezett, látott és elvégzett cselekvések, mozgások elősegítik a különböző észlelési területek integrációját, a keresztcsatornák és a fogalomalkotás fejlődését is.

Hatása a szociális képességek fejlődésére:

- Saját testének és mozgásos képességeinek megismerése segíti az "én" tudat fejlődését, a szociális "én" erősödését.
- A közös mozgás során kiszélesednek társas kapcsolataik, az alkalmazkodás során fejlődik önuralmuk, toleranciájuk, együttműködő képességük.
- Viselkedésmintákat tanulnak.
- Átélik a sikert és kudarcot egyaránt, megtanulják ezek kezelését, elviselését.

A mozgásos fejlesztő program fő feladatát, így a nagymozgások, szem-kéz, szem-láb koordináció, egyensúlyérzék, finommotorika fejlesztését természetes módon építjük be a gyermekek tevékenységébe.

Programunkban a mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük. Az aktív nagymozgásoktól kezdve a finommotoros manipulációig mindent magába foglal és az egész személyiség fejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális képességek alakulását is. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgásnak, a játékos mozgásoknak az egészséges életmód erősítő egyéb tevékenységeknek a csoportszobában és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján - az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk. Törekszünk a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széles körű alkalmazására.

Felvállaljuk az urbanizációs ártalmak és a gyermekek körében is mindinkább terjedő mozgásszegény életmód, csökkenő mozgástapasztalatok ellensúlyozását úgy a gyermekek mozgáslehetőségeinek színesítésével, mint a szülők meggyőzésével, szemléletformálásával.

A mozgásfejlesztés célja

- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, mozgásigényük kielégítése
- A rendszeres egészségfejlesztő mozgással egészséges életvitel megalapozása
- Az egyéni fejlettségi szinthez igazodó mozgással a gyermekek pszichomotoros készségeinek, képességeinek kialakítása, formálása, fejlesztése
- A játékok, tevékenységek rendszeres alkalmazásával kondicionális képességek fejlesztése (erő, állóképesség, izomegyensúly, helyes testtartás)
- A komplex testmozgás egyéb területre való beépülésével a gyermekek személyiségének fejlesztése (pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövetés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás)
- A társra figyelés képességének alakítása
- Mozgáson keresztül az értelmi struktúrák fejlesztése

A mozgásfejlesztés területei

- szabad játékban a gyermekek spontán, természetes mozgása közben
- mozgásos tevékenységen
- mindennapi frissítő mozgáson

Mozgásfejlesztés a szabad játékban

Célja:

- megőrizzük, ha szükséges, felkeltsük ezt a mozgáskedvet és tudatosan építsünk rá
- minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet
- bátran, örömmel mozogjanak a csoportszobában és az udvaron egyaránt

3-4 éveseknél a természetes nagymozgások fejlődését kívánjuk segíteni. Ezért leginkább a csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket biztosítanunk a csoportszobában is, akár tornaszőnyegek és a csoportszoba asztalai is felhasználhatók erre a célra. Ebben az életkorban a gyermekek gyakran kezdeményeznek csúszó-mászó-bújó játékokat. Gondoljunk csak a kicsi által kedvelt, asztal alatt bújkáló állatokat utánozó játéokra.

4-5 éves korban nagyobb hangsúlyt kap a szem-kéz, szem-láb koordináció és az egyensúlyérzék fejlesztése. A szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztését szolgálják a különböző célbadobó játékok, a kugli, az ugróiskola, ugrókötelezés, valamint a manipulációs barkácsoló tevékenységek is. Az egyensúly fejlesztése a szabad játékban leginkább a belső fülben lévő vesztibuláris központ spontán ingerlésével történik, hintázó, ringató, pörgő mozgások közben.

Erre a célra nagyon jól használhatók az Ayres-terápia eszközei, különböző hinták, a Body Roll, a nagy fizioterápiás labda, a füles labda, az ugróasztal, a lépegető, az elefánt talp, a billenő forgókorong, stb

5-6-7 éves korban a finommotorika fejlesztésére fordítjuk a legnagyobb hangsúlyt. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére, pl. ábrázolási technikák gyakorlása: tépés, vágás, varrás, apró gyöngy fűzése, kicsi elemekből építés, barkácsolás. Ezekhez a tevékenységekhez a helyet a csoportszoba rendszeres átrendezésével tudjuk biztosítani. Ezért mobil, könnyen mozgatható bútorokat és kiegészítő eszközöket használunk. Mozgásos tevékenységekre felhasználjuk a csoporthoz tartozó kisebb előteret is, természetesen csak akkor, ha a gyermekek felügyelete itt is biztosított.

Az udvari játék, mozgás serkentésére minden fejlettségi szinthez gondoskodunk eszközről és lehetőségről, így minden kisgyermek saját szabad választása alapján tevékenykedhet. Mászásra, bújásra: bástyás mászóka, egyensúlyozásra: a láncos lépegetőhíd, emelt felületű farönksor, mászólétrák. Tapasztalataink szerint szívesen próbálkoznak biciklizéssel, ehhez 2-es pótkerekes bicikliket biztosítunk. A balesetek elkerülése érdekében a gyerekekkel közösen kialakítjuk a biciklizéshez kapcsolódó szabályokat. A bátorság, ügyesség, erőnlét kipróbálását teszik lehetővé a többfunkciós mászóvárak. A labdajátékok sokaságát is választhatják: pattogtatás, labdavezetés, célba dobás, foci, kidobó. Ezen kívül az óvodapedagógusok kreativitása szab csak határt a sokféle egyedi játéknak, eszköznek.

Mozgásfejlesztés a mozgásos tevékenységeken és a mindennapi frissítő mozgáson

Célja

- A tervezett, irányított mozgásos játékokkal a mozgáskultúra fejlesztése
- Koordinált mozgás alakítása
- Téri tájékozódás, oldaliság kialakítása

A mozgás anyaga az atlétikai, torna, játékjellegű fő gyakorlatokból tevődik össze. A játékot a játékosságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a tevékenységben. A játék egy tevékenységen belül sokszor megjelenik, a feladattól függően hol, mint eszköz, hol, mint cél.

A mozgás során teremtünk alkalmat speciális gyakorlatok beiktatásával a testalkati deformitások megelőzésére is (lábboltozat erősítés, gerinctorna).

A tevékenységek megtervezésénél fontos, hogy a fejlesztő feladatok természetesen illeszkedjenek a mozgás anyagához. Tudjuk, hogy a gyermekeknek sok mindent meg lehet tanítani, de fejlődésüket csak akkor segítjük, ha a megfelelő időben a megfelelő tevékenységeket végeztetjük velük.

A 3-4 évesek anyaga nagyrészt a természetes mozgásokat tartalmazza. Ezért ennél a korosztálynál a nagymozgások fejlesztése kiemelt feladat. Pl. különböző járások, futások, csúszások, mászások talajon, szereken, tárgy alatt vagy fölött, szer megkerülésével, stb.

Az egészséges személyiség fejlődéséhez hozzátartozik, hogy a gyermeknek önmagáról egyre pontosabb információi legyenek. A mozgásos tevékenységénél a legtermészetesebb módon ismerkedhet testrészeivel és azok funkcióival.

Ezért alkalmazható jól a testsémafejlesztő programból a:

- Testrészek ismeretét célzó gyakorlatok, pl. "járjatok a sarkatokon!", "ütögetétek a talpatokat a földhöz!", stb.,
- Tárgyhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása, pl. "Álljatok a babzsák mögé! Hasaljatok a padra!", stb.,
- Test személyi zónájának alakítása, pl. "Emeljétek a babzsákot a fejetek fölé, vegyétek át a másik kezetekbe!"

Ebben az életkorban külön nem tervezzük az észlelés fejlesztését, hiszen a nagymozgások végrehajtása közben spontán fejlődik.

4-5 éves korban a mozgásfejlesztésből már nagyobb szerepet kap a tér mozgásos megismerése. Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot kell tervezni, amikor különböző irányokban végeznek mozgásokat és különböző formákat mozognak be. Pl. futás, jelre sorakozás az óvodapedagógus előtt (az óvodapedagógus a helyzetét mindig változtatja) szökdelés padok körül, fák között hullámvonalban. Elhelyezkedés különböző szereken, formákban.

A mozgásfejlesztésnél ezen kívül előtérbe kerül:

- Az egyensúlyérzék fejlesztése, pl. különböző mozgások végzése emelt felületen, forgások, fordulatok, testhelyzetváltozások, futásközbeni megállások.
- Szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok, pl. babzsák feldobása, elkapása, célbadobás, egyensúlyozó járás létra fokai között, célba ugrás.

A testsémafejlesztő programból kiemelt helyet kap az oldaliség tanítása. A kicsiknél még csak az "egyik-másik" megkülönböztetést használjuk. Itt már a "jobb-bal" kifejezéseket is, de a csuklójukon lévő jelhez igazodva. Pl. "Emeljétek fel a szalagos jobb kezeteiket!" A csukló megjelölése a kezességtől független. A pontos eligazodás miatt azonban fontos, hogy mindig ugyanarra az oldalra kerüljön a szalag. Az észlelés fejlesztése is megjelenik a 4-5 éveseknél, de még mindig nem kiemelt feladatként.

Az 5-6-7 éveseknél azonban az észlelés fejlesztése lesz a legcéltobb. Ebben az életkorban az alakítás, formaállandóság fejlesztésére tervezhetünk sok gyakorlatot. Ezek közül egyes gyakorlatok csukott szemmel is elvégezhetők. Pl. labdagurítás a test körül jobb és bal kézzel, csukott szemmel is. Körforma kialakítása szalaglengetéssel, karkörzéssel test előtt, test mellett, csukott szemmel is.

Új feladatként jelentkezik a finommotorika fejlesztése. Ez nagyon lényeges fejlesztési terület, mivel a finommotoros koordináció az írás megtanulásának elengedhetetlen feltétele. Mozgás alkalmával ezt természetes módon a szerek különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal lehet fejleszteni. Nagyon jól használhatók erre a célra a különböző méretű labdák, botok, szalagok. A foglalkozáson lehetőség nyílik a keresztcsoportok fejlesztésére is. A bemutatott gyakorlatokat látják, hallják a tevékenység pontos megnevezését és elvégzik a látott, hallott feladatokat.

Programunkban, az óvodai testnevelés szerves része a mindennapi frissítő mozgás is. Ezt minden korcsoportban naponta legalább egyszer, 10-20 perces időtartammal szervezzük meg. E tevékenység napirendbe illesztését mindenki maga dönti el. Jó gyakorlatnak bizonyult a délelőtti játék utáni időszak, mielőtt a gyerekek kimennek levegőzni. Ha lehetőség van rá, megfelelő időben, ruházatban ezt is a szabadban, jó levegőn tartjuk.

Célja

- A gyermekek szívesen és örömmel vegyenek részt benne
- Igénnyé, majd szokássá válják a mindennapi mozgás
- Maguk is kezdeményezzenek mozgásos játékokat

A mozgásfejlesztésből adódó óvodapedagógusi feladatok

- A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységek lehetőségének biztosítása a gyermekek számára az óvodai élet minden napján
- A mozgás beépítése természetes módon a gyermekek tevékenységébe
- Mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása
- A gyermekek mozgáskedvének megőrzése, illetve szükség esetén felkeltése pozitív megerősítéssel
- A baleset elkerülése érdekében a mozgástevékenység szabályainak kialakítása a gyermekekkel közösen, majd fokozott betartatása
- Mozgásos tevékenység lehetőségének biztosítása a csoportszobában és az udvaron
- Örömteli, érzelmi biztonságot árasztó körülmények megteremtése
- Lehetőség szerint az előtér kihasználása, szabályok kialakításával és figyelemmel kísérésével

- A gyermekek egyéni szükségleteihez és képességeihez igazodó mozgásos tevékenységre inspiráló eszközök kiválasztása, folyamatos cseréje
- A testnevelési foglalkozások anyagának összeállítása, figyelembe véve a csoport és az egyéni fejlettség aktuális állapotát
- A játék, játékoság elsődlegességének tiszteletben tartása a tevékenységek alatt
- Oldaliságot jelző csuklópánt használata
- Az anyagába testalkati deformitások megelőzésére speciális gyakorlatok beiktatása
- Tiszta, jó levegő biztosítása a csoportszobában, előtérben
- Az atlétikai gyakorlatok (futások, ugrások, dobások) lehetőség szerint az udvarra történő szervezése
- A tevékenységek irányításánál és értékelésénél differenciál, figyelembe veszi az egyéni fejlődési jellemzőket
- Szükség esetén a dajka segítségének igénybevétele (baleset elkerülése)
- Az adott testnevelési foglalkozás mozgásos anyagához a prevenció program fejlesztési feladatának hozzáigazítása
- Odafigyelés a gyermek optimális terhelésére
- A mozgás szervezése elegendő időt hagy a gyakorlásra, illetve megadja a lehetőséget e tevékenységből való kilépésre
- A mozgás szervezése biztosítja a folyamatos mozgás lehetőséget, kiküszöböli a várakozási időt
- A mozgás eszközeként, az anyagtól függően, kéziszer használata a napi tevékenységek részeként a mindennapos, 10-20 perces frissítő mozgás tervezése során elsődlegességet biztosít a mozgásos játékoknak
- Kiemelt prevenció feladatok megvalósítása. Nagymozgás fejlesztés, egyensúlyérzék fejlesztés, szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése, testséma fejlesztés, térpercepció fejlesztés, finommotorika fejlesztés, keresztcsatornák fejlesztése
- Évente egyszer mozgásos versenyprogram szervezése

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- igényli a mindennapos mozgást
- mozgása harmonikus, összerendezett
- téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni
- magabiztosan (csuklószalag nélkül is) alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is megnevezni és beazonosítani
- fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő
- kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja
- fejlett az egyensúlyérzéke
- tud rollerezni vagy biciklizni

- a mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésére képes, vizuális memóriája korának megfelelően fejlett
- ismer legalább egy labdajátékot (foci, kidobás)
- ismeri legalább 2-3 kéziszer használatát (labda, karika, babzsák)
- érdeklődik valamely sportág iránt
- képes alkalmazkodni társaihoz, korához képest fejlett az önbizalma, toleráns, együttműködő, segítőkész
- ismeri a csapatjáték szabályait, betartja azokat
- egészséges versenyszellemmel képes küzdeni.

A mozgás szervezése vegyes csoportban

A vegyes csoportban más a gyermekek alkata, mozgásigénye, terhelhetősége, mozgás koordinációja, helyzetfelismerő képessége.

Alkalmat biztosítunk arra, hogy a különböző korosztályúak külön is fussanak. Pl. míg a kicsik átöltöznek, addig a nagyobbak futhatnak.

A kicsik a belső körben, a nagyok a külső körben mozoghatnak. A gimnasztikai résznél előre vesszük a kicsiknek szánt egyszerűbb gyakorlatokat, majd fokozatosan nehezítjük azokat.

Ha elfáradnak, akkor kiállhatnak, majd kis pihenő után ismét visszaállhatnak. Olyan gyakorlatokat iktatunk be, amit saját tempójukban végezhetnek. Mindig tervezünk játékokat a kisebbeknek és a nagyoknak külön is.

5.2. A játék

“A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék - szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat - a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.” /Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja/

A játék fejlődése a fejlődés egészének tükré. Akár a játék fejlődésének pedagógiai szemléletében, akár a pszichikus funkciók fejlődésének szemléletében gondolkodunk, a játék által követhetővé válik a fejlődés szenzomotoros, művellet előtti, művelleti szakaszainak minden lépése.

A szakaszok ismeretén túl a játék teszi megfigyelhetővé azokat a minőségi ugrásokat, amelyek ugyan nem a szakaszok határai, hanem inkább egy bizonyos fejlődési folyamatosság lassú átmintázódásának elemei. A mozgás, a testséma és az én megismerése, a percepció, a gondolkodás, azon belül a fogalmi gondolkodás és a beszéd folyamatok, a kommunikáció fejlődése mind-mind játékba ágyazódik. A játék saját útja más szempontból osztályoz, de mind a szocializációt, mind az értelmi fejlődést egyaránt tükrözi.

Az egyszerű gyakorló, majd utánzó játékoktól vezet a szimbolikus játékokon keresztül a szabályjátékok világába, de ez az út csak elvi hierarchia, a gyakorló játék soha nem hal el, a szimbolikus játékok nagy időszakában már megtalálhatóak az egyszerűbb szabályjátékok. Az egyidejűségben rejlik a játék színességének titka, lehet valami nagymozgásos, tűnhetne gyakorlónak, de ugyanakkor szimbolikus és szabály által vezérelt is egyszerre.

Az egyes játékfajták kiemelt személyiségformáló hatása

- **Gyakorlójáték:** fejlődik nagymozgása, finommotorikája, mozgáskoordinációja, térészlelése, tapintásos észlelése, verbális készsége
- **Szimbolikus szerepjáték:** alakul szocializációs készsége, kommunikációja, erkölcsi, akarat tulajdonságai, kognitív képességei
- **Konstruáló játék:** alakul szem-kéz koordinációja, finommotorikája, térészlelése, alak- és formaállandósága, rész- és egész viszonyának észlelése, képzelete, kreativitása, vizuális memóriája
- **Szabályjáték:** fejlődnek kognitív képességei, formálódnak akarat tulajdonságai, szociális készsége

A játék elválaszthatatlan a fejlődés egészétől, elválaszthatatlan a kognitív, az érzelmi, akarat, szociális, társas fejlődéstől. Elválaszthatatlan a mozgástól, a világgép és a tudat kialakulásától. Az éntudat, a kompetencia, az autonómia kialakulása a másik nézőpontjának megértése, előre történő figyelembevétel, szociális hatékonyság (modellnyújtás, modellkövetés), a szociabilitás fejlődése formálják a gyermeki tudat szociokognitív, azaz értelmi és szociális összerendezettségét, önszabályzó, alkalmazkodó funkcióit.

A mi szemléletünkben az egészséges, harmonikusan fejlődő gyermekek esetében tehetséggondozást, az egyéni szintek kibontakoztatását, a kreatív önkifejezés fejlődésének lehetőségeit támogatjuk, ehhez adunk érzelmi biztonságot, ingergazdag környezetet, és biztosítjuk a szabadjáték és korai tanulás minden feltételét.

Az egyenlőtlen fejlődés a mozgás, a percepció, a gondolkodás, a viselkedés részfunkciózavara, szindrómaegyütteseinek fennállásakor a plasztikus, fejlődőképes idegrendszer öngyógyító tendenciái erősítését támogatjuk. A feltételek kialakításával, a tevékenységek szervezésével, de elsősorban a gyermekek saját aktív tevékenységén keresztül segítjük a fejlődést. Fejlődési hátrányaik megszüntetése az óvoda feladata, annál is inkább, mert a gondolkodás összerendeződésének szenzitív időszaka az óvodáskorra tevődik, ennek kompenzációja, korrekciója kisiskoláskorban már a megkésetttség vagy az akadályozottság feloldásával való küzdelem.

A gyermek a játékában saját vérmérsékletének, aktuális idegéletteni, érzelmi állapotának megfelelően választ tevékenységi formát, közeledik a játékok végtelen tárházának valamelyik, számára kedves eleméhez. A gyermek idegrendszere pontosan szabályozza, hogy miből mit, mennyit, újat-e vagy a biztonságot nyújtó ismeretet preferálja az adott pillanatban.

Programunk a játékot tekinti a tanulás elsődleges keretének. Ezért napirendünkben a folyamatosságot, rugalmasságot szem előtt tartva a párhuzamosan végezhető tevékenységekre helyezük a hangsúlyt, melynek jelentőségét a játékokra fordított viszonylag hosszú, egybefüggő idő adja. A játék lehet a gyermek szabad játéka, és lehet az óvónő által kezdeményezett játék. Eltérés az óvodapedagógus szerepében található:

1. Szabad játék

A szabad játék kitüntetett figyelmet kap nevelésünk során, amikor az óvónő biztosítja a gyermek számára az önállóságot, szabadságot a:

- játéktevékenység kiválasztásában
- játékeszközök megválasztásában
- társak megválasztásában
- gyermeki játékgondolás megvalósulásában
- játszóhely megválasztásában és kialakításában

A szabadjáték folyamatosságának érdekében a pedagógus hagyjon elegendő időt a játék befejezésére, az elmélyült játékot ne zavarja meg más tevékenység felkínálásával, és ne adjon lehetőséget a játék későbbi folytatására.

2. Kezdeményezett játék

Amikor az óvónő pedagógiai szándékkal teremt olyan helyzetet, melyben a gyermek egyéni érdeklődési körének, egyéni fejlettségének ismeretében ajánl fel játéktevékenységet.

Ennek a külső készítésnek akkor van helye, ha a gyermek érdekében történik, mégpedig úgy, hogy azok elősegítik sajátos fejlődését, és találkoznak igényeivel.

- A gyermeknek itt is lehetősége van a játéktevékenység megválasztására, ezért tartjuk tiszteletben választását, jogában áll némán élni a felkínált játéklehetőséggel.
- Alkotó pedagógiai légkörben biztosítuk az önállóságot és önmegvalósítást számára.
- A játék célja a gyermek képességeinek fejlesztése, figyelembe véve aktuális állapotát.

A játéktevékenység célja – óvodapedagógusi szemmel

- A tevékenységeken keresztül a gyermek sokoldalú, harmonikus személyiségének kibontakoztatása, képességeinek fejlesztése.
- Érzelmi, akaratit tulajdonságainak alakítása.
- Szociális, társas viselkedésének, magatartásának formálása.

A játék támogatásából adódó óvodapedagógusi feladatok

Feltételek biztosítása:

- A játékos tevékenység szervezésében a játékra fordítható idő maximális biztosítása
- Nyugodt, érzelmi biztonságot adó légkör megteremtése, és folyamatos fenntartása
- Ingergazdag, cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát sugárzó környezet kialakítása
- Egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagok, eszközök, játékok biztosítása
- A játékok a gyermek által jól látható és elérhető helyen történő elhelyezése. Ez legyen áttekinthető, a játékfajta lineáris fejlődési sora – függetlenül a korcsoporttól – legyen megtalálható, az alapjáték és tartozékai kerüljenek egy helyre, ügyeljen a játékok optimális mennyiségére és a játékok cseréjére

- A barkácsolás, mintázás, rajzolás, festés, kézimunka, bábozás, dramatizálás eszközeinek sokszínű, szabadon választhatóságra lehetőséget adó elhelyezése
- A játéktér olyan mobilizálható kialakítása, hogy a gyermekek játékigényüknek megfelelően maguk is szabadon átrendezhessék
- A csoportszobában is használható mozgásos játék biztosítása: (pl henger bújáshoz, füles labda)
- Sokszínű tapasztalatszerzési lehetőség biztosítása, mely élményforrás lehet a gyermek számára
- A gyermekek ismeretében élményeket előhívó tárgyakról való gondoskodás
- A szülők szemléletformálása: ötletadás játékvásárláshoz

A játék támogatása

- Az óvodapedagógus tudatos jelenléte, együttjátszása, támogató magatartása, indirekt reakciók alkalmazása.
- A gyermek játékválasztásának tiszteletben tartása.
- Reflektív szemléletű jelenlét a játékban: a gyermekjáték fejlődésének nyomon követése, differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása.
- A gyermeki fejlődés folyamatosságának, illetve megtorpanásának észrevétele.
- Élményszerzési lehetőségek biztosítása a különböző játékfajtákhoz.
- Az egyes gyermekek és játszócsoportok játékának támogatása (nem az életkornak megfelelő játék támogatása!)
- Az új játék használatának megismertetése az érdeklődő gyermekekkel való együttjátszás során.
- A gyermek aktuális fejlődési szintjéhez igazított képességstruktúrák adekvát támogatása.
- A kreatív önkifejezés fejlődésének segítése világosan megfogalmazott értékeléssel
- A gyermekek kérdéseire való odafigyelés, egyéni fejlettségükhöz igazodó válaszadás.
- Csak szükség esetén történő beavatkozás, a játéktevékenység zavarása nélkül.
- Ha a szituáció úgy kívánja, és a gyermekek igénylik, maga is játszótársként vesz részt a játékban.
- A gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakítása személyes jelenlét által.
- A játék fenntarthatósága érdekét szolgáló szabályrendszer a gyermekekkel együtt történő alakítása
- Az egészséges versenyszellem megalapozása.
- A gyermekek közötti érzelmi kötődések, kapcsolatok támogatása.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Örömmel, önfeledten játszik.
- Képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni.
- Építmény lemásolására képes.
- Képes élményei eljátszására.

- Szívesen vállal szerepet.
- Betartja a társas viselkedés elemi szabályait.
- Szabályjáték során betartja a szabályokat, másokat is figyelmeztet a szabályok betartására.
- Egészséges versenyszellemben tevékenykedik.
- Játékában elmélyült, kitartó.
- Problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszik.
- Igényévé válik a társakkal való tartós együttműködés, melyben megjelennek a közösség által kialakított viselkedési formák.

5.3. A külső világ tevékeny megismerése

5.3.1. A környezet és természet

A kisgyermek környezetéről szerzett tapasztalatait óvodába lépéskor otthoni környezetéből hozza. A családi nevelésnek alapozó, döntő és a fejlődés folyamán a személyiség jellemzőinek kialakulásában, meghatározásában elsődleges szerepe marad.

Az óvodai nevelés feladata gazdag tevékenységrendszerbe ágyazott tapasztalatszerzés, természetes élethelyzetben, tudatosan, tervszerűen megszervezve. Az óvoda új környezet a gyermek számára alapvetően fontos, hogy az óvoda megismerése érzelmileg pozitívan hasson a gyermekre és a családra is. Az érzelmi kötődés lényeges alapja a környezetismeret. A környezet megismerésére nevelés elősegíti azt, hogy a gyermekek a közvetlen és tágabb természeti, társadalmi környezetéről olyan tapasztalatokat szerezzenek, amelyek életkoruknak megfelelő, biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz, a környezettel való aktív kapcsolat tevékeny kialakításához nélkülözhetetlenek.

A gyermek a környezetétől szerzett ismereteit játékában felhasználja, átéli, folyamatosan gyakorolja, egyéb tevékenységeiben alkalmazza. Életformára, környezettudatos, természetbarát magatartásra magával a mindennapi élettel tudunk nevelni. A közvetlen élményeken, megtapasztalásokon alapuló tevékenység hatására fejlődik majd a gyermekek érzékenysége és alapozódik meg a természettel együtt élni tudó és a környezetet védő ember szokása.

A környezetünk megismertetése lehetőséget ad a nemzeti kultúra értékeinek, közvetítésére is, hazaszeretetre nevelésre, magyarságtudat alakítására. A külső világ tevékeny megismerésének témaköreit mindig az aktuális évszakok, események, ünnepek határozzák meg. Nevelésünk során alkalmazkodunk a gyermek életkori sajátosságaihoz, és egyéni fejlettségéhez.

Célunk:

- A természeti és épített környezet megismertetésével, sokszínű tapasztalathoz juttatás, készségek, képességek alakítása.

- Céltudatos, komplex tervező-szervező munkával elérni, hogy a természetben végzett játékos tevékenységek, jeles napok, kirándulások minden gyermek számára a természet szeretetéből fakadó élményt jelentsenek.
- A korosztálynak megfelelő rendszeres, óvodakörnyéki sétákkal, kirándulásokkal, nemzeti ünnepünkre szervezett játékkal, hagyományápolással elősegíteni a szülőföldhöz való kötődés kialakulását.

A külső világ tevékeny megismeréséből adódó óvónői feladatok:

- Az új ismereteket a gyermekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára építi, illetve élményeire, tapasztalataira támaszkodik.
- A meglévő ismereteket elmélyíti, rendszerezi
- Változatos tevékenységeket biztosít felfedezésre, megfigyelésre, megismerésre.
- Témaválasztásnál figyelembe veszi a lakóhely, illetve a környezet sajátosságait.
- Módszereit, eszközeit a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítja: megfigyelés, játékos tevékenységek, szenzitív játékok, gondolkodtató kérdésekkel problémahelyzet előidézése, kísérletezés, vizsgálat.
- Ünnepek és hagyományörzés formájában közvetíti az egyetemes nemzeti kultúra értékeit.
- Megtanítja felfedezni a környezet szépségét, harmóniáját.
- Meglátatja az összefüggéseket és az ok-okozati viszonyokat.
- A környezet és természet romlásának, pusztulásának példáit is megmutatja.
- Megismerteti a környezetvédelem alapjait: a föld, a levegő, a víz, a növény- és állatvilág, valamint tájvédelem meghatározó szerepét.
- Környezetbarát szokások megalapozása: takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, illetve hulladékkezelés, szelektálás.
- Biztosítja az ismeretek sokszínű gyakorlását, alkalmazását
- A csoportszobában élő természetsarkot alakít ki-akvárium, terrárium, és ahol mindig csírázik, hajt, zöldell valamilyen növény.
- Az udvaron lehetőséget biztosít a kertgondozásra, ehhez megteremti a feltételeket
- Növények, állatok fejlődéséről, gondozásáról, védelméről, hasznáról ismereteket nyújt.
- Terepgyakorlatokat szervez, ahol a természettudományos ismeretek mellett az élővilág, életközösségek megismertetésére motivál, észreveteti a legapróbb növényt, rovar, meghallatja a madarak hangját, más állatok neszeit.
- A terepgyakorlatokon, kirándulásokon természeti kincsek gyűjtésére motivál: lehullott termések, magok, tollak, fakérgék, csigaházak, kavicsok
- Az óvoda közvetlen környékére sétákat szervez, megismerteti a helyet, ahol az óvoda található, a helyet, ahol élnek.

- Elemi közlekedési szabályokat gyakoroltat, közlekedési eszközökkel ismerteti meg a gyermekeket.
- Szem előtt tartja a közlekedésre nevelés fontos szempontjait, a helyes viselkedést - közlekedési morál megalapozását (udvariasság, idős emberek megsegítése stb.).
- Múzeumlátogatásokat szervez.
- Elősegíti a gyermekek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárskapcsolatokban és a környezet alakításában.
- Látogatásokat szervez különböző munkahelyekre (tűzoltóság, rendőrség, kereskedelem, egészségügy, parkgondozás vagy egyéb szülői munkahely.)
- Változatos tevékenységeken keresztül megtapasztaltatja a napszakok, évszakok változását, a természet szépségét és állandó körforgását.
- Tapasztalatot gyűjt az orvos, a védőnő, a betegellátás feladatairól, gyógyszerek használatáról, balesetvédelemről.
- Megtanítja a gyermekekkel testrészeit megnevezni, ismerni és gyakorolni a tisztálkodást valamint érzékszerveik nevét, funkcióit, védelmét.
- Megismerteti a hazai táj szépségét, a természetvédelem fontosságát ezzel is alapozza szülőföldünk szeretetét.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Tudja, hol lakik, mi a pontos lakcíme.
- Tudja saját és szülei nevét, ismeri a családtagok család szerkezetében betöltött szerepét.
- Ismeri szülei foglalkozását.
- Tudja óvodája nevét.
- Ismeri a bemutatkozás szabályait.
- Különbséget tud tenni évszakok között.
- Tisztában van az évszakoknak megfelelő időjárási jelenségekkel.
- Ismeri a napszakokat, hét napjait.
- Rendelkezik elemi közlekedési ismeretekkel.
- Csoportosítani tudja a járműveket, a szerint, hogy hol közlekednek.
- Ismeri és betartja az elemi közlekedési szabályokat.
- Közvetlen környezetét ismeri, eligazodik benne, tisztában van a saját maga körüli teendőkkel.
- Ismeri, szereti és óvja településünk természeti értékeit.
- Ismeri a növény- és állatvilág gyűjtőfogalmához tartozó pár növényt és állatot.
- Ismeri a közvetlen környezetében található növényeket, állatokat.
- Felfedez összefüggéseket a növények fejlődése és az időjárás változásai között.

- Szívesen ápolja a növényeket, gondozza az állatokat.
- Csoportosítja az általa ismert állatokat.
- Ismeri az őt körülvevő és a tágabb környezetében levők munkáját. Ismer néhány foglalkozási ágat.
- Kialakulóban vannak azok a magatartásformák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Szívesen vesz részt teregyakorlatokon, kirándulásokon, sétákon, kiállításon, rendezvényen.
- Ismeri teste főbb részeit, és azok funkcióit.
- A hazaszeretet érzésének csírája megjelenik, nemzeti ünnepeink, hagyományaink tartalmát ismeri.

5.3.2. A környezetünk mennyiségi és formai összefüggései:

A gyermekek a mindennapi életben állandóan találkoznak matematikai fogalmakkal és összefüggésekkel, így szinte természetes módon ismerkednek meg vele. Legfőbb színtere a játék, hiszen a matematikai nevelés olyan játékok sorozata, melyek gondolkodásra, cselekvésre készítik a gyermeket, felismerések, tapasztalások által. A matematikai nevelés hozzájárul a külvilágról szerzett tapasztalatok feldolgozásához. A környezet megismerése során szerzett élmények, tapasztalatok, matematikai, tevékenységek, lehetőségek tárházát kínálják a nevelés számára. A matematikai kifejezések először passzív szókincsükké válnak, később azonban egy részük beépül a beszédükbe.

Az egész óvodai élet alkalmas arra, hogy a gyermekek matematikai tartalmú tapasztalatokat, ismereteket szerezzenek, és számtalan lehetőség kínálkozik a fejlesztésre és az ismeretek tevékenységekben való alkalmazására is.

Feldolgozásra kerülő fejlesztési területek:

- Tő- és sorszámnevek, számképek.
- Halmazok képzése, összehasonlítása, bontása, sorbarendezése
- Több- kevesebb, ugyanannyi, fogalma, halmazok.
- Testek, síkidomok tulajdonságai
- Szimmetria
- Mennyiségek összemérése
- Tér- és síkbeli arányok, tájékozódás
- Számlépcső

Célunk:

- A minket körülvevő világ mennyiségi, formai és kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása játékos formában, a gyermekek igényeihez, ötleteihez igazodva, a gyermek ötleteit is figyelembe véve és az adott témába beépítve.
- A gyermek matematikai érdeklődésének felkeltése.
- A matematikai tapasztalatok gazdagítása a gyermekek logikus gondolkodásának problémafelismerő- és megoldó képességének fejlesztése.
- Érdekes, a gyermekek kíváncsiságára építő problémahelyzetek teremtése.
- A gondolatok, a probléma megfogalmazás, a pontos, egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése.
- Matematikai tartalmú játék kezdeményezése során a gyermekek egyéni fejlettségének, képességeinek figyelembevételével.
- A gyermekek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása.
- Szükség esetén rávezető kérdésekkel segítség.
- A gyermeki tevékenység változatos formájának biztosítása: egyéni, páros, mikrocsoportos szervezéssel.
- Mozgásos feladatnál a testrészek megnevezése, a velük végzett cselekvés elmondása.
- A matematikai osztályozás, halmazokkal végzett feladatoknál a matematikai ítéletek megnevezése.
- A térbeli viszonyok, az irányok és helyzetek pontos megnevezése.

Matematikai képességek kialakítását segítő tevékenységek

- A számfogalom előkészítése, megalapozása.
- Mennyiségek összemérése hosszúság, magasság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, űrtartalom szerint.
- Halmazok összemérése, elemek párosítása. A válogatások során nyíljon mód párosításra, számlálásra, a több, kevesebb, ugyanannyi érzékeltetésére, gyakorlására.
- Fedezzék fel a rész-egész viszonyát a válogatások, mennyiségek bontása során.
- Játékos szituációban számoljanak, bontsanak, mennyiségfogalmuk egyéni fejlettségtől függően a 6–10-ig számkörben mozogjon.
- Sorba rendezett elemek helye a sorban, sorszámok megértése.
- Mérések különböző egységekkel, hosszúság, terület, tömeg, űrtartalom.
- Sorba rendezett elemek helye a sorban, sorszámok megértése.

- A gyermek matematikai érdeklődésének felkeltése.
- Mérések különböző egységekkel, hosszúság, terület, tömeg, űrtartalom.
- Tapasztalatszerzés a geometria körében
- Szerezzenek tapasztalatot a gömbölyű és szögletes formákról, érzékeljék ezt testükön, tárgyakon.
- Építsenek szabadon és másolás alapján is különböző elemekből.
- Alkossanak síkban és szabadon, szerezzenek tapasztalatokat a síkmértani formákról, fedezzék fel a rész-egész viszonyát.
- Használják a logikai játékot, építsenek vele, fedjenek le felületeket.
- Tájékozódás térben és a síkban.
- Irányok azonosítása, megkülönböztetése.
- Játékok során figyeljék meg ezeket a tükörben, fedezzék fel a tükörkép, szimmetria érdekességeit, játsszanak sokat a tükörrel.
- Próbáljanak meg tájékozódni a labirintusokban is.
- Fedezzék fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek, amelyek életükben is felfedezhetők.
- Hozzanak létre változatos sorozatokat játékokban színekkel, hangokkal, mozgással, formákkal.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- Logikus gondolkodása, logikai következtetése életkorának megfelelő.
- Problémamegoldó készsége jó.
- Számfogalma 10-es számkörben mozog.
- Képes halmazokat összehasonlítani, tulajdonság szerint szétválogatni.
- Helyesen értelmezi és használja az összehasonlítás megítélésének fogalmát: hosszabb-rövidebb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb
- Ismeri az irányokat és helyesen értelmezi feladatvégzése során: jobbra-balra, előre-hátra, fent-lent, stb.
- Helyesen használja a névutókat.
- Felismeri a sorba rendezés logikáját, azt képes jól folytatni legalább három elemszámmal.
- Az alapvető formákat felismeri, azonosítja: kör, négyzet, téglalap, háromszög.
- Képes részekből az egészet kirakni.
- Ismeri az alapvető mértani testeket, azokat képes felismerni és megnevezni: kocka, gömb, téglatest.

- Van tapasztalata a tükörképről, szimetriáról.
- Azonosságokat, különbségeket képes felismerni és megfogalmazni.
- Felfedezi az egyszerűbb ok-okozati összefüggéseket, mennyiségi viszonyokat, matematikai fogalmakat, melyek a környezetünkben rejlenek.

5.4. Verselés, mesélés

A mese, a vers ősi forrása az anyanyelvi nevelésnek, régi értékeket, hagyományokat közvetít a gyermekeknek. A mese-és versmondás lényeges elemeit az óvodapedagógus személyes példáján keresztül sajátítja el a gyermek.

Célja:

- A biztonságos önkifejezés megalapozása a nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondatszerkesztéssel
- A gyermek irodalmi érdeklődésének felkeltése korának megfelelő irodalmi élmények nyújtásával magyar kultúra értékeinek átörökítése
- Interkulturális nevelés
- A szülők nevelési szemléletének formálása

Tartalma:

Az irodalmi nevelésnek négy része van, ahova beépíthető Porkolábné Dr. Balogh Katalin fejlesztőprogramja:

- népi gyermekjátékok, mondókák
- mozgással kísérhető versek
- bábozás
- dramatizálás.

A bábozás-dramatizálás az anyanyelvi nevelésnek és a játéknak egyaránt szerves része, melyen keresztül tükröződnek a gyermekek irodalmi élményei, kiegészülve hangulatukkal, kreativitásukkal, fantáziájukkal. A gyermek kifejezheti, átélheti, eljátszhatja saját érzéseit, érzelmeit, ezáltal fejlődik személyisége.

A bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges eszközöket, díszleteket, kiegészítőket saját maguk is elkészíthetik barkácsolás keretében, ezzel a játék örömét az önálló alkotás élményével fokozva.

A napi tevékenység során többször is mondhat az óvodapedagógus – a helyzethez illő – mondókát, rövid verset, mesét, kitalált történeteket. Főleg a kisebbeknél nagy jelentőségű a testi kapcsolat iránti igény. Ezek kielégítésén túl a simogatók, tapsoltatók, lovagoltatók stb. ritmusa, lüktetése, egyszerű szövege nyugtatóan hat a gyermekekre, hozzájárulnak a kicsik érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak.

A mindennapos mondókázás, verselés alkalmával jól tudjuk alkalmazni a magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok alkotásait. A mese az egyik legfőbb segítője a kisgyermek érzelmi, értelmi és etikai fejlesztésének. Feltárja a külső és belső világ legfőbb érzelmi viszonyait a lehetséges megfelelő viselkedésformákat.

A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. Megelevenedik benne a tárgyi világ, ehhez társul a mágikus világkép, amely feloldja a szigorú ok-okozati összefüggéseket. Csodákkal és átváltozásokkal van tele, ráébreszt a mélyebb értelemben vett lelki valóságra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát a mesélővel való személyes kapcsolatban. Így válik a mesehallgatás oldott, intim állapottá, amelyben megjeleníti belső képvilágát. Ez a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A gyermek egyik önkifejezési módja az önmaga által alkotott verselés és mesélés, annak mozgással, ábrázolással történő kombinálása.

A kisgyermek mentális higiéniájának nélkülözhetetlen eleme a mindennapos mesélés, mondókázás és verselés.

Az óvodában egyaránt helye van a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermek életkorának megfelelő, igényesen megválasztott irodalmi alkotásokkal a gyermek szűkebb és tágabb természeti-társadalmi környezetéhez fűződő viszonyának, humanitásának, társas kapcsolatának, empátiás készségének formálása
- Változatos irodalmi élmények biztosításával, átélt előadásmódokkal, az irodalmi nevelés eszközeivel a gyermek pszichés beállítódásának pozitív alakítása, személyiségformálása
- Elsősorban a magyar népi, illetve műalkotásokból választás, ezen túl mai kortárs irodalmi művekből
- Népköltészeti alkotások (mondókák, rigmusok, mesék, népszokások) segítségével a magyar nép „ízese” nyelvezetének bemutatása, feledésbe merülő szavak felelevenítése

- Példamutató beszédével, helyes stílusával, változatos szóhasználatával olyan modell nyújtása, melyet a gyermekek szívesen utánoznak
- Ösztönözze a gyermekeket személyes példaadással önálló előadásra, saját vers- és mesealkotásra, annak mozgással való kombinálására, dramatizálásra
- Az óvodai élet minden területén kiemelten kezelje a hátrányos helyzetű gyermekek anyanyelvi nevelését, fejlesztését
- Képeskönyvek elérhetőségének biztosítása, a könyvek használatának, megbecsülésének alakítása
- Könyvtár- színházlátogatás szervezése
- A mesélés szerepének megismertetése szülői körben
- Az irodalmi élmény befogadásához szükséges „szertartás” kialakítása
- Mozgatható mesekuckó kialakítása

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- A gyermek örömmel várja a mesélést, szívesen hallgat klasszikus és kortárs meséket, verseket, népköltészeti alkotásokat.
- Igényli a mesehallgatást, képes hosszabb ideig figyelni, megszilárdulnak a mesehallgatáshoz szükséges szokásai
- Mesekezdeményezésen szívesen részt vesz
- Képes kitartóan figyelni
- Szívesen mond verset, mondókát, emlékezetében megtartja az egyszerűbb mesefordulatokat
- Bábozás, dramatizálás során szívesen jeleníti meg az általa ismert mesék cselekményeit
- Össze tudja kötni folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait
- A mesekönyvek képeit önállóan és hosszan nézegeti, összefüggő beszéddel el tudja mondani a mese cselekményét
- Gondosan, megbecsüléssel kezeli a könyveket, felismeri, hogy a könyvek hasznos, érdekes olvasmányok
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, elkezdett történetet fantáziája segítségével folytatni, s azt mozgásban, ábrázolásban önkifejező módon megjeleníteni
- Ismeri az alapvető illemszabályokat, így a színházi magatartás szabályait is

5.5. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A közös ének a magyar zenei nevelés alapja. Hordozza és gazdagítja az anyanyelvi örökséget.

Célja:

- A zenei képességek fejlesztésén túl zenét értő és szerető, egészséges lelkű, kulturált, boldog emberré nevelés. Eszköze a zene, az énekszó.
- A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása. Az éneklés, zenélés tevékenységeinek megszerettetése.
- Zenei képességek, készségek kialakítása, fejlesztése.
- A népi hagyományok, a műzenei és más népek dalainak, zenéinek megismertetése.
- Ünnepekhez kapcsolódó szokások, dalok, zenék megismertetése, a hagyományok ápolására való törekvés.
- Közösségi élmények nyújtása énekes játékokon, közös zenéléseken, táncon keresztül.
- Ritmusérzék, zenei hallás, zenei emlékezet, éneklési készség, kreatív zenei kedv, valamint a gyermek harmonikus, szép mozgásának fejlesztése.
- A szülőföld értékeinek, átörökítése a népzene, a népdal, a népszokások, és a népi hangszerek megismertetése által.

Tartalma:

- Zenei képességek, amelyeket tudatosan és tervszerű nevelőmunkával fejlesztünk:
  - Metrumérzék
  - Ritmusérzék, (ritmus, szünetek helye, ütemhangsúly: 2-es, 3-as, 4-es lüktetés, tempó, motívumhangsúly, sorhangsúly, osztinató)
  - Dinamikai érzék
  - Hangmagasság-dallamérzék, hangszínérzék
  - Belső hallás
  - Intonációs készség, hangképzés
  - Tonalitásérzék
  - Zenei memória
- Improvizációs készség a zenében és a zenéhez kapcsolódó mozgásban
- Érzelmek, hangulatok kifejezése a zenében, mozgásban

A gyermekdalok, mondókák mellett a művészi értékű komponált zene is a nevelés anyaga, de csak akkor igazán eredményes, ha a gyermeknek örömteli élményévé válik az éneklés, az énekes játék, a tánc. Minden nép zenei nevelésének a saját néphagyományából kell kiindulnia. A mondóka a legelső költői műfaj, amellyel a gyermek találkozik. Az ismétlődő mozdulatok, a testközeliség hatására a kisgyermek kiegyensúlyozott, derűs lesz, öröm számára a közös játék.

Erősen kötődik a vele játszó felnőttöz, érzelmi világa gazdaggá válik. Mivel könnyen megtanulható, sikerélményhez juttatja a gyermeket, közben bővül a szókincse is, gazdagodik a felnőttek világában használatos szavakkal, tájszavakkal, régies igealakokkal. Az ismétlődő fordulatok, állandó szókapcsolatok, ikerszavak, rímek, ritmusok remekül formálják a gyermek nyelvérzékét, helyesebb lesz beszéde, kiejtése, hangsúlyozása, hanglejtése.

Megfigyelhetjük, hogy a zene mozgásra serkenti a kicsinyeket. Javítja mozgáskoordinációjukat. Egy idő után igyekeznek a zene egyenletes lüktetéséhez, súlyaihoz alkalmazkodni. Pl. a hintáztatók egyensúlyérzékét javítják. A mondókának fontos műfaji sajátossága, hogy a funkcióhoz még egy meghatározott mozdulat is tartozik. Még a kiszámolók egy része is rövid kis mese. Itt megint elmosódik a határ a műfajok között, a próza át megy versbe, a dallamhoz különböző játék, gyakran körjáték társul, hol éneklük, hol recitálják a szöveget.

Ilyen ősi gyermekjátékunk a "Hidasjáték", "Ludasjáték", a "Kecskejáték", és a "Tyúkozás". A zenei képességfejlesztési anyag feldolgozása az óvodákban használt, elterjedt zenei nevelést segítő szakirodalom (Forrai Katalin: Ének az óvodában) alapján történik.

Felkutatjuk a környékünkön található pl. Hajdúhadházi, Dorogi népi játékokat. Felvesszük a kapcsolatot népi együttesekkel, akik segítséget nyújtanak ezek feltalálásában.

A gyermek élete legfogékonyabb korában szívesen énekel, játszik táncol. Ezt az igényét is feltétlenül ki kell elégíteni. Fontos, hogy táncmuzsikát tartalmazó lemezeket is hallgassunk a gyermekekkel, mely jellegénél fogva táncra serkenti őt. /pl. Aprók táncházában, ahol a népzene kívül erdélyi mesék is elhangzanak ízes, eredeti tájszólással./

A gyermekek életkorához alkalmazkodva bemutatjuk a különböző vidékek népmeséit, táncainak legjellemzőbb lépéseit, fordulatait. 5-7 éves korban már egyszerűbb táncokat is megtanítunk a megismert lépések és mozdulatok variálásával. Itt is az a legfontosabb, hogy a gyermek örömet lelje a tánczenében. Ha ritmikusan mozog, körbejár, már nem dolgoztunk hiába.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalosjátékok, mondókák, mozgásanyag kiválogatása.
- Nyújtson mintát az éneklés, zenélés szeretetével, örömmel vegyen részt a közös éneklésben, dalosjátékokban.
- Jutassa élményhez a mindennapokban a gyermeket, segítse a zenei anyanyelv kialakulását.
- Céltudatosan fejlessze a mozgáskészséget, találjon ki változatos mozdulatokat és serkentse a gyerekeket is arra, hogy alkotó fantáziájuk a táncban is kibontakozhasson.
- Ritmusérzék fejlesztése, éneklési készség és a harmonikus, szép mozgás alakítása.
- A gyermek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei készségfejlesztő játékokkal.
- Jó alkalom nyílik a közösségformálódásra az együtt éneklés, táncolás közben, az ünnepekre való közös készülődés folyamán (teremdíszítés, készülődés).
- Az óvodában is játszható énekes népszokások válogatása: szüreti multság, pásztorjáték, farsang, kiszézés, pünkösdlő, lakodalmás.
- A vidéki gyerekek természetes környezetükben, a városiak pedig a társiskolájuk révén ismerkednek meg a hagyományokkal, hogy felnőve kedvet kapjanak azok elsajátításához.
- Igényes hangszerjátékkal és zene kiválasztásával a zenei fogékonyság megalapozása.
- Friss levegő biztosítása.
- A kör és egyéb mozgásos játékhöz elegendő hely kialakítása.
- A játékok hangulatának megteremtéséhez változatos, esztétikus, motiváló hatású, élményt előhívó eszközök biztosítása.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermek örömmel, szívesen játszik dalos játékokat, bátran énekel, akár egyedül is.
- Fejlett hallási észlelése, megfigyelése, emlékezete és intermodalitása.
- Tud természetes tempóban járni segítség nélkül tempót tartani.
- Képes érzékelteni az egyenletes lüktetést.
- Meg tudja különböztetni a halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú fogalompárokat dallamban, ritmusban.
- Énekeljen 6 hangterjedelmű dalokat, dúdolja az ismert dallamokat, énekeljen vissza dallamot.
- Tud helyes testtartással egyszerű táncos mozgásokat végezni.
- Törekszik a tiszta éneklésre.
- Alkalmi, népszokásokhoz kapcsolódó dalokat, dalosjátékokat, rigmusokat ismer, énekel.

- Dallamotívum alapján képes felismerni a hallott dalt, néhány természeti környezeti hangot (zenei és zörejhangot), hangszereket (ritmushangszer, furulya).
- Próbálkozik dallamrögtönzéssel.
- Ismer néhány térforma alakítási lehetőséget (kör, csigavonal).
- Képes mozgást, játékot kitalálni a dallamokhoz, szívesen, önállóan mozog, mozgása összerendezetté, harmonikussá, ritmuskövetővé válik.
- Ismeri és szívesen mondogatja, éneklő a nép gyermekdalokat, mondókákat, népdalokat.
- Szívesen hallgatja a zenét, képes kifejezni a keletkezett érzéseit, gondolatait.
- Képes egyszerűbb hangszerek használatára (dob, cintányér, triangulum).
- Képes táncmozdulatokat, lépéseket követni, utánozni.

5.6. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Az óvodai élet minden tevékenységét átszövik a kreativitás fejlesztését elősegítő elemek. A gyermeknek igénye az önmegvalósítás, hogy saját fantáziájára támaszkodva valamit létrehozson.

Az ábrázolás a gyermekek első alkotó tevékenysége, amelyben nem a tevékenység eredménye, hanem maga a tevékenység fontos. A gyermeki ábrázolás speciális tevékenység, amelynek során a gyermekek a világról szerzett ismereteiket érzékletes, képi úton rögzítik. Az ábrázolás alapvető szerepe abban rejlik, hogy a tárgyi világ megismerésében, megértésében és újraalkotásában segíti a gyermekeket.

Célja:

- A gyermek esztétikai igényének, ízlésének, alkotó képességének megalapozása, szép iránti fogékonysága, igényességének alakítása.
- A gyermek élmény és fantáziavilágának képi, téri szabad önkifejezéséhez a lehetőségek biztosítása.
- Az egyéni képességekhez igazodó belső kép gazdagítása, a képi gondolkodás, a tér, a forma, a színek fejlesztése.
- A differenciált vizuális észlelés (az alak-, a forma-, a nagyság, a szín pontos felismerése, differenciált megkülönböztetése, és a térérzékelés, aminek minősége pl. meghatározó szerepet játszik az írás-olvasás tanulásában), emlékezés, képzelet, vizuális gondolkodás pontosabbá tétele
- Az intellektuális látás megalapozása.
- A helyes ceruzafogás elsajátítása.

Tartalma:

A gyermekek játszva ismerkednek a különböző anyagokkal, eszközökkel és technikákkal.

Egész nap folyamán biztosítjuk a teret, a változatos eszközöket.

Együtt tevékenykedünk a gyermekekkel, együtt gyönyörködünk, örülünk az elkészült alkotásoknak, beszélgetünk azokról, rácsodálkozunk a szépre. Fejlesztjük a képalkotó képességet festéssel, rajzolással, papír ragasztással, gyurmába karcolással, nyomkodással stb. A gyermekek megismerkednek a természetes anyagokkal, azok szépségével, felhasználási lehetőségeikkel. Fokozatosan bővítjük az alkotó, alakító tevékenységet.

Az élményekből fakadó témákhoz megfelelő technikát biztosítunk, így fejlesztjük a gyermek képalkotó tevékenységét. Lényeges az is, hogy az elkészült alkotások minél nagyobb örömet jelentsenek számukra. A kisgyermek ábrázolásában megjelenik az ember, a környezet, a tárgyak, cselekmények saját elképzelésük alapján.

Sokat festünk, megpróbálunk különböző színeket, színárnyalatokat kikeverni, létrehozni. Barkácsolunk termésekből, hulladékból állatokat, embereket, képzeletbeli tárgyakat, bábokat, így fejlődik a gyermek kreativitása, fantáziája. Megismerkedünk a papírhajtogatással. Örömmel készülünk egy-egy ünnepre, ajándékot készítünk a szülőknek. Egyre önállóbbakká válnak mindeközben a gyermekek, előkészítik az eszközöket, anyagokat.

Festünk mindenféle anyagra: üveg, karton, fa, kavics, textil, csempe, cserép stb. Ismerkedünk a népi kismesterségekkel is, amit a gyermekek nagy örömmel, önállósággal, kitartással végeznek pl. szövés, fonás, varrás, fűzés.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Minél több egyéni és közös élmény biztosítása.
- A mindennapok során lehetőség biztosítása az ábrázoló tevékenységek és technikák minél szélesebb körű kipróbálására, gyakorlására.
- Folyamatosan biztosítsunk az ábrázolási tevékenységekhez megfelelő helyet, időt, eszközt. Esztétikus környezet kialakítása.
- Feladatunk megismertetni az ábrázolás különböző lehetőségeit a mindennapi szabadjátékban is, ehhez biztosítani a feltételeket, megtanítani az eszközök biztonságos kezelését.
- Megtanítani az ábrázolótevékenységgel kapcsolatos higiéniai szokásokat: hosszú ujjú ruha feltűrése, védőkötény használata, kézmosás, védő asztalterítő stb. A higiéniai szokások betartását figyelemmel kell kísérnünk.
- Elegendő idő biztosítása az alkotáshoz.
- Az ábrázolás különböző formáinak, anyagainak, eszközeinek megismertetése és megkedveltetése.

- Megtanítani arra a gyermeket, hogy rajzaikat, alkotásaikat értéként kezeljék.
- Figyelembe venni a gyermekek közötti ábrázoló képességbeli különbségeket, hagyni, hogy a saját szintjükön, saját elképzelésüket valósítsák meg, vagy saját élményeiket alkossák újra.
- Feladatunk nyitottá, érdeklődővé tenni a gyermeket, de semmi esetre sem kötjük meg képzelőerejüket felnőtt sémákkal.
- Alkalmat kell adnunk a differenciált feladatmegoldásra és feladatvégzésre, a közös munkára is.
- Meg kell teremtenünk annak a lehetőségét, hogy minden gyermek megtalálhassa a számára sikerélményt jelentő tevékenységi formát, kialakítjuk bennük az igényt az önkifejezésre.
- Bemutatni a gyermekeknek az életkoruknak és egyéni érdeklődési körüknek megfelelő műalkotásokat, népművészeti alkotásokat, magyarországi épületeket, hidakat.
- Csodálkoztassuk rá a gyermeket a szépre, esztétikusra.
- A gyermek által létrehozott alkotásokat pozitívan kell értékelnünk, el kell fogadnunk.
- Ösztönöznünk kell a gyermekeket a színek széles skálájának használatára.
- Ösztönöznünk kell a gyermeket ötletekkel, javaslatokkal, inspiráló eszközzel az alkotásra.
- Lehetőséget kell teremtenünk az udvaron történő alkotásra, rugalmasan kell kezelnünk a spontán kialakuló ábrázolási kedvet is.
- Észre kell venni és jelezni a gyógypedagógus felé az ábrázolás során esetleg jelentkező diszgráfia tüneteket.
- Fontos feladat a helyes ceruzafogás kialakítása, ha szükséges, 3 oldalú ceruzafogó alkalmazása.
- Sokféle anyag használata: vizes homok, gyurma, agyag, gipsz termékek, magvak, fűszerek, szárított és préselt növények.
- Formálni a gyermekek ízlését, környezettudatos szemléletét a csoportszoba, öltöző, mosdó és folyosó esztétikumának alakítása és fenntartása során.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén:

- Bátran, szívesen használja az ábrázolás eszközeit, kialakul a használatukban való jártasság
- Helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót, tisztán tartja az eszközöket
- Élményeit képes megjeleníteni
- Többféle vizuális technikát és eszközhasználatot ismer, gyakorol (rajzolás, festés, gyurmázás, ragasztás, karcolás, plasztikus alakítás, nyomat készítés, vágás, tépés, varrás stb.)
- Ismeri a három alapszínt és azok sötét és világos változatát, a kevert színeket, azokat bátran használja
- Vonalvezetése biztos, finommotorikus képessége megfelelő, nem görcsös
- Korának megfelelő vizuális észlelése, megfigyelése, emlékezete, intermodalitása

- Szívesen alkot együtt a többi gyermekkel, képes önállóan döntést hozni az ötletek, javaslatok alapján
- Munkájában kitartó, akár több napon keresztül is folytatja megkezdett ábrázoló tevékenységét
- Figyel arra, hogy tevékenysége során ő, a környezete és a munkája tiszta maradjon
- Környezetét szívesen díszíti, szereti maga körül a harmóniát, a szépet
- Korának megfelelő a térlátása
- Képes rácsodálkozni a szépre, esztétikus látványra, képes esztétikai véleményt alkotni
- Ismer 2-3 műalkotást, jellegzetes épületet
- Vonalvezetése balról jobbra halad.

5.7. Munka jellegű tevékenységek

Az óvodáskorú gyermek számára örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység – a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső – munka és a munka jellegű játékos tevékenység, amely a személyiségfejlesztés fontos eszköze.

A szociális és kognitív készségek, képességek, attitűdök fejlesztésének és tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége. Nemcsak a gyermekekre gyakorol hatást, hanem környezetére is, formálja, átalakítja tevékenysége során.

A közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Célunk:

- A munkavégzéshez szükséges készségek, képességek, kompetenciák alakítása
- Kognitív: sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, pontosan értsék meg mit várunk el tőlük, alakuljon ki összpontosítási képességük, munkaszervezési készségük
- Érzelmi-akarati: a munka olyan örömmel és önállóan végzett tevékenységgé váljon, amelyben fejlődik önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk
- Szociális-társas: alakuljon ki felelősségérzetük, feladattudatuk.

Munkajellegű tevékenységekből adódó óvodapedagógusi feladatok:

- Nyugodt, bizalmon alapuló, szeretetteljes légkör kialakítása
- Megfelelő eszközök és azok hozzáférhetőségének biztosítása
- Elegendő munkalehetőség szervezése

- Megfelelő hely és elegendő idő biztosítása a munka elvégzésére a folyamatosság érdekében
- A munkafajták és azok mennyiségének fokozatos bevezetése
- A differenciálás elvének érvényesítése a feladatadáskor
- Kerti munkák szervezése. A növények növekedésének, fejlődésének, a fejlődésükhöz szükséges feltételek megteremtésének megfigyeltetése
- Cselekvésbe ágyazott tanulási forma megteremtése, a növények gondozásának megismertetése, alkalmazására motiválás: öntözés, ültetés, csíráztatás, hajtás
- Állatokról való gondoskodás megismertetése, alakítása, etetés, tisztántartás, gondoskodás megfelelő életfeltételekről
- A munka értékelését folyamatosan, konkrétan, reálisan, a gyermekekhez mérten végezze
- Mutasson mintát, őszinte, természetes magatartásával, viselkedésével és közvetítse a gyermekek felé elvárásait
- Tanulást támogató környezet megteremtésével a gyermek előzetes tapasztalatainak, ismereteinek felhasználása
- A munka jellegű feladatokat elsősorban jutalomból adja.
- Az alkalmoszerű munkák általában előre nem meghatározhatóak, előre nem tervezhetőek. Váratlansága miatt megszervezése az óvodapedagógustól több figyelmet, átgondolást igényel. Mivel ezeket a munkákat nem irányítja szokás, begyakorlottság, ezért pontosabb magyarázatot, jobb szervezést igényel.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

1. Önkiszolgáló tevékenységek

- A testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan, szükség szerint elvégzi.
- Étkezésnél helyesen használja a kanalat, kést, villát, merőkanalat, szalvétát.
- Öltözködésnél, önálló, tud gombolni, cipőt fűzni, megkötéssel próbálkozik.
- Az önkiszolgáló tevékenységekre fordított idő fejlettsége növekedésével arányosan csökken.

2. Alkalmoszerű munkák

- Pontosan megértik, mit várunk el tőle és azt önállóan teljesíti.
- Bonyolultabb feladatot is örömmel végez el, és annak szervezésében is részt vesz.
- Időnként, olyan megbízatásoknak is eleget tesz, amelyek otthoni előkészületet igényelnek.

3. Közösségi munkák

- Közösségért végzett munkák vállalásánál megjelenik helyes önértékelése, önbizalma.
- Naposi feladataikat önállóan, pontosan végzi.
- Terítésnél ügyel az eszközök esztétikus elhelyezésére.
- Felelősi munkákat szívesen vállal, (pl. Mosdó, élősarok) és önállóan teljesíti.
- A környezet rendjének megőrzésére ügyel, segít annak tisztántartásában: csoportszoba, udvar, óvoda környezete.
- Vigyáz játékaival, rendben tartja azokat.
- Munka jellegű tevékenységeit a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.

4. Környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák

- A szemetet szelektíven helyezi el az adott gyűjtőbe.
- Aktívan részt vesz az elemek, a papír gyűjtésében.
- Szívesen segít a falevelek összegyűjtésében, az óvoda udvarának gondozásában.
- A virágokat, fákat, bokrokat nem tépi le, hagyja eredeti helyükön, szépségükben.
- Szívesen ápolja a növényeket csoportszobában, udvaron egyaránt.
- Télen gondoskodik a madarak etetéséről, táplálékáról.
- Gondoskodik a halak etetéséről, tevékenyen részt vállal az akvárium rendben tartásában.

5.8. A tevékenységben megvalósuló tanulás

A gyermek tanulása a nevelés szerves része, folyamatos, spontán tevékenység, a saját maga által meghatározott játékon keresztül történő megismerés útján valósul meg, mely az egész óvodai életüket áthatja. A játék és a tanulás óvodáskorban összekapcsolódik, leginkább a játékban mérhetjük le, hogy a szerepek, cselekvések, mozgások, viselkedések milyen módon alakítják személyiségét, amely elsősorban a tanulás eredménye.

A játék az óvodai tanulás legfontosabb színtere, komplex formában jelenik meg benne a motoros, verbális tanulás, a szociális és az intellektuális tanulási képességek fejlődése.

Óvodáskorban a tanulás még nem szándékos, minden érdekli a gyermeket, ami körülötte él, mozog, megfogható. Érdekli, hogyan lehet kapcsolatot teremteni társaival, felnőttekkel, hogy lehet együttműködni, kivel hogyan illik viselkedni. Mindebben sokat segítenek a környezetből vett tapasztalások.

Gyermekeink tanulási folyamata cselekvő aktivitásokban alakul, sok érzékszerven keresztül ható tapasztalást igényel. Ettől fejlődik emlékezetük, gondolkodásuk, tartósabbá válik figyelmük, ami megalapozza a szándékos tanulást.

A kisgyermek tanulása a saját maga által meghatározott játékon keresztül történő megismerés eredményeként, saját közvetlen, aktív részvétele útján valósul meg. A gyermekek a tevékenységek során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általuk fejlődnek. A tanulás nem más, mint tapasztalatszerzés, mely sok-sok mozgással és játékkal alakítható.

Fontosnak tartjuk az ismeretek átadását, bővítését, de nem a mennyiség a fontos számunkra, hanem a tanuláshoz szükséges alapkészségek, képességek fejlesztése.

Célunk:

- Az alap-kultúrtechnikák elsajátításához szükséges készségek, képességek fejlesztése, tapasztalatok bővítése, rendezése.
- Attitűdök erősítése, a képességek fejlesztése, amelyek alapul szolgálnak a teljes személyiség alakulásához.
- Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.
- A gyermek felkészítése az ismeretek adekvát alkalmazására, felhasználására.

Formái, kerete, szervezeti formái

Óvodánkban a tanulás, folyamatos, utánzásos, spontán tevékenység, amely nem szűkül le az ismeretszerzésre. Az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, óvónők által kezdeményezett helyzetekben és időkeretben valósul meg.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása),
- a spontán játékos tapasztalatszerzés,
- a játékos, cselekvéses tanulás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés,
- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus feladatai

- A tanulási folyamatban a komplexitás elvének érvényesítésére, a gyermekek tudatos motiválására, aktivizálására törekszünk.
- A gyermek érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére támaszkodva biztosítjuk a folyamatos tanulást az egész óvodai nap folyamán, amelynek színtere a természetes környezet.
- Tanulást támogató környezetet teremtünk, a gyermek előzetes tapasztalataira, ismereteire építve tevékenységi, megismerési vágyának kielégítésére törekszünk.
- Biztosítjuk az utánzásos, mintakövetéses tanulás lehetőségét, a megismerés igényét, a próbálkozás örömét. Ennek érdekében indokolt esetben alkalmazzuk az információ-kommunikációs technológia eszközeit, helyes arányban a hagyományos eszközökkel.
- Biztosítjuk a gyermek számára a tapasztalatszerzést a játékban.
- Lehetőséget biztosítunk a cselekedtetésre, változatos, élményszerző tevékenységek felkínálásával, szituációkat teremtünk arra, hogy a gyermek megismerje a felfedezés, a kutatás örömét, gyakorolhassa az egyes tevékenységeket teljesítménykényszer nélkül.
- Nagy figyelmet szentelünk a különleges figyelmet igénylő gyermekek képességeinek fejlesztésére.
- Személyre szabott pozitív értékeléssel segítjük a gyermek teljes személyiségének fejlődését a tanulás irányítása során, mindenkinek lehetőséget biztosítva a javításra, próbálkozásra.
- Pozitív megerősítéssel az elért eredmény tudatosításával további erőfeszítésre ösztönözzük őket.
- A gyermekek tevékenységének megfigyeléséből, produktumaik értékeléséből kapott adatokat elemezzük, reálisan, értékeljük, melyekből kiindulva elkészítjük a gyermek fejlesztésének tervét majd a fejlesztés során szükség szerint módosítjuk
- A pedagógiai munka során célszerűen használjuk a rendelkezésre álló digitális eszközöket, ezzel színesebbé, élményszerűbbé, érthetőbbé téve a tanulási folyamatokat.
- Fontosnak tartjuk óvodás korban a cselekvéses tanulást.
- Minden gyermeki kérdésre válaszolunk. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek is tudjanak válaszolni a feltett kérdésekre. Igyekszünk elérni, hogy a kapcsolat érzelmekre, értelemre alapozott beszélgetésre épüljön, ne csak felelgetésre. Jelen van a kölcsönösség, az empátia, az érdeklődő tanulni vágyás is. A véleménycseréken a gyermek ítélő-, értékelő képességének fejlődését is szem előtt tartjuk.
- A fejlesztés soha nem direkt módon zajlik. Fejlesztő játékaikat az egyéni képességekhez igazítjuk, így segítjük a játékos tanulást, a differenciált fejlesztés megvalósítását.
- A módszereket az aktuális tevékenységi forma sajátosságainak, céljainak, gyermekcsoportoknak, gyermekek egyéni fejlettségének, a különleges bánásmódot igénylőknek megfelelően, változatosan és rugalmasan alkalmazzuk, melyeket az életkori sajátosságokra, a gyermekek aktuális érzelmi állapotának és motiváltságának figyelembe vételével tudatosan választunk meg, annak tükrében, hogy a tanítás- tanulás folyamatának eredményességét leginkább segítse, és a kompetenciafejlesztést támogassa.

- A párhuzamosan végezhető tevékenységekhez, az önálló tapasztalatszerzéshez biztosítjuk a gyermekek egyéni képességeinek és az életkornak megfelelő eszközöket és a szabad választás lehetőségét.
- Együttműködünk a családdal, a gyermek fejlődéséről tájékoztatjuk a szülőket.
- Fontos a szülők figyelmét is felhívni a játéknak, mint elsődleges tanulási lehetőségnek, ismeretszerzésnek a fontosságára. Biztosítsanak ők is sokféle közös élményt, adjanak választ a gyermekek kérdéseire, teremtsenek olyan feltételeket, amelyek alkalmasak a gyermeki önmegvalósításra (bármilyen, ami önálló felfedezésre készíthető).
- Szociálisan hátrányos helyzetű gyermek esetében hangsúlyozzuk a preventív szűrésre épülő korrekciós fejlesztést, felzárkóztatást, a hátrányok kompenzálását.
- A gyermek számára érthető, követhető szokások gyakorlásával a kulturált viselkedés tanulását célozzuk.

A tanulás munkaformái:

- egyéni munkaforma,
- mikrocsoportos-kooperatív tanulási munkaforma,
- együttes nagycsoportban folyó munkaforma.

6. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermeket képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.
2. Az iskolaérettségnek az iskolai életre való felkészültségének testi, lelki és szociális kritériumai vannak, melyek közül egyik sem hanyagolható el, mindegyik egyformán szükséges a sikeres iskolai munkához.
  - a) A **testileg** egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz, megkezdődik a fogváltás. Teste arányossá válik, teherbírása megfelelő. Összerendezetté válik mozgása, finommotorikája harmonikus. Testi szükségletei kielégítését, mozgását, viselkedését képes irányítani. A kívánt testi fejlődés elérését segíti - a fent említett területeken kívül - a mozgás, a mozgásfejlesztés, ami a programunk alapja.

A mozgásfejlesztés két területen valósul meg, a szabadjátékban és a kötelező testnevelési foglalkozáson. Ennek hatására:

- megmarad, sőt fokozódik a gyermek természetes mozgáskedve, a mozgás szeretete,
- a rendszeres mozgás segítségével kialakul egy egészséges életvitel,
- a mozgástapasztalata bővül, sok gyakorlással alakul mozgáskészsége,
- fejlődnek testi képességei, fizikai erőnléte,
- a mozgáson keresztül fejlődik az értelmi struktúrája és a szociális képességei.

b) A **lelkileg** egészségesen fejlődő gyermek, az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdésére. Érzékelése, észlelése tovább fejlődik. A mozgás és a fejlesztőprogram hatására a gyermek eléri az iskola kezdésig szükséges szintet a:

- mozgásfejlettség
- a testséma kialakulása
- a percepciófejlettség
- és a verbális fejlettség terén

A kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével a gyermek képes lesz a spontán szerzett ismereteinek, tapasztalatainak rendszerezésére, célirányos bővítésére, miközben fejlődnek kognitív képességei, így:

- egyre pontosabb, valóság-hű észlelés, szándékos bevésés és felidézés
- figyelemösszpontosításra való képesség,
- gazdag képzeleti működés,
- reproductív emlékezet,
- problémamegoldó és kreatív gondolkodás
- az alakuló fogalmi gondolkodás.

Az egészségesen fejlődő gyermek érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek), végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.

Mindezek kialakulása és gyakorlása közben megismerkedik a nyelv szépségével, kifejezőerejével, a helyes nyelvhasználat és mondatszerkesztés segíti a biztonságos önkifejezést, fokozódik irodalmi érdeklődése, alkalmas lesz irodalmi élmények befogadására, illetve tolmácsolására.

- A mesék, versek hallgatása, átélése során megismerkedik a régi értékekkel, hagyományokkal, szokásokkal, a sajátos szóhasználat, stílussal, írói eszközök gazdagságával
- Ösztönzést kap a szóbeli kifejezésre
- A mese cselekménye fejleszti a gyermek képzeletét, érzelmvilágát, önbizalmát
- A mesék, versek előadása, dramatizálása, bábozása közben erősödik kreativitása, fantáziája, kifejezőképessége, ezáltal fejlődik egész személyisége.

Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről, tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat, ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait, ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét, felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.

A gyermek környezete megismerése során **matematikai ismeretekre** is szert tesz.

- Tisztában van a mennyiségi, formai, kiterjedéssel összefüggésekkel, képes az elemi ok-okozati összefüggéseket felfedezni
- Pozitívan viszonyul a problémahelyzetek megoldásához
- Fokozódik matematikai érdeklődése
- A matematikai kifejezések, fogalmak beépülnek szókincsébe, beszédébe
- Megtapasztalja a felfedezés örömét
- Aktív részese lesz a feladatmegoldásnak
- Fejlődik logikus gondolkodása, problémafelismerő, megoldó készsége, kitartása
- Sikerélmények pozitívan befolyásolják személyiségét

A vizuális nevelés során a gyermek:

- Megismeri környezetét, sokrétű tapasztalatot szerez.
- Képes ábrázolni, újraalkotni, megjeleníteni ismereteit.
- Az elkészített alkotás és a valóság összehasonlításával fejlődik önellenőrzése, s ezen belső motiváció kialakulásával megindul benne az önfejlesztő folyamat.

- Képes lesz a vizuális önkifejezésre.
- A tevékenységek során fejlődik vizuális észlelése, képzelete, pontosabbá válik vizuális gondolkodása.
- Fejlődik esztétikai érzéke.
- Kialakul az intellektuális látása.

A zenei nevelés terén:

- Fejlődnek zenei képességei.
- Szereti, igényli a zenét, az énekszót.
- Szívesen vesz részt az éneklésben, az énekes játékokban, gyermektáncban.
- Elsajátítja a népi-nemzeti műveltség alapjait (korának megfelelően).
- Ismeri és szívesen mondogatja, éneklő a népi gyermekdalokat, mondókákat, népdalokat.
- Szívesen hallgatja a zenét, képes kifejezni a keletkezett érzéseit, gondolatait.
- Ismeri a néphagyományokkal kapcsolatos szólásokat, dalokat, verseket: együtténeklés, tánc, dalos játékok közben fejlődik mozgáskészsége, mozgása esztétikusabb, összerendezettebb lesz.
- Erősödik az összetartozás érzése, az együtténeklés öröme.
- Fejlődik alkotó fantáziája, egyensúlyérzéke, ritmusérzéke, hallása.

c) Az óvodáskor végére a gyermek **szociálisan** is éretté válik az iskolába lépésre.

- Képes lesz interperszonális kapcsolatok új formáinak kialakítására.
- Fejlett kapcsolatfelvétel képességgel rendelkezik, ezáltal képes elfogadni az iskolai életet, a tanítót, osztálytársait.
- Fejlett az önkép-önismeret-önértékelés.
- Képes felmérni helyzetét a csoportban, képes az önálló helyzetmegoldásra.
- Önérvényesítése szociálisan elfogadható módon történik.
- Ismeri és gyakorolja a társas együttélés, önérvényesítés szabályait, melyek a következők: egymásra figyelés, együttérzés, alkalmazkodás, egymás segítése.
- Kialakul az összpontosításra, erőfeszítésre való képesség, jó megoldásra ösztönző belső igény.
- Jellemző az érzelmi átélés, az érzelmek felismerése, saját érzelmeinek pontos kifejezése, az érzelmek feletti – életkorban változó – kontroll.
- Személyiségébe beépülnek a szociális erkölcsi normák, erkölcsi értékek, ezek irányítják cselekedeteit (életkori szinten).
- A jó-rossz felismerése, az őszinteség, igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, a gyengébb védelme, segítése – alaptulajdonságként jelentkeznek.

A Táncsics Mihály Utcai Óvoda Pedagógiai Programja

- A társakhoz való alkalmazkodás közben fejlődik, alakul önuralma, együttműködő és tolerancia képessége, szélesedik társas kapcsolata.
  - Viselkedésmintákat sajátít el, megtanulja a siker és kudarc kezelését, elviselését.
  - Értzi, hogy a közösség része, s hogy neki is szüksége van erre a közösségre.
3. A három éves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.
  4. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciálisan képzett szakemberek segítségével végzett korrekció, pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.
  5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériuma tükrözi a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

A célok eléréséhez szükséges a fejlesztő folyamat ellenőrzése, az óvodába lépéstől az óvoda elhagyásáig. A gyermekek fejlődésének értékelésére közös elveket dolgoztunk ki. A közös elvek alapján az egy csoportban dolgozó két óvodapedagógus rögzíti a pedagógiai információkat.

Ennek eszközei:

- a) Személyiséglap (anamnézis felvétele, szülői környezet vizsgálata)
- b) Egyéni fejlettségmérő lap (Porkolábné Dr. Balogh Katalin által összeállított szempontok alapján) folyamatos bevezetése feltárja, pontosítja a gyermeknek a különböző területeken jelentkező fejlettségi szintjét. A meglévő hiányosságok pótlásához, a gyermek felzárkóztatásához, az egyéni bánásmód megtervezéséhez nyújt segítséget.

Rögzítésre kerül a fejlődésben bekövetkezett változás, az egyéni eltérések. Az adatok alapján pontosabb vélemény alakítható ki az iskolára való alkalmasságról, következtetni lehet az iskolai életbe való problémamentes beilleszkedés esélyeiről is.

- c) Megfigyelési szempontsor: a mindennapi életben a szabad és szervezett foglalkozások alkalmával figyeljük meg a gyermek jellegzetes viselkedési módjait.

Iskolaérettségi vizsgálat

Nevelőtestületünk egy komplex, minden területet érintő iskolaérettségi vizsgálatot állított össze. Ennek segítségével mérjük az iskolaköteles korú gyermekek érettségét, fejlettségét. A mérés januárban történik, így még lehetőség nyílik arra, ha bármely területen elmaradást tapasztalunk, azt javítani, erősíteni tudjuk egyéni fejlesztés keretében.

Az iskolaérettségi vizsgálat megfigyelési területei:

- Vizuális észlelés, fegyelem
- Auditív észlelés
- Időérzékelés
- Emlékezet
- Képzelet
- Térészlelés
- Számosság
- Ábrázoló-kifejezőképesség
- Gondolkodási műveletek.

Mindezen feladatok elvégzése közben a szociális érettséget is megfigyeljük, rögzítjük, amely az önállóság, feladatvégzés, munkatempó, feladatmegértés és figyelem területeit öleli át. Az iskolaérettségi vizsgálat eredményei reális képet adnak a gyermekek fejlettségéről.

7. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

Óvodánkban a nevelés a nevelőtestület által jóváhagyott Pedagógiai Program alapján történhet, és a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg.

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő tevékenységek az óvodapedagógusok feltétlen jelenlétében és közreműködésével zajlanak.

7.1. Az óvodai gyermekcsoportok szervezésének elvei

Az óvoda hagyományait, lehetőségeit figyelembe véve, a helyi adottságok és az óvodában dolgozó óvodapedagógusok felkészültsége, attitűdje alapján intézményünkben mind a 8 csoport heterogén életkorú. Ez a csoportszervezés már évtizedek óta hagyomány óvodánkban. A gyermekek fejlődéséről, iskolaérettségéről pozitívak a visszajelzések, mind a szülők, mind az iskolák részéről, ezért továbbra is ezt a csoportszervezési formát választjuk a helyi pedagógiai programunk megvalósításához is.

Csoportjaink 25, illetve 15 fős létszámmal működnek

A heterogén csoport kialakítása és működése során a következő szempontokat vettük figyelembe:

- A gyermekek lakóhelye (környékbeli – utazó)
- Családi, baráti kapcsolatok (testvér – szomszéd – barát gyermek)
- Az óvodapedagógus személye (szülői kérés) pl. testvér, rokon gyermek hozzá járt,
- A csoportszoba berendezése (minden korcsoport számára biztosított legyen a megfelelő játéktér, eszköz)
- Napirend, hetirend betartása (a különböző korosztályok számára megfelelő hely és idő legyen a feladatok elvégzésére.)

A heterogén csoportban tapasztalataink szerint a beszoktatás az új gyermekek létszáma és a régi óvodások aktív részvétele miatt zökkenőmentesebb. Sokkal egyszerűbb a csoport szokásainak, hagyományainak átörökítése is, az új gyermekeknél a nagyobbak példája természetes módon épül be életükbe.

Ennek a csoportszervezési formának egyik legfőbb erénye, hogy a családi légkörben a gyermekek szociabilitása gyorsabb tempóban fejlődik, alkalmazkodóbbak, toleránsabbak társaikhoz.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekcsoportokat – lehetőség szerint ugyanaz az óvónőpáros és dajka nevelje kics csoporttól az iskolába lépésig.

Nevelési feladatok

A gondozás és a gyermekmunka tervezésénél gondot fordítunk arra, hogy különböző korosztályoknak megfelelő helyet és időt biztosítsunk, maximálisan figyelembe véve eltérő fejlődési ütemüket.

Úgy neveljük az idősebbeket, hogy szívesen vegyenek részt a fiatalabb társaikról való gondoskodásban, de arra, ugyanúgy, - mint a családban is – ügyelni kell, hogy ez ne váljon terhessé számukra.

Játék

A játék feltételeinek megteremtésénél olyan szokásokat, szabályokat alakítunk ki, amelyek lehetővé teszik minden gyermek számára a nyugodt játékot. Sokkal tartalmasabbá, színesebbé válhat elsősorban a konstruáló és szerepjáték, hiszen ezek alkalmával tanulják meg a különböző életkorú gyermekek az együtt játszást, majd az együttműködést.

A gyermek tanulási tevékenysége

A környező világban szerzett tapasztalatgyűjtés mindhárom korcsoportban megegyezik, csak feldolgozásuk mélysége alkalmazkodik a gyermek életkori és egyéni sajátosságaihoz. Ily módon lehetőség nyílik, hogy a különböző részterületeken lemaradt gyermekeket úgy tudjuk fejleszteni, hogy ne érezzék hátrányban magukat azonos korú társaikhoz képest. Folyamatosan kell szoktatni a gyermekeket arra, hogy akik éppen nem vesznek részt a közös óvónő által vezetett tevékenységben, ne zavarják társaikat, csendben játsszanak.

A egyes életkorú csoportokban még több lehetőség adódik az egyéni bánásmódra, a differenciálásra, az egyéni fejlődési ütem figyelembevételére, a különbözőség elfogadására, ugyanakkor az óvodapedagógus részéről nagyfokú nyitottságot, fogékonyságot, empátiát, toleranciát, rugalmasságot, felelősségtudatot, fokozottabb felkészülést és szervezési készséget igényel.

7.2. A hetirend és a napirend kialakításának elvei

„A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.” /Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja/

Az óvodai tevékenységeket úgy szervezzük, hogy a szülők igényei szerint eleget tudjunk tenni az óvodai neveléssel, a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatainknak.

A hetirend nem napokhoz kötött tevékenységeket jelent, hanem egy-egy környezeti téma köré csoportosított ismeretek, tapasztalatok, élmények feldolgozását segítő tevékenységek rendszerét.

A Táncsics Mihály Utcai Óvoda Pedagógiai Programja

A napirend, hetirend kialakítása a helyi adottságok, igények, lehetőségek, hagyományok figyelembevételével, a helyzethez rugalmasan alkalmazkodva történik.

A heti rendet befolyásoló tornaterem-beosztást az óvónők tervei alapján az óvodavezető koordinálja és véglegesíti. A napirend tekintetében az udvarra történő kimenetel és bejövetel időpontjának meghatározása fokozatosan, elsődlegesen a korcsoport életkori sajátosságait figyelembe véve kerül kialakításra.

A program pedagógiai szemléletéből adódóan elsődlegesnek tartjuk a gyermek játékát, ezért a legtöbb időt a napirendben erre a tevékenységre fordítjuk. Mivel az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van – az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző dajkával-, ezért a napirend kialakításánál ezt az időigényt is figyelembe vesszük.

A jól kidolgozott napirend a maga rugalmas változásaival lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, elegendő időt biztosítva arra, hogy a gyermekek minden tevékenységüket befejezhessék, pontosan elvégezhessek. Az elmélyült érdeklődéssel, belső motivációval folytatott tevékenységhez, valódi aktivitáshoz nyugalom, kiegyensúlyozott légkör, értelmes fegyelem szükséges. A szeptember 1-jétől május 31-éig terjedő időszak napirendet a gyermekek biológiai (életkor, alvás és mozgásigény, étkezés időtartama és rendszeres időpontja) és társas szükségletei szem előtt tartása mellett alakítja ki az óvodapedagógus.

A napirend általános időkeretei:

• Játék és szabadidős tevékenység	7 óra
• Étkezés, pihenés	3 óra
• Öltözködés, tisztálkodási tevékenység	90 perc
• Komplex tevékenységek naponta	35 perc

A napirendben az egyes tevékenységre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események, stb. hatására.

A Táncsics Mihály Utcai Óvoda Pedagógiai Programja

N A P I R E N D			
SZEPTEMBER 1.-TŐL MÁJUS 31.-IG			
<i>TEVÉKENYSÉGEK</i>			<i>A TEVÉKENYSÉGEK MEGNEVEZÉSE</i>
<i>kezdet</i>	<i>vége</i>	<i>időtartama</i>	
6,30	7,00	0,30	összevont gyülekezés, játék
7,00	8,30	1,30	gyülekezés, játék, egyéb szabadon választott tevékenység
8,30	9,30	1,00	étkezés előkészítése, testápolás, folyamatos tízórai igény szerint, játék, egyéb szabadon választott tevékenység
9,30	11,45	2,15	játék, kezdeményezések, spontán, illetve szervezett tevékenységek, mikrocsoportos és egyéni fejlesztések, mindennapi frissítő mozgás, testápolás, öltözés, levegőzés, séta, egyéb szabadon választott tevékenység
11,45	12,30	0,45	öltözés, testápolás, étkezés előkészítése, ebéd
12,30	14,45	2,15	testápolás, pihenés előkészítése, pihenés
14,45	15,30	0,45	testápolás, mindennapos frissítő mozgás, étkezés előkészítése, uzsonna
15,30	17,00	1,30	játék, levegőzés, egyéb szabadon választott tevékenység
17,00	17,30	0,30	összevont játék

Mivel a nevelés nem zárul le május 31-én, ezért a nyári időszak (június 1.-től augusztus 31.-ig) tartalmaz, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó, gondosan megtervezett napirend szolgál. Az év közben már kialakított szabályok, szokások megtartásával az óvodapedagógus a nyári élet megtervezésénél adjon lehetőséget a gyermeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadon élvezze, közben legyen lehetősége változatos tevékenységekre, közvetve kompetenciáinak fejlesztésére.

A Táncsics Mihály Utcai Óvoda Pedagógiai Programja

N A P I R E N D			
JÚNIUS 1.-TŐL AUGUSZTUS 31.-IG			
<i>TEVÉKENYSÉGEK</i>			<i>A TEVÉKENYSÉGEK MEGNEVEZÉSE</i>
<i>kezdet</i>	<i>vége</i>	<i>időtartama</i>	
6,30	7,00	0,30	összevont gyülekezés, levegőzés, játék, egyéb szabadon választott tevékenység
7,00	8,30	1,30	levegőzés, játék, egyéb szabadon választott tevékenység, mindennapos frissítő mozgás, testápolás
8,30	9,00	0,30	étkezés előkészítése, folyamatos tízórai, játék
9,00	11,30	2,30	öltözés, levegőzés, játék, séta, egyéb szabadon választott tevékenységek
11,30	12,15	0,45	öltözés, testápolás, étkezés előkészítése, ebéd
12,15	15,00	2,45	testápolás, pihenés előkészítése, pihenés
15,00	15,30	0,30	testápolás, mindennapos frissítő mozgás, étkezés előkészítése, uzsonna
15,30	17,00	1,30	levegőzés, játék, egyéb szabadon választott tevékenység
17,00	17,30	0,30	összevont játék

A megfelelő, helyes életritmus kialakításánál nagy hangsúlyt kap a szokások alakítása, megalapozása.

7.3. Az óvodai nevelés tervezése

Az óvodai nevelés feladatait félévente tervezzük, melyben építünk a gyermekek előzetes neveltségi szintjére, a gyermekcsoportok jellemzőire, tudására.

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a megfelelő időtartamú, differenciált tevékenységek, és a növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos tevékenységek alapos szervezése, tervezése maximálisan hozzájárul. A pedagógiai tartalom meghatározásánál különös gondot fordítunk az életkori és egyéni sajátosságok, valamint a családból hozott előzetes képességek, ismeretek alapozására, figyelembevételére. Az új ismeretek átadása során építünk a gyerekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára, tapasztalataira, élményeire.

Az óvodapedagógus feladata, hogy biztosítsa az érzelmi biztonságot, elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot. A szakmában elfogadott általános elvárások közül (tolerancia, nyitottság, elfogadó attitűd, szeretetteljesség, következetesség, stb) kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő-tervező-fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítse teljessége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.

A program működtetése során a gyermek fő tevékenységét, a játékot vesszük kiindulópontnak. A játékban megvalósíthatók a különböző fejlesztési feladatok, a megfelelő feltételek biztosítása mellett a gyermek felszabadultabban tevékenykedhet és választhat a lehetőségek közül.

Az óvodás korosztály számára a kötetlenség a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkozási forma, mely biztosítja számára a szabad játékot, a tevékenység szabad megválasztását. Kötetlenségként éli meg a gyermek, melyben az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja fejlődéséhez szükséges, differenciált tevékenykedés feltételrendszerét. Ez a foglalkoztatási forma megkívánja az óvodapedagógustól, hogy ismereteit folyamatosan bővítse, ismerje a gyermek szükségleteit, aktuális fejlettségi szintjét, érzelmi állapotát, és ehhez igazodva differenciáltan tudjon tervezni. Tehát tudatosságot, nagyobb szervezési, áttekintő képességet és nagyfokú kreativitást igényel.

A tevékenységek alkalmával a gyermekek érdeklődése alapján mindig változó létszámú és személyi összetételű kis csoporttal foglalkozik egyszerre az óvodapedagógus. Javasolt az egyéni, páros, mikrocsoportos foglalkoztatási mód, s ezzel egyidejűleg a frontális munkaforma háttérbe szorítása. A kisebb létszámból adódóan nagyobb lehetőség nyílik az egyéni bánásmód és a differenciált foglalkoztatás megvalósítására, a gyermek fejlődési ütemének figyelembe vételére.

Az óvodapedagógusnak figyelnie kell a kezdeményezéstől távol maradó gyermekekre, hogy játékuk zavartalan legyen, illetve ők se zavarják a tevékenységben résztvevő társaikat. A gyermekek érdeklődése szerint az elkezdett tevékenységek délután, esetleg napokon keresztül is folytathatók. Ehhez a két

óvodapedagógus összehangolt munkája szükséges. Külön figyelmet kell fordítanunk arra, hogy témakörhöz kapcsolódó tevékenységekből sorozatosan ne maradjon ki egy gyermek sem.

A kötetlen tevékenységi forma már önmagában differenciálást tesz lehetővé, hiszen a gyermek választ, differenciál saját képességei alapján. Az óvodapedagógus az adott témakör, szituáció, és csoportösszetétel ismeretében megválaszthatja a tevékenység jellegét.

A kötött és kötetlen tevékenységet egyaránt áthatja a játékoság, az élményt adó, oldott légkörben való cselekvés.

Ha azt tapasztaljuk, hogy egy gyermek bizonyos funkciójában (funkcióiban) lemaradt, vagy tartósan stagnál (ez nyomkövethető a fejlettségmérő lapon), abban az esetben az óvodapedagógusnak vissza kell térnie a gyermeknek arra a szintjére, amelyben még biztonságosan mozog (vagyis a mozgáshoz, a cselekvéshez), és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat kell őt eljuttatni a következő szintre. Időt és lehetőséget kell biztosítani az egyik területen hiányosan elsajátított, vagy gyakorlásra szoruló ismeretek más területen való elmélyítésére, korrigálására. A korrigálható lemaradások nagyrészt megelőzhetők azzal, hogy azok természetes módon fejlesszék a gyermekek képességeit (pl. mozgásos játékeszközök, logikai játékok).

A fent említett alapvető feladatnak a megvalósítása, illetve a hetirend, a kezdeményezések, a tevékenységek, a feladatok tudatos tervezése csak úgy képzelhető el, hogy az óvodapedagógus ismeri a gyermeket, környezetét, fejlettségi szintjét. Ezek ismeretében tudja csak megvalósítani a gyermek érési folyamatához igazított differenciált tervezést, ami ennek a programnak a lényege.

A tudatos pedagógiai munka egyik alapvető feltétele az előre megtervezett írásbeli felkészülés. Pedagógiai munkánk során céljainkat az ONOAP és az óvoda pedagógiai programja alapján határozzuk meg.

Az óvodai nevelés tervezése során, a pedagógiai munkát meghatározott témakörök szerint éves, tematikus és heti tervek készítése, tevékenységi területekre bontva tervezzük meg. A tevékenységi formák céljainak meghatározása mellett, többféle, ehhez illeszkedő módszert, eszközt, szervezési módot jelölünk meg.

A tervezett módszertani lehetőségek közül a legmegfelelőbbet választjuk ki, ill. alkalmazzuk pedagógiai munkánk során. Tervezésünk során a gyermeki tevékenységeket a céloknak megfelelően, logikusan építjük fel, figyelembe vesszük előzetes ismereteiket, tapasztalataikat.

A pedagógiai terveket a gyermeki tevékenység megvalósítása után annak eredményességének függvényében felülvizsgáljuk, szükség szerint módosítjuk.

Ez segíti az óvodapedagógusok célirányosan átgondolt nevelő és fejlesztő munkáját. Az óvodai csoportnapló tartalmazza azokat az információkat, amelyek szükségesek a folyamatos, tudatos óvodai nevelés megvalósításához, mely magában foglalja a fejlesztés különböző területeiben rejlő lehetőségeket is.

/Az Óvodai Csoportnaplót a 3.sz Melléklet tartalmazza/

7.4. A nevelés személyi feltételei

Nevelőmunkánk középpontjában a gyermek áll, az óvodapedagógus személyisége meghatározó számára. Az óvodapedagógus a nevelés egész időtartamában elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellértékű az óvoda gyermek számára. Az óvoda dolgozóinak összehangolt pedagógiai munkája hozzájárul az eredményes óvodai neveléshez. Intézményünkben 34 fő alkalmazott dolgozik, ebből 17 fő felsőfokú végzettségű óvodapedagógus, 2 fő gyógypedagógus, 9 fő pedagógiai munkát segítő, szakképzett dajka, 2 tálalós konyhai dolgozó, 1 fő mosodai dolgozó, 1 fő óvodatitkár, 2 fő egyéb munkakörben foglalkoztatott (1 fő fűtő-eljáró nyolc órában, 1 fő udvaros négy órában).

A nevelőtestületre jellemző a nyitottság, a fogékonyság az újra, a tanulásra, a megismerésre való törekvés. Maximálisan kihasználják a törvény által biztosított jogot a továbbtanulásra, így többen tanfolyamokra, továbbképzésekre jelentkeztek.

Az intézményben dolgozó óvodapedagógusok mindennapi munkájának célja az érzelmi biztonság, az optimális fejlődés feltételeinek maximális biztosítása. Jellemző rájuk a nyitottság, a tolerancia, a nagyfokú empátia, a szeretetteljesség, következetesség, az egyéni fejlettség szem előtt tartása, a különbözőség elfogadása, így a tehetséges gyermek felkarolása, s a hátrányos helyzetben lévők felzárkóztatása. Az óvónői párok több éve dolgoznak együtt, minimális a cserélődés. Így munkájuk is hatékonyabb, eredményesebb, összeszokottságot tükröz.

Az óvodában két munkaközösség működik, amelyek mindig az éppen aktuális, vagy problémás feladatok megoldásában nyújtanak segítséget a tagoknak, megbeszélések, anyaggyűjtések, bemutatók alkalmával. A tagságra jellemző az őszinteség, a nézetek, vélemények felvállalása, a segíteni akarás, s a jó megoldások elfogadása.

A szakmai munkaközösség munkájában a tagok kezdeményezően és aktívan részt vállalnak. Együttműködnek pedagógustársaikkal különböző pedagógiai eljárások és programok (pl. témanap, ünnepség, kirándulás) megvalósításában.

Két szakmai team dolgozik intézményünkben: 2 fő pszichopedagógus, és 4 fő óvodapedagógus. Ők a két fejlesztő csoportba járó gyermek fejlesztését, felzárkóztatását végzik. Tevékenységük eredményességét jelzi, hogy egyre több gyermek kezdi meg iskolai tanulmányait kislétszámú, vagy normál 1. osztályban.

Az intézményben folyó nevelő munka sikerességét nagyban befolyásolja az óvodapedagógusok és dajkák közötti harmonikus kapcsolat, a nagyfokú szakmai együttműködés. Valamennyi dajka rendelkezik a dajkaképzői végzettséggel.

Az intézmény teljes nyitvatartási ideje alatt óvodapedagógus foglalkozik a gyermekekkel, a törvényben előírt átfedési idő biztosított valamennyi csoportban.

7.5. A nevelés tárgyi feltételei

A bemutatkozásban részben már utaltunk rá, hogy az óvoda épülete modern, kétszintes, nagy udvar és konyhakert kapcsolódik hozzá. Nagy gondot fordítunk a fák, bokrok pótlására, a füvesítésre, ezáltal biztosítjuk az udvari játékhoz szükséges gondozott, zöld területet. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon alakítottuk ki, hogy az jól szolgálja a 3–7 éves gyermekek biztonságát, kényelmét, megfelelően testméretüknek, biztosítsa egészségük megőrzését, lehetővé tegye mozgás-és játékigényük kielégítését és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vegye körül. A tárgyi felszereléseket a gyermekek számára hozzáférhető és biztonságos módon helyeztük el.

Az udvari játékok cseréje megtörtént, minden játszóterületen Európai Unió szabványának megfelelő játékokat használhatnak a gyermekek, melyet Önkormányzati támogatás keretén belül valósítottunk meg. Az épületben csoportszobák és az öltözők tiszták, világosak, az egészséges óvodai élet feltételeinek megfelelőek.

A szűkös anyagi körülmények ellenére az óvónők sok ötlettel, munkával barátságos, otthonos környezetet alakítottak ki mindenütt.

Az intézmény tornateremmel rendelkezik. A tornaterem nagymértékben hozzájárul a gyermekek testi fejlesztéséhez, eszközellátottságunk megfelelő. Folyamatosan bővítjük az újonnan megjelenő korszerűbb mozgásfejlesztést támogató eszközökkel.

Megfelelő munkakörnyezet áll az óvodai dolgozók rendelkezésére, amelyben nyugodt körülmények között végezhetik a gyermekek nevelését. A szülők fogadására a nevelőszoba teremt lehetőséget.

A program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések rendelkezésünkre állnak, mely megfelel a kötelező eszköz-, és felszerelési jegyzékben foglaltaknak. Szükség van azonban ezek folyamatos pótlására (elhasználódás miatt) és korszerűsítésére.

Óvodánk 8 csoportjában a program megvalósításához nincs szükség speciális eszközökre, nagy beruházásokra, vásárlásra, eszközfejlesztésre, csak a már meglévő játékeszközök és mozgást fejlesztő tornaszerek tudatosabb, célszerűbb használatára.

Az eltelt időszakban - a Komplex Prevenciós Óvodai Program feltételrendszerének ismeretében - igyekeztünk e szerint a szempont szerint vásárolni a játékokat, fejlesztőjátékokat, eszközöket. Így a program megvalósításához szükséges alapeszközökkel valamennyi csoport rendelkezik, (pl. egész alakos tükör, képességfejlesztő játékok.) Az óvodánkban működő kislétszámú csoportok gyermekei részére biztosítottak a mozgást fejlesztő tornaszerek, pl. rugós deszka, füles labda, függő háló, hinta stb.,

/Az óvoda felszereltség- és eszközigényének jegyzékét a 7. sz. melléklet tartalmazza/

7.6. A gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését szolgáló dokumentumok

Az óvodapedagógusnak először a gyermeket és annak környezetét, szociális hátterét kell megismernie.

Ehhez segítséget nyújtó dokumentumok:

- Anamnézis, családlátogatás, beszoktatás tapasztalatai.
- Személyes megfigyelések, jegyzetek a gyermek megnyilvánulásáról (saját csoportban minden gyermekről).
- Szülői vélemények, jelzések figyelembe vétele.

Formális források:

- Gyermeki produktumok, munkák gyűjtése.
- Pedagógiai Programunk részét képező Fejlettségmérő lapok nyomon követése.
- Részképesség mérések: figyelem, emlékezet, szókincs, gondolkodás.

Az első családlátogatás és a szülőkkel közösen kitöltött Személyiséglap. (4. sz. Melléklet)

A családlátogatás során képet kapunk a gyermek környezetéről, a szülők nevelési felfogásáról, esetleges nevelési problémájáról, benyomásokat szerezhethetünk a gyermekről, szüleivel való kapcsolatáról. Az óvodai nevelés messzemenően támaszkodik a családi nevelésre, fontos a szoros együttműködésre törekvés, így felelősek a gyermek folyamatos fejlődéséért. A hátrányos szociális helyzetből érkező gyermeknél az óvodai nevelőmunka hangsúlyozottabb szerepet kap a gyermek fejlesztésében: példát mutat, nevelési értékeket közvetít.

A Személyiséglapból információt kapunk az óvodába lépés előtti anya-gyermek kapcsolatról. A szülőkkel való rendszeres kapcsolattartás is fontos (napi beszélgetések, nyílt napok, fogadóórák, szülői értekezlet).

A gyermek fejlődésének nyomon követése Megfigyelési szempontsor alkalmazásával történik. (6. Sz.melléklet)

Ezek abban segítik az óvodapedagógust, hogy az óvoda mindennapi életében a szabad és szervezett foglalkozások alkalmával felfigyeljen a gyermek jellegzetes viselkedésmódjára. A benne felsorolt viselkedési tünetegyüttesek speciális jellemzői lehetnek az MCD-nek, hyperaktivitásnak, a potenciális tanulási zavarnak. Ennek segítségével könnyen kiszűrhetők a részfunkciózavaros gyermekek, és a támogató nevelés egész korán elkezdhető.

A gyermek fejlődésének nyomon követése, rögzítése a Fejlettségmérő lapok alkalmazásával történik. (5. sz. Melléklet)

A fejlettségmérő lapok a gyermeki fejlődés folyamatának megragadását teszik lehetővé az óvodába lépéstől az óvodáskor végéig.

Fő területei, felépítése:

- Mozgásfejlettség
- Testséma fejlesztésének mutatói
- A gyermek téri tájékozódásának és térbeli mozgásának fejlettsége
- A gyermek értelmi fejlettsége
- A gyermek finommotoros koordinációjának fejlettsége
- A gyermek nyelvi kifejező készségének fejlettsége
- A gyermek szociális fejlettsége, érettsége
- A gyermek játékának fejlettsége
- A gyermek játékának megfigyelése

A nevelőmunka tervezéséhez a folyamatos szintbemérés elengedhetetlen. A Fejlettségmérőlap olyan szempontokat és feladatsorokat tartalmaz, melyek idegéletani, fejlődéslélektani megalapozottságúak, de a gyermek mindennapi tevékenységében előfordulók, az óvodapedagógus által játékosan mérhetők. Rutinos teljesítésük csak óvodáskor végére várható. A szempontsor szerinti megfigyeléseket a mindennapi életben, folyamatosan célszerű végezni. Bizonytalanság esetén játékosan, egyéni foglalkozással, rövid ideig. Fontos mutató az életkor, akár a kérdésfeltevés terén, akár a válaszadásoknál.

Az iskolaérettséghez értékes segítséget, a további fejlesztési feladatok megtervezésénél támpontot adnak a különböző területeken jelölt válaszok.

Az egyéni lemaradásoknál az óvodapedagógusnak lehetősége van a játékos egyéni fejlesztésre, a csoport nagyobb részénél felfedezett hiányosságok korrigálására pedig a tevékenységekre tervezett célzott játékok beiktatására. Nagyobb lemaradás esetén igénybe vehető a Pedagógiai Szakszolgálat /Nevelési Tanácsadó, logopédus/ szakembereinek segítségével.

Mozgásfejlettség

/nagy- és finommozgások/

- mindennapi frissítő mozgásba, mozgásba beépíthetők szökdelést, egyensúlyérzéklet stb. fejlesztő gyakorlatok
- játékidőben, öltözésnél megfigyelhető a fűzés
- játékidőben, felnőtt-gyermek közös játékával az egész szempontsor felmérhető

Testsémafejlettség

/testkép, én-kép/

- felnőtt-gyermek közös játéka tükör előtt
- mozgás
- környezet és természet: testünk témakör
- ének, zene, énekes játék, gyermektánc: ritmustapsolás testrészeken
- rajzolás, festés, mintázás, kézimunka: mintázási, festési technikák

Téri tájékozódás, térbeli mozgásfejlettség

/térirányok, térbeli viszonyok, jobb-bal oldal/

- öltözésnél, tevékenységek alkalmával
- apró utasításoknál

Értelmi fejlettség

/csoportosítás, időbeli relációk, figyelem, motoros feladat verbális visszaadása/

- tárgyak megadott tulajdonság szerinti csoportosítás játékidőben, a külső világ tevékeny megismerése tevékenységénél
- időbeliség /mesekép/
- figyelmüket játékidőben és feladatteljesítés közben is megfigyelhetjük: figyelem tartóssága, feladattudat
- motoros feladat verbális visszaadása: egyéni és mikrocsoportos játékokkal

Finommotoros koordináció fejlettsége

/rajzfejlődés/

A gyermekek szívesen rajzolnak, így játékidőben adhatunk nekik olyan ötleteket is, melyben lemérhető rajzfejlődésük, emberábrázolási készségük. Ceruzafogásukról, térbeli tájékozódásukról, testsémájukról is képet kaphatunk rajzaikon keresztül.

Nyelvi kifejezőképesség fejlettsége

/szókincs, beszédritmus, képolvasás, szövegviszaadás/

Megfigyelésére egész nap lehetőség van:

- képolvasás, szövegviszaadás megfigyelésére lehetőséget nyújtanak a társasjátékok, a tevékenységek feladatai
- külső világ tevékeny megismerése: diaképek, apró megbízatások megértés ellenőrzése visszakérdezéssel.
- A szövegviszaadás egyhangúságát játékkal tehetjük érdekesebbé /mit tettél már a bőröndbe? / lényege, hogy a már felsorolt tárgyakat meg kell ismételni és a sorozatot újakkal kell bővíteni /rövidtávú memória ellenőrzése, fejlesztése/

Szociális fejlettség

/kapcsolatteremtés, beilleszkedés, feladatmegértés, feladattartás, érzelmi élet/

- A társas kapcsolatok jól nyomon követhetők játékidőben a gyermekek játékának folyamatos megfigyelésével
- a peremhelyzet okainak feltárása /sok hiányzás, beilleszkedési és magatartási problémák stb./ csökkentése, megszüntetése
- feladatmegértés, feladattartás megfigyelhető munka jellegű tevékenységek közben.

Szociális érettség

/önállóság, feladatvégzés, munkatempó, válasz tevékenység akadályozása/

- önállóság: feladat - illetve konfliktushelyzetben mennyire igényli a felnőtt segítségét, csoport szokásaihoz mennyire alkalmazkodik, szükséges-e felnőtt segítsége
- feladatvégzés: a kapott feladatot szívesen végzi-e, vagy semmi kedve hozzá
- munkatempó: a tevékenységváltás gyakorisága jelzéseket ad a helyzetmegoldásra való képességről válasz tevékenység akadályozására
- a gyermek játéktevékenysége közbeni önfegyelméről, önuralmáról, tűrőképességéről és reakcióiról ad jelzéseket

A gyermek játékának megfigyelése

Gyakorló-, szerep-, szabályjáték, konstruálás, dramatizálás, barkácsolás megfigyelése.

Főbb szempontok:

- kezdeményezőkézség,
- játékszokások,
- játékaktivitás,
- kivitelezés, megvalósítás,
- motiváltság,
- eszközhasználat,
- kitartás, kifejezőkézség, reagálóképesség, érzelem,
- játékkultúra jellemzői.

A mérés eredményeit felhasználva a csoportos óvodapedagógusok féléves értékelést készítenek a gyermek aktuális fejlettségéről. / Novemberben és Márciusban/ A szülők tájékoztatása a gyermek aktuális állapotáról folyamatosan történik. A szülőknek igény szerint lehetőséget nyújtunk az értékelés fogadóórán történő megbeszélésére.

A gyermek fejlődésének javítása érdekében indokolt esetben, és nagycsoportosok esetén /Befogadónyilatkozattal rendelkező gyermekek/ az óvodapedagógusok Egyéni fejlesztési tervet készítenek. Az Egyéni fejlesztési terv tartalmazza a támogatásra szoruló területeket, a fejlesztő tevékenységeket, azok eszközeit, módszereit és a fejlesztés tapasztalatait.

Tehát az óvodapedagógust a Személyiséglap (óvodába lépéskor), a “Megfigyelési szempontsor” (havonta) és a “Fejlettségmérő lapok” kitöltése, (félévenként), Egyéni fejlesztési terv folyamatos vezetése segíti a tervező, fejlesztő munkájában.

7.7. Az óvoda kapcsolatai

Óvodánkat szociális és nevelési funkciója összekapcsolja a családdal és a gyermekek fejlődése közvetlenül vagy közvetve ható más tényezőkkel: bölcsődével, iskolával, közművelődési intézményekkel, a közoktatás-irányítással és a szakszolgálati szervezetekkel.

Az óvoda és a család együttműködése

Alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként terveztük meg, mert tiszteletben tartjuk, hogy a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége.

Szeretnénk a gyermekek fejlesztését a szülőkkel való szoros együttműködés segítségével megvalósítani, melynek alapja a kölcsönös bizalom és a tisztelet. Ebben az együttműködésben felvállaljuk a kezdeményező szerepet, érvényesítjük a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Az együttműködés tartalma

A család hatásának döntő szerepe van a gyermek testi, érzelmi és értelmi fejlődésében. Az óvodás gyermek fejlődését az otthon érzelmi biztonsága alapozza meg. Az óvodában tapasztalatokat szereznek a társas viselkedés alapvető mintáiról, szerepeiről. Az óvodás gyermek magával hozza a családban kialakult szokásokat, értékeket, viselkedést, érdeklődési kört. Magatartását, érzelmi életét később a családtagokat összekötő kapcsolatrendszer, a család életmódja, annak nevelési stílusa, pedagógiai kulturáltsága alapvetően alakítja. Fontos, hogy megismerjük a családra jellemző főbb tudnivalókat, mely a családszerkezetet, a szülők nevelési célkitűzéseit foglalják magukban.

Az együttműködésünk alapelvei:

- Az együttműködést egyenrangú nevelőtársi viszonyban valósítjuk meg.
- Az együttnevelésben a kezdeményező, elfogadó szerepet vállaljuk fel.
- A szülők kéréseit, javaslatait igényeljük, fontolóra vesszük.
- Biztosítjuk a családi és az óvodai élet közötti folyamatosságot, az átmenetet.
- A kapcsolatfelvétel- és tartás legmegfelelőbb módját családonként keressük meg.
- A hátrányos helyzetű családok esetében is a megértő, bizalmat ébresztő magatartással kezdeményezünk kapcsolatot.
- A családdal kapcsolatos információkat diszkréten kezeljük.
- A gyermekek fejlődéséről folyamatos érdemi tájékoztatást nyújtunk.

A kapcsolattartás formái

A **családlátogatás** célja, hogy megismerjük a gyermeket közvetlen környezetében, felmérjük helyét a családban, tájékozódjunk a család nevelési elveiről, szokásairól. A családlátogatások során lehetőségünk van a felmerülő problémákról, az elkövetkező időszakról, feladatokról mélyreható beszélgetést folytatni.

A **beszoktatás** során megismertetjük az érkező gyermekeket az új környezettel, óvodai szokásokkal, a csoportban dolgozó felnőttekkel. A szülővel megbeszéljük az óvodába lépés ütemezését. A biztonságot nyújtó, nyugodt, szeretetteljes, családias légkör megteremtésével segítjük a gyermek fokozatos beilleszkedését.

A **közös programok, ünnepek** lehetőséget teremtenek a család és az óvoda közötti kapcsolat mélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, nevelési elveik közelítésére. Fontos feladatunknak tartjuk a közös ünnepek alkalmával a hagyományok, népszokások ápolását, értékeinek megerősítését, továbbadását.

Az óvodai ünnepek létfontosságúak a nevelőmunkánkban. Az ünnepek kiemelik a résztvevőket a hétköznapiakból és ezáltal nagyobb aktivitásra, kreativitásra ösztönöznek. Ügyelni kell arra, hogy az ünnep ritka, kiemelkedő alkalom maradjon. Bármilyen formában és bármilyen tartalommal ünnepelünk, mindig a gyermek legyen a középpontban.

Az aktív és önálló gyermekek nevelésének egyik igen sajátos eszköze a jól előkészített és szépen megformált ünneplés. Csak azt ünnepeljük, ami közel áll a gyermekhez, aminek érzelmi töltése az ünnep lényegét megéreztetni a gyermekkel. Az ünneplés lényegének az ünnepet megelőző készülődést tartjuk, melyet kiteljesít az ünneplés. Az előkészület a csoporton belüli közösségi érzések alakítására igen kitűnő alkalmakat teremt és természetesen tág teret nyújt a gyermekek közötti együttműködésnek: kooperációnak és a kommunikációnak a gyakorlásához.

Az ünneplés pedagógiai szempontból kiemelt lehetőségeket kínál a nevelés minden terén, gondoljunk itt a rengeteg tevékenységi lehetőségekre az esztétikai élmények hatására vagy a közösségi érzések széles skálájának megmutatkozására stb.

Az óvodai ünnepek a szülőkkel való nyílt párbeszéd és szoros együttműködés legfontosabb színterei, a szülők igénylik ezeket az együttléteket, rendezvényeket.

Az ünnepek a legjobb lehetőséget nyújtják az óvodában a sajátos, egyéni arculat megteremtésére és megmutatására. Az ünnep alkalmas arra, hogy a szélesebb nyilvánosság számára is megmutatkozzon az óvoda nevelőközössége. Ezért nagyon fontos, hogy körültekintően szervezzük az ünnepeket, a szülőket is vonjuk be az óvoda munkájába.

Fontos tényező:

A. idő:

- Legyen elég időnk az ünnepekhez kapcsolódó tevékenységek elvégzésére.
- Ügyeljünk arra, hogy ne legyen megterhelő és fárasztó tevékenység a gyermekek számára.
- Kerüljük a felesleges holtidőket és várakozási időket.

B. hely:

- Fontos, hogy mindenki kényelmesen elférjen, az eseményekbe be tudjon kapcsolódni.
- Helyszín az ünnep jellegétől függően csoportszoba, a tornaterem vagy az udvar

C. Körülmények:

- Az ünnepi készülődés és maga az ünnep is meghatározott külsőségek között zajlik, esztétikai élmények, örömök, újdonságok az ünnephez kapcsolódnak, erre minden óvodapedagógusnak fokozottan ügyelnie kell.

D. Eszközök:

- Az ünnepléshez használatos eszközök színesek, esztétikusak legyenek.
- Az eszköz minden gyermek számára elérhető, használható legyen.

E. Szereplés:

- A közös szereplés domináljon, de fontos a gyermek önként vállalt, önálló szereplése. Célunk olyan gyermekek nevelése, akik bátran, önállóan képesek tevékenykedni, akiknek ötletei vannak, akik az ötleteket igyekeznek megvalósítani.

F. A felnőtt és a gyerek aktív együttműködése az ünnepek alkalmával:

- Az óvodapedagógus ne korlátozza a gyermekeket.
- Amit lehet, azt együtt kell eldönteni és megvalósítani.
- Lehetőséget kell adni a gyermeki önállóság megvalósítására.

Az óvoda ünnepei, rendezvényei

- Szüreti multság,
- Október 23.
- Mikulás télapóvárás, csomagkiosztás csoportonként
- Advent: adventi koszorú készítése, gyertyagyújtás
- Karácsonyi ünnepség együtt ünneplés, ajándékok kiosztása, játék
- Farsang: fánk-evés, vidám jelmezes, játékos délelőtt. Az ünnepség nyitott, együtt ünneplik a szülők, az egész óvoda
- Tavaszköszöntő Gála /kétévente/
- Március 15. 1848.
- Húsvét, Pünkösd: Néphagyományok felelevenítése, locsolkodás, tojás-ajándékozás
- Anyák napja: az édesanyák köszöntése műsorral, virággal, ajándékokkal
- Évzáró, ballagás: Az ünnep lényege, hogy megmutassuk mit tudnak, mit tanultak a gyermekek az év során. Ezzel állandó szülői igényt elégítünk ki. Fontos, hogy a gyermekek számára felszabadult, örömteli, együttes ünnepet, játékot jelentsen ez a nap. A színes programokat az óvodapedagógusok a szülőkkel együtt szervezik és bonyolítják le: műsor, iskolába menők ballagása.
- Gyermeknap: játékszervezés, műsor, versengések, arcfestés. Az egész napot áthatja a boldog, felszabadult játék, öröm.
- Június 14. Összetartozás napja
- A gyermekek név- és születésnapja: Csoportonként más-más hagyományok szerint zajlik az ünneplés. Lényeges, hogy rövid, bensőséges és változatos legyen.

Óvodai kirándulások, élményszerző séták

- Nagyerdő (természet, évszakok változása)
- Szüret: Pallagi Tangazdaság, családoknál
- Vig-kend major , Fekete-Farm (szánkózás, lovas szán, állatsímogató)
- Sóstói vadaspark (kirándulás autóbusszal)
- Debreceni Állat- és Növénypark
- Háziállatok megfigyelése (családoknál)
- Zsuzsi-vonatozás a Hármas-határhegyre
- Debreceni Repülőtér
- Tűzoltóság

Sportprogramok

- Részvétel az óvodások részére szervezett városi sportrendezvényeken
- Kihívás napja
- Szabályjátékok, labdajáték versenyek (csapatok között)
- Futás (csoportok között)
- Családi sportnap

Az óvoda egyéb közös rendezvényei, tevékenységei

- Elsős gyermekek meglátogatása az iskolában
- Óvodapedagógusok, tanítók cserelátogatása
- Tanítók tájékoztatója az iskolaérettségről, az iskolák profiljáról a szülők számára.

Óvoda-család közös rendezvényeit nem soroltuk külön, ugyanis minden kirándulásunk nyitott, a szülők részt vehetnek, és nagy számban részt is vesznek rajtuk.

A napi találkozások alkalmával a szülő tájékoztatjuk a gyermekével történt naprakész információkról.

A nyílt napon lehetőséget biztosítunk a szülők számára a mindennapi óvodai életbe való betekintésre. A szülők ez által képet kaphatnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképességéről.

A fogadóórákat igény szerint, személyre szabottan tartjuk, mely alkalmak lehetőséget nyújtanak olyan információk cseréjére, melyek a gyermekkel kapcsolatosak, esetleg bizalmas jellegűek.

A szülői értekezleteken a gyermekeket, csoportot, óvodát érintő legfontosabb feladatokat, problémákat, eseményeket beszéljük meg. A szülői vélemények meghallgatása, javaslataik figyelembevétele a partneri kapcsolatok mélyítését szolgálják.

A szülői szervezet óvodánk szülői közössége, amelyben a csoportok szülőinek képviselői óvodai szinten képviselik a gyermekeket, gyakorolják a törvényben biztosított jogaikat.

A családok tájékoztatásának formái:

- Házirend kifüggesztése minden gyermekköltözőben
- Az óvoda pedagógiai programjának nyilvánossá tétele
- A csoportos faliújságokon a gyemekek munkáiról adunk ízelítőt, fontos eseményeket, információkat ismertetünk
- Honlapunkon tájékozódhatnak óvodánkról

Az óvoda egyéb kapcsolatai

Óvodánk kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvoda élet során és az óvodai élet után meghatározó szerepet töltenek be a gyermekek életében. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában óvodánk nyitott és kezdeményező.

Az óvodai élet során

- A Pedagógiai Szakszolgálat intézményeivel:
- Debreceni Tehetséggondozó Központ Pedagógiai Szakszolgálat
- Pedagógiai Szakszolgálat Logopédiai Központja
- Hajdú-Bihar Megyei Pedagógiai Szakszolgálat és Pedagógiai Szakmai Szolgáltató Intézet

A kapcsolattartás módja

- a Pedagógiai Szakszolgálat által a fejlesztő csoportba javasolt, különleges bánásmódot igénylő gyermekek fogadása
- fejlesztési tervek egyeztetése és ellenőrzése a Szakszolgálat részéről
- kontroll vizsgálatok
- beiskolázási javaslatok kérése
- Gyermekjóléti Szolgálatokkal:
  - Családsegítő Központ
  - Gyermekjóléti Szolgálat

A kapcsolattartás formái

A Családsegítő Központ általában közvetlenül a családokkal veszi fel a kapcsolatot, intézményünk elsősorban közvetítő szerepet játszik.

Egészségügyi intézményekkel:

- gyermekorvos
- Védőnői Szolgálat
- gyermekfogászat
- szemészet
- ÁNTSZ

A kapcsolattartás formája:

A vizsgálatok a gyermek-illetve szakrendelőkben történnek. Az ÁNTSZ ellenőrzései alkalomszerűek.

Közművelődési intézményekkel:

- Fesztivál Központ
- Főnix-csarnok
- Vojtina Bábszínház
- Városi Könyvtár
- Lovarda
- Csokonai Színház

A kapcsolattartás formája:

- Folyamatos tájékoztatást kapunk a programokról, melyeket igénybe is veszünk. (e-mail, szórólap)

Kapcsolattartás az óvodai élet után:

Intézményünk szoros kapcsolatot tart azokkal az iskolákkal, amelyekbe az iskolaérett gyermekek zöme jelentkezik.

- Hunyadi János Általános Iskola
- Bárczi Gusztáv Általános Iskola és Diákotthon
- Hatvani István Általános Iskola

A kapcsolattartás formája:

A környező iskolákkal folyamatosan fejlődő a kapcsolatunk. Részt veszünk óralátogatásokon, szülői értekezletekre hívjuk a tanítókat. Ismertetőket adunk és kapunk a fontosabb programokról. Iskola-óvoda összekötő biztosítja a folyamatosságot.

8. ÉRDEKEGYEZTETÉS, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS, ÉRDEKVÉDELEM FÓRUMAI

A. Közalkalmazotti érdekvénesítés szervei, működése

- A Közalkalmazotti Tanács és az óvodavezető munkakapcsolatát a Közalkalmazotti Szabályzat rögzíti
- Az intézményben működik a Pedagógus Szakszervezet, melynek a dolgozók többsége tagja. Az intézményi alapszervezet élén főbizalmi áll, és vannak vezetőségi tagjai.

A szakszervezet és az óvodavezető munkakapcsolatát a Kollektív Szerződés rögzíti.

- A Közalkalmazotti Tanács és a Szakszervezet egyetértését az adott intézkedéssel kapcsolatban megbízottjuk aláírása igazolja.

B. Szülői érdekvénesítés szervei, működése:

- Intézményünkben működik a Szülői Munkaközösség, mely önálló Szervezeti és működési Szabályzattal rendelkezik. A szabályzat rögzíti az SZMSZ felépítését, létrehozását és működését, a vezetőség felállítását, ülésezését, a vezetőség és a választmány kapcsolatát.
- A Szülői Munkaközösség Szervezeti és Működési Szabályzata az intézmény Szervezeti és Működési Szabályzatának mellékletében található.

C. Az óvodások jogainak védelme:

Az intézmény tiszteletben tartja és minden törvényes úton megtartja az 1991. Évi LXIX. Törvényben kihirdetett Gyermek Jogairól szóló, 1989-es New York-i Egyezményt, kiemelten a gyermekek és szülők jogait, kötelességeit tartalmazó fejezeteket.

Így:

- Polgári és politikai jogok
- Gazdasági, szociális és kulturális jogok
- A gyermek speciális védelme a családban és a társadalomban
- Általános érvényű szabály

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

1. Egyetértését nyilvánította:

Andriánó Erdély Anikó

Szülői Munkaközösség vezetője

dátum: 2020.02.15

2. Elfogadta:

A nevelőtestület

dátum: 2020.02.15.

3. Jóváhagyta:

Soliss Beáta

Óvodavezető

dátum: 2020.02.15.

ÉRVÉNYESSÉGE

A Pedagógiai program időbeli hatálya

- A 7/63/2017 határozatszámom elfogadott és az óvodavezető által 7/63/2017 határozatszámom jóváhagyott Pedagógiai Program az óvoda vezetőjének jóváhagyásával a kihirdetés napján lép hatályba és határozatlan időre szól. Ezzel egy időben hatályát veszti a 2015. február 24-én elfogadott Pedagógiai Program.
- **Felülvizsgálata:** évenként, illetve jogszabályváltozásnak megfelelően.
- **Módosítása:** az óvodavezető hatásköre, kezdeményezheti a nevelőtestület és a KT elnök
- **A kihirdetés napja:** 2020. február 15.

A Pedagógiai program személyi hatálya kiterjed: Az óvodával jogviszonyban álló minden pedagógusra és a pedagógiai munkát közvetlen segítőkre.

Azon személyekre, akik az intézménnyel jogviszonyban nem állnak, de részt vesznek az óvoda feladatainak megvalósításában.

A Pedagógiai Program területi hatálya kiterjed:

- Az óvoda területére.
- Az óvoda által szervezett - a pedagógiai program végrehajtásához kapcsolódó - óvodán kívüli programokra.

Debrecen, 2020. február 15.

Kiss Béláné

Intézményvezető